

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

พฤติกรรมในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

ทุ่งหลวงตำบลแม่วีน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

AGRICULTURAL PRACTICES BEHAVIOR OF KAREN HILLTRIBES

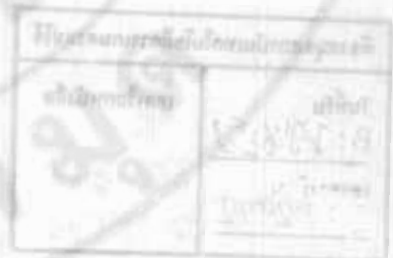
WITHIN AND WITHOUT THUNGLUANG ROYAL PROJECT

BOUNDARY, TAMBOL MAEWIN, AMPHUR

MAEWANG, CHIANGMAI, THAILAND

โดย

นายอนุชา ศรีมา

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

พ.ศ. ๒๕๔๐

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

ปริญญา

ส่งเสริมการเกษตร

ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา

ภาควิชา

เรื่อง พฤติกรรมในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและนอก
เขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง
จังหวัดเชียงใหม่

AGRICULTURAL PRACTICES BEHAVIOR OF KAREN HILLTRIBES WITHIN AND
WITHOUT THUNGLUANG ROYAL PROJECT BOUNDARY, TAMBOL MAEWIN,
AMPHUR MAEWANG, CHIANGMAI, THAILAND

นามผู้วิจัย นายอนุชา ศรีมา

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ)

วันที่ ๒๐ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ 2540

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

วันที่ 30 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ 2540

กรรมการ

(อาจารย์นครเศ รังควัด)

วันที่ 30 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ 2540

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)

วันที่ 30 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ 2540

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสุทธิ์ เนียมทรัพย์)

ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 30 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ 2540

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง: พฤติกรรมในการประกอบอาชีพเกษตรกรของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย: นายอนุชา ศรีมา

ชื่อปริญญา: วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

สาขาวิชาเอก: ส่งเสริมการเกษตร

ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: _____

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ)

...../พฤศจิกายน/2540

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ 1) ลักษณะส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง และ 2) พฤติกรรมของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบ จำนวน 30 คน และเกษตรกรในเขตรับผิดชอบ จำนวน 216 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 246 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือแบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการประกอบอาชีพเกษตรกร และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โคโซโซโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC)

ผลการวิจัยพบว่าลักษณะส่วนบุคคลผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 43 ปี ผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ (72.76%) ไม่ได้รับการศึกษาทั้งในเขตและนอกเขตรับผิดชอบมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพโดยเฉลี่ยเกือบ 5 ปี (4.89 ปี) และส่วนใหญ่ได้ยึดอาชีพการปลูกผัก มาแล้วเฉลี่ยประมาณ 1 ปี (1.13 ปี) ส่วนลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (58.13%) ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (52.44 %) ระบุว่าไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และผู้ที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมนั้นมีการติดต่อโดยเฉลี่ย 1.39 ครั้งต่อเดือน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและมีพื้นที่อยู่ในเขตรับผิดชอบเป็นปัจจัยหรือสภาพการณ์จำเป็นหนึ่ง ๆ ที่จำเป็นกับการประกอบอาชีพ เช่น

เงินลงทุน ที่มีผลต่อรายได้สุทธิโดยเฉลี่ย 26,081.94 บาทต่อปี โดยจะมีผลต่อการลงทุนของผู้ปลูกผัก เพื่อเพิ่มมูลค่าโดยรวมของรายได้ สำหรับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพผู้ให้ข้อมูลโดยเฉลี่ยทั้งหมดมีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 7.19 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกผักเฉลี่ย จำนวน 1.13 ไร่ โดยใช้แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 2.52 คน และผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (59.76%) ระบุว่าใช้เงินทุนของตนเองทำการประกอบอาชีพทางการเกษตร

ส่วนพฤติกรรมของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและนอกเขตรับผิดชอบในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากการศึกษาพบว่าในเรื่องของความรู้และเจตคติทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นมีผลจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ เช่น เงินลงทุน รวมถึงความรู้และความชำนาญ ประสบการณ์ในวิชาการแผนใหม่ทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือตัวอย่างจากเกษตรกรที่อยู่ในเขตรับผิดชอบจึงส่งผลถึงเจตคติและความรู้สึกรต่อการเปลี่ยนแปลงจากเดิมได้ง่ายกว่ากลุ่มที่อยู่นอกเขตรับผิดชอบ

จำนวน ๒๔๗๗
สำนักหอสมุด

ABSTRACT

Title : Agricultural Practice Behavior of Karen Hilltribes within and without
Thungluang Royal Project Boundary, Tambol Maewin, Amphur Mae
Wang, Chiang Mai, Thailand

By : Mr.Anucha Shima

Degee : Master of Science (Agricultural Extension)

Major Field : Agricultural Extension

Chairman, Thesis Advisory Board :

(Assist.Prof.Dr.Boonsom Waraegsiri)

...../November/1997

This research was conducted to study and compare 1) personal, and socio-economic characteristics as well as agricultural practices of Karen farmers within and without boundary of responsibility of the Royal Thuang Luang Development Center, and 2) their behavior related to agricultural practices. The respondents in the research were 246 Karen farmers : 216 and 30 from within and without the boundary of responsibility of the Royal Thung Luang Development Center, respectively. The data were collected by means of interview schedules and analyzed by using the Statistical Packages for the Social Sciences (SPSS/PC⁺)

The results showed that most of the respondents were male and had an average age of 43 years. Almost three-fourth of the respondents or 72.76% did not receive any formal education. They were engaged in farming occupation for an average of 4.89 or approximately 5 years; and the majority of the respondents had experience in growing vegetable for about one year (1.13 years). In terms of their socio-economic characteristics, more than one half of the respondents did not belong to any farming groups (58.13%) and that they did not have any contact with agricultural extension officers (52.44%) ; for those who did, their contact averaged only 1.39 times per month.

Possessing farmland within the boundary was considered one of the factors or necessary conditions for the farmers to engage in an agricultural occupation which included capital investment that affected income at average of 26,081.94 baht per year. The respondents had an average of 7.19 rai of farmland, 1.13 rai of which was used for growing vegetable. The average household labor was 2.52 persons and most of the respondents (59.76%) indicated that they used their own money investment in farming.

The study on the behavior in agricultural practices of Karen farmers within and without the boundary showed that knowledge and attitudes of the two groups were different due to factors necessary for their occupation such as capital for investment, knowledge, skills and experience in new technology, both in theory and practice, obtained from agricultural extension officers or demonstrated by model farmers in the boundary, which caused the farmers within the boundary to be more likely to change than those without the boundary.

คำนิยม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญสม วราเอกศิริ ประธานกรรมการที่ปรึกษา รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช และอาจารย์นครศ รังควัด กรรมการที่ปรึกษา ที่ให้ความรู้ คำแนะนำ ดูแล ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ในเนื้อหาและบทความดีขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ อาจารย์พล ศักดิ์กะทัศน์ ที่ช่วยเหลือแนะนำในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรรยา อภิชาติตรากุล ที่ช่วยตรวจทานแก้ไขบทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ และ ดร.บุญรอด สุภอุดมฤกษ์ ผู้แทนบัณฑิตศึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมระหว่างการสอบวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณระยับเดือน ศรีมา และคุณสุภาภรณ์ สิริกรม ที่ช่วยจัดพิมพ์รูปเล่มในครั้งนี้ ตลอดจนอาจารย์สาขาวิชาพืชผักทุกท่านที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่มีส่วนร่วมให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว ของผู้วิจัยที่คอยให้กำลังใจสนับสนุนให้ผู้วิจัย ศึกษาและทำวิทยานิพนธ์สำเร็จตามความมุ่งหมาย

อนุชา ศรีมา

ตุลาคม 2540

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
คำนิยม	(7)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(13)
สารบัญภาพภาคผนวก	(14)
บทที่ 1 บทนำ	
ปัญหาและความสำคัญของปัญหา	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตในการวิจัย	4
ข้อจำกัดในการวิจัย	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	
งานส่งเสริมมูลนิธิโครงการหลวง	6
กระบวนการเปลี่ยนแปลง	15
การวัดการเปลี่ยนแปลง	17
ความหมายของพฤติกรรม	19
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม	20
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	
สถานที่ดำเนินการวิจัย	40
หน่วยของการวิเคราะห์	41
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	43

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
การทดสอบเครื่องมือ	43
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	44
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	45
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	
ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล	46
ระดับความรู้ในการปลูกผักของเกษตรกร	62
ระดับเจตคติในการปลูกผักของเกษตรกร	66
เจตคติด้านการเลือกพื้นที่ปลูก	66
เจตคติด้านการเตรียมพื้นที่	69
เจตคติด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์	71
เจตคติด้านวิธีการปลูก	73
เจตคติด้านการดูแลรักษา	75
เจตคติด้านการเก็บเกี่ยว	78
เจตคติด้านการตลาด	80
เจตคติด้านการปลูกผัก	82
การสรุปสมมติฐาน	85
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	86
อภิปรายผลการวิจัย	88
ข้อเสนอแนะ	89
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	89
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	90

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

เอกสารอ้างอิง

91

ภาคผนวก

98

ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์

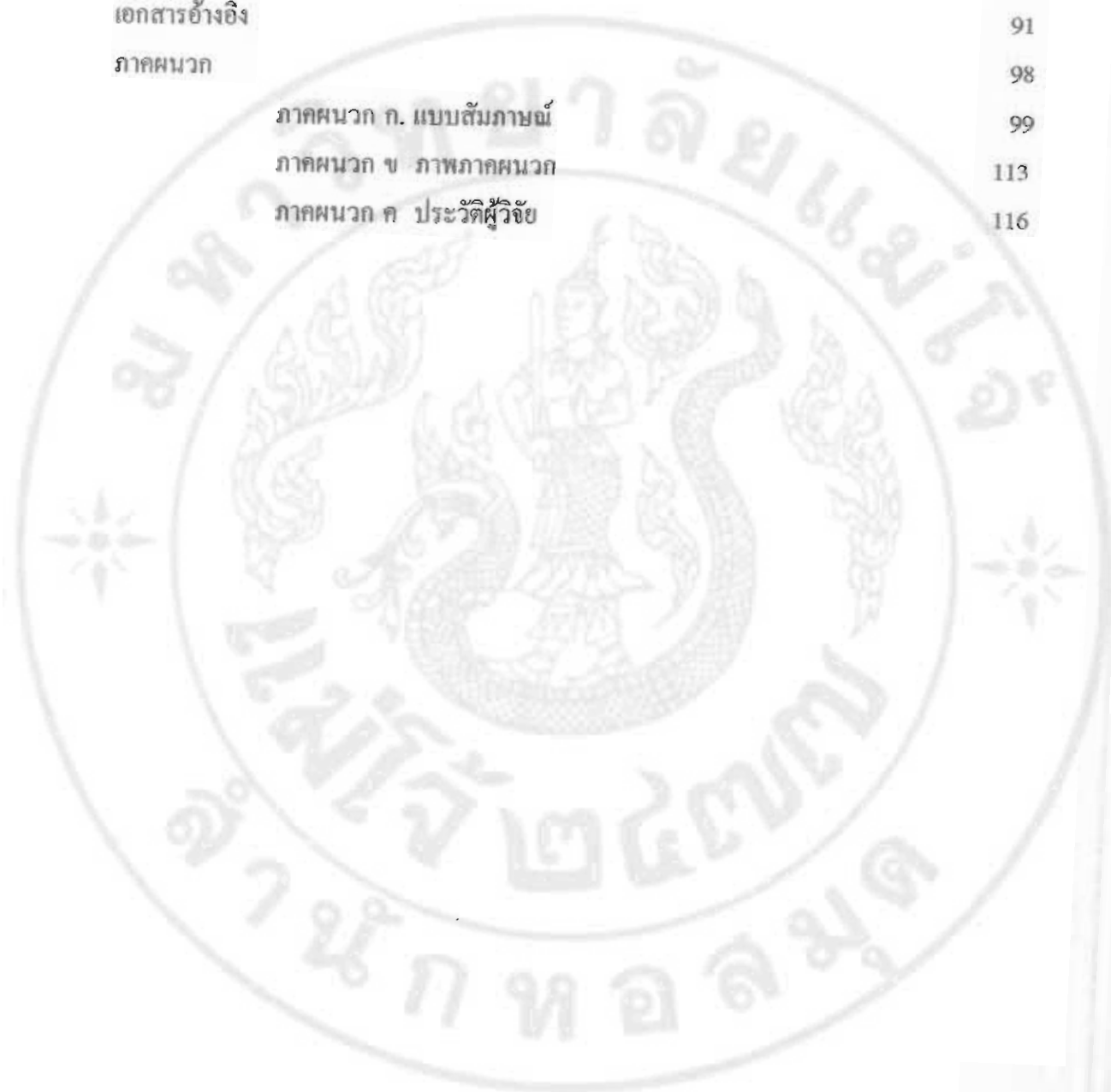
99

ภาคผนวก ข ภาพภาคผนวก

113

ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย

116

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

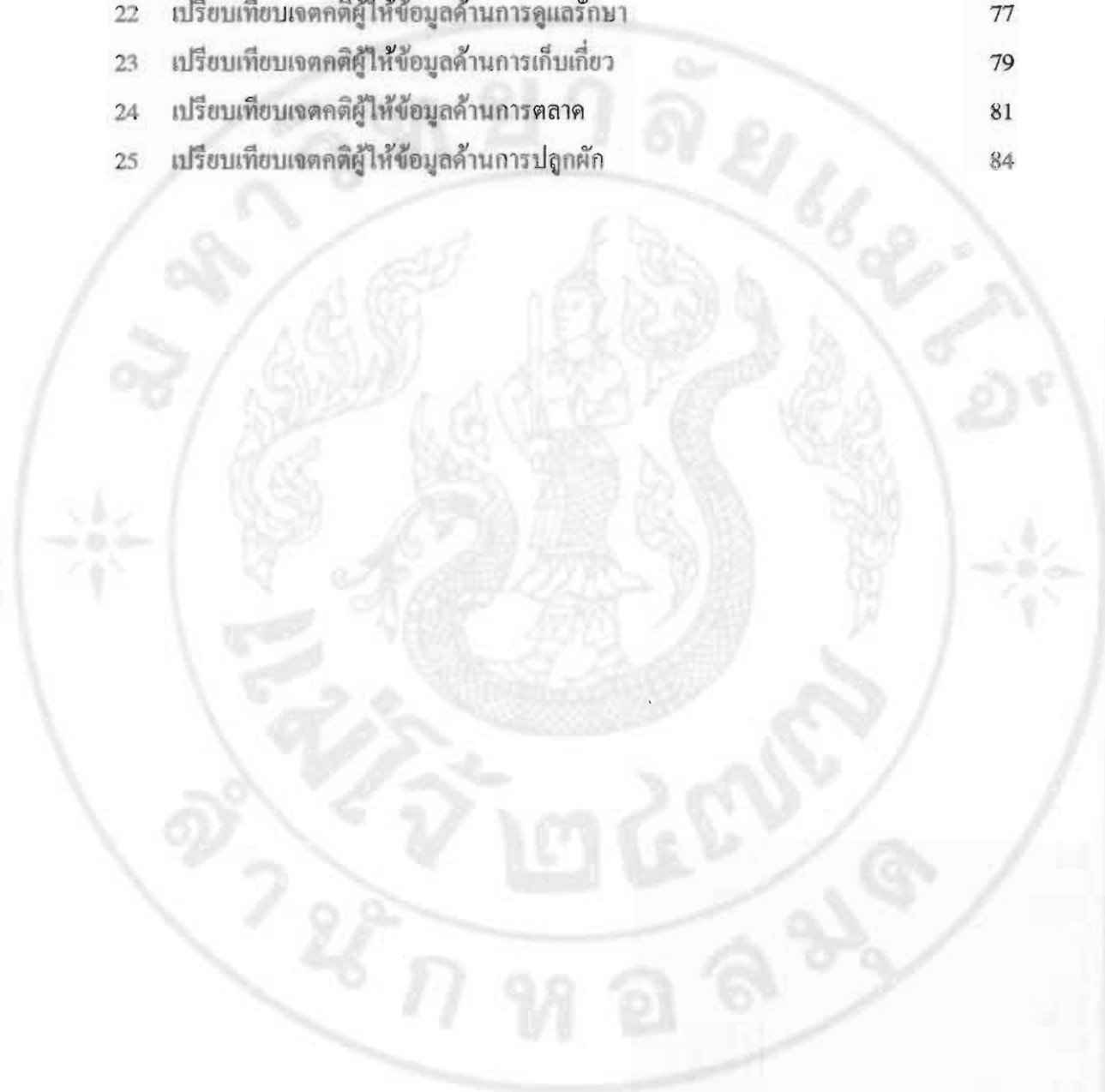
1	ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและจำนวนประชากรใน 5 จังหวัด	9
2	ประชากรในแต่ละหมู่บ้านของโครงการหลวงทุ่งหลวง	13
3	ประชากรเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง	40
4	จำนวนประชากรและขนาดตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านในตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่	42
5	ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์	44
6	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามเพศ	47
7	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามอายุ	48
8	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามระดับการศึกษา	49
9	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม ทางการเกษตร	50
10	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ส่งเสริม	52
11	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามรายได้สุทธิ	54
12	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามจำนวนปีปลูกผัก	56
13	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามพื้นที่ทำการเกษตร	58
14	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามพื้นที่ปลูกผัก	59
15	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการใช้แรงงานในครัวเรือน	60
16	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการใช้แหล่งเงินทุน	62
17	เปรียบเทียบความรู้ของผู้ให้ข้อมูลด้านการปลูกผัก	65
18	เปรียบเทียบเจตคติผู้ให้ข้อมูลด้านการเลือกพื้นที่ปลูกผัก	68
19	เปรียบเทียบเจตคติผู้ให้ข้อมูลด้านการเตรียมพื้นที่ปลูกผัก	70
20	เปรียบเทียบเจตคติผู้ให้ข้อมูลด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์ผัก	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

21	เปรียบเทียบเจตคติผู้ให้ข้อมูลด้านการปลูกผัก	75
22	เปรียบเทียบเจตคติผู้ให้ข้อมูลด้านการดูแลรักษา	77
23	เปรียบเทียบเจตคติผู้ให้ข้อมูลด้านการเก็บเกี่ยว	79
24	เปรียบเทียบเจตคติผู้ให้ข้อมูลด้านการตลาด	81
25	เปรียบเทียบเจตคติผู้ให้ข้อมูลด้านการปลูกผัก	84

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	โครงสร้างศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยหลวง	14
2	แบบประเมินผลการฝึกอบรม	19
3	ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อการเปลี่ยนแปลง	20
4	ใช้อำนาจส่วนบุคคลเพื่อการเปลี่ยนแปลง	21
5	วัฏจักรที่มีประสิทธิภาพ และวัฏจักรที่ขาดประสิทธิภาพ	23
6	เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ	24
7	กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล	25
8	ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของพฤติกรรมระดับบุคคล	26
9	กระบวนการเรียนรู้	28
10	กรอบแนวความคิดในการวิจัย	39

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยโดยเฉพาะบริเวณที่สูง (high land) เป็นพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลมากกว่า 700 เมตร มีความลาดชันโดยเฉลี่ยของพื้นที่มากกว่าร้อยละ 35 เป็นพื้นที่ลูกคลื่นสลับซับซ้อน (slope complex) โดยเฉพาะบางส่วนของ จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง แม่ฮ่องสอน พะเยา แพร่ น่าน พิจิตรโลก สุโขทัย และ ตาก มีชุมชนชาวไทยภูเขาอาศัยกระจัดกระจายทั่วพื้นที่ ซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่ล้าหลัง (พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2531: 4-8) ในลักษณะประเพณี (traditional society) ต่างจากคนไทยพื้นราบทั้งในแง่ ชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนวิถีการทางเกษตรกรรม (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2526: 9)

ในแต่ละปีอัตราการเพิ่มพลเมืองของประชากรชาวเขานั้น มีมากกว่าร้อยละ 3 ต่อปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย และ ดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอดด้วยการทำไร่เลื่อนลอย โดยทำการเพาะปลูกบนพื้นที่ลาดชันตามไหล่เขาหลังจากที่ได้ทำการแผ้วถางตัดทำลายและเผาป่า (กองส่งเสริมชาวเขา, 2536: 9)

บัญญัติ ไชยพุกภัย (2528: 10) ได้กล่าวว่านั่นเป็นการยากที่จะเข้าถึงชาวเขาเพื่อที่จะชักชวนให้ ชาวเขาเปลี่ยนระบบการเพาะปลูกแบบดั้งเดิม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะต้องมีเทคนิค และมีคุณสมบัติพิเศษในการที่จะทำงานร่วมกับชาวเขา แต่วิถีการดำรงชีวิตของชาวเขา ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาตินั้นไม่เป็นผลดีต่อชาวเขาเองและต่อภูมิภาคอันเป็นที่อยู่อาศัย ชาวเขายังมีวิถีแบบดั้งเดิม ซึ่งสุขภาพอนามัยและการศึกษาถูกละเลยมี ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อบริโภคภายในชุมชนของตน การขาดความรู้ในการบำรุงรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ

ชาวเขาเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ นานับประการนับตั้งแต่ปัญหาที่เขาเป็นผู้ก่อขึ้นเอง จากการทำการเกษตรบนพื้นที่สูงแบบดั้งเดิม หรือ ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากข้อจำกัดภายใต้

นโยบายความมั่นคงของชาติ เป็นการยากมากที่จะให้ชาวเขาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอันเก่าแก่ของตน สาเหตุหนึ่งก็คือ ชาวเขามีได้รับรู้ในความเป็นชาติ มิได้รับรู้กฎหมายและความมีอยู่ของอำนาจทางการปกครอง ชาวเขาถือว่าตนเป็นชนเผ่าอิสระ ดังคำกล่าวที่ว่า “กูเขเป็นของหมู่เฮา” นั้นเป็นจริงในสำนึกของพวกเขาวเขา (ปัจฉิมา สมิตะมาน, 2536: 47-48)

ปัญหาของการวิจัย

(Research Problem)

งานพัฒนาชาวเขาดำเนินไปอย่างค่อนข้างลำบาก เพราะเป็นงานที่ต้องการความพร้อม ความสังเกต และความรู้พื้นฐานที่แท้จริงเกี่ยวกับลักษณะทาง สังคม วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ และระบบความสัมพันธ์ของชาวเขา ซึ่งต้องการความละเอียดอ่อน บิดหยุ่นในการเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมอีกทั้งต้องการประสานงานที่มีประสิทธิภาพด้วย

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวงเป็นหน่วยงานหนึ่ง ที่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2531 เพื่อเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบพันธุ์พืชที่ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกโดยชักจูงและสนับสนุนการใช้พื้นที่ขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ลดการตัดไม้ทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งจะมีผลต่อแหล่งต้นน้ำลำธาร ตลอดจนส่งเสริมการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพให้เกษตรกรชาวเขา มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จวบจนปัจจุบันศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ก่อตั้งขึ้นเป็นเวลา 22 ปี จึงจำเป็นต้องศึกษาว่าการดำเนินงานเพื่อพัฒนาส่งเสริมอาชีพทางการเกษตร ตลอดจนการให้คำแนะนำต่าง ๆ นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการประกอบอาชีพได้มากน้อยเพียงใดหากไม่มีการศึกษาแล้วจะไม่สามารถทราบว่า โครงการนั้นดำเนินงานบรรลุผลหรือไม่ ทั้งนี้เรายังไม่ทราบว่าเกษตรกรชาวเขาที่อยู่ในเขตพื้นที่ส่งเสริม ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the Study)

การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรม ในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม
ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง มี
วัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึง ลักษณะส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และการ
ประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนา
โครงการหลวงทุ่งหลวง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตและ
นอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Results)

ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์โดยตรงต่อ ผู้บริหารของมูลนิธิโครงการหลวง และ
ผู้ประสานงาน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง
2. ทำให้ทราบถึงข้อมูลความเป็นจริงในเรื่องของ ลักษณะส่วนบุคคล ระดับความรู้
ระดับเจตคติ ในการประกอบอาชีพปลูกผักของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ศูนย์พัฒนาโครงการ
หลวงทุ่งหลวง อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นและแนวทาง สำหรับประกอบการค้นคว้า และงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย (Scope and Limitation of the Study)

1. การเก็บข้อมูล จัดเก็บข้อมูล เฉพาะกลุ่มชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในพื้นที่ของ ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ในปีพุทธศักราช 2540 เท่านั้น
2. ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตและนอกเขตพื้นที่ใน ความรับผิดชอบของ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวน 10 หมู่บ้าน
3. เรื่องการเปรียบเทียบพฤติกรรม ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตและนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบของ ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัด เชียงใหม่ ครั้งนี้ศึกษาเฉพาะอาชีพเกษตรกรรมที่เกี่ยวกับการปลูกผักเท่านั้น

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Operational Definition of Terms)

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำที่สังเกตเห็น โดยใช้ประสาทสัมผัส และการคิด หรือการกระทำต่าง ๆ ตามความรู้ เจตคติ ทักษะ และความสามารถ

ความรู้ หมายถึง สิ่งที่เกษตรกรรู้ซึ่งเกิดจากการมองเห็น ได้ยิน จดจำ และจะนึกขึ้นได้ในใจว่าสิ่งใดเหมาะสมดีแล้วแต่ยังไม่มีการปฏิบัติ

เจตคติ หมายถึง การที่เกษตรกรรับทราบสิ่งใดหรือเชื่อสิ่งใด จิตใจก็จะคิดตอบสนองและให้คุณค่าของสิ่งเหล่านั้นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย หรือน้อยที่สุดเพียงใด เพื่อเป็นแนวกำหนดในใจว่าจะมีพฤติกรรมอย่างไรต่อสิ่งนั้น

การวัดระดับของความรู้และเจตคติ จะใช้มาตรฐานการนับ ในลักษณะการประมาณการค่า (rating scale) โดยใช้หลักของ Likert (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2535: 244) นำมาปรับปรุงใช้ซึ่งได้ให้ความหมายค่าคะแนนดังนี้

5	คะแนน	ดี
4	คะแนน	มาก
3	คะแนน	ปานกลาง
2	คะแนน	น้อย
1	คะแนน	ไม่ดี

การกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยได้กำหนดไว้ดังนี้

1. คะแนนทั้งหมดแบ่งออกเป็น 3 ช่วง

2. คะแนนในแต่ละช่วงห่างกัน 1.33 คะแนน นั่นคือ

ระดับคะแนนในช่วงที่ 1 มีคะแนนเท่ากับ 1.00 - 2.33 คะแนน หมายถึง ความรู้กับเจตคติ ของผู้ให้ข้อมูลอยู่ในระดับน้อย/ไม่ดี

ระดับคะแนนในช่วงที่ 2 มีคะแนนเท่ากับ 2.34 - 3.67 คะแนน หมายถึง ความรู้กับเจตคติ ของผู้ให้ข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนนในช่วงที่ 3 มีคะแนนเท่ากับ 3.68 - 5.00 คะแนน หมายถึง ความรู้กับเจตคติ ของผู้ให้ข้อมูลอยู่ในระดับมาก/ดี

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การตรวจเอกสารครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง โดยผู้วิจัยได้รวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและผลการวิจัยอื่น ๆ ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. งานส่งเสริมมูลนิธิโครงการหลวง
2. กระบวนการเปลี่ยนแปลง
3. การวัดการเปลี่ยนแปลง
4. ความหมายของพฤติกรรม
5. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
6. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

งานส่งเสริมมูลนิธิโครงการหลวง

โครงการหลวงเป็นโครงการส่วนพระองค์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำริก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2512 โดยใช้งบประมาณจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ และการสนับสนุนจากมิตรประเทศ และได้รับความร่วมมือจากประเทศต่าง ๆ โดยมีหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ในตำแหน่งผู้อำนวยการโครงการหลวง

โครงการหลวงในระยะแรกนั้น เป็นโครงการอาสาสมัครระหว่างหน่วยงานต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ และกองทัพอากาศ งานที่กระทำคือการช่วยดำรงวัฒนธรรมชาวดอยในการส่งเสริมการปลูกพืชแก่ชาวเขา ในระยะนั้นได้ส่งเสริมถั่วแดงหลวง มันฝรั่ง กาแฟอาราบิก้า และท้อ ปัจจุบันชาวเขาได้รับการส่งเสริมให้ปลูกพืชเมืองหนาวเพิ่มเติมขึ้นอีกหลายชนิดและมีหลายหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินการของโครงการหลวงประกอบด้วย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กรมประมงสงเคราะห์ กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การไฟฟ้าฝ่ายผลิต การพลังงานแห่งชาติ สำนักงานเกษตรภาคเหนือ และสำนักงานเกษตรจังหวัด ในเขตพื้นที่ปฏิบัติงานนั้นๆ (ภีศเดช รัชนี, มจ. 2535: 11)

ช่วงในเดือนมีนาคม 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้โปรดเกล้าฯ ให้โครงการหลวงเปลี่ยนสถานภาพเป็น มูลนิธิโครงการหลวง โดยพระราชทานเงินสดเพื่อเป็นทรัพย์สินของมูลนิธิฯ เริ่มแรกจำนวน 500,000.00 บาท ทรงเป็นนายกิตติมศักดิ์ ของมูลนิธิฯ ทั้งนี้เพื่อให้มูลนิธิโครงการหลวง มีสถานะเป็นองค์กรเพื่อสาธารณประโยชน์ที่ถาวร มีระบบงานรองรับที่แน่นอน มีการบริหารงานภายในคล่องตัว และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้นในอนาคต (กิตเดช รัชนี้, มจ. 2538: 5)

การดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวง

มูลนิธิโครงการหลวงพยายามกระทำทุกสิ่งทุกอย่างดังนี้

1. การสำรวจประชากร และหาข้อมูลทางเศรษฐกิจ
2. การสำรวจและวางแผน การใช้ที่ดินเพื่อแยกพื้นที่ซึ่งเหมาะแก่การเกษตรออกจากพื้นที่ ซึ่งควรมีป่าปกคลุม เพื่อมิให้พื้นที่การเกษตร และป่าบุกรุกซึ่งกันและกัน
3. การพัฒนาพื้นฐาน คือการบริรักษ์ เพื่อให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินคงอยู่ สร้างระบบชลประทาน และ ถนน เป็นต้น
4. การส่งเสริม มีศูนย์ส่งเสริมอยู่บนดอย ช่วยสนับสนุน เช่น มีหน่วยปราบศัตรูพืช และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการปลูกพืชเฉพาะต่าง ๆ เป็นต้น
5. การพัฒนาสังคม มีการให้การศึกษาก่อตั้งโรงเรียน ห้องสมุดเคลื่อนที่ การฝึกอบรม และการอนามัย มีธนาคารข้าว ศูนย์ศิลปหัตถกรรม เป็นต้น
6. กิจกรรมหลังเก็บเกี่ยว เช่น การคัดบรรจุและจัดหีบห่อ การเก็บเกี่ยวรักษาผลิตผล การจัดทำอาหารสำเร็จรูป เป็นต้น
7. การขนส่ง เช่น การขนส่งผลิตผลไปยังโรงคัดบรรจุ หรือโรงงานอาหารสำเร็จรูปของโครงการฯ และการจัดส่งไปยังกรุงเทพฯ เพื่อจำหน่าย เป็นต้น
8. การตลาดผลิตผลของชาวเขานั้น มูลนิธิโครงการหลวงจัดจำหน่ายให้โดยมีหน่วยตลาดที่เชียงใหม่ และ กรุงเทพฯ ผลิตผล และ ผลิตภัณฑ์ของโครงการหลวงใช้ชื่อจดทะเบียนการค้าตรา “ดอยคำ” (กิตเดช รัชนี้, มจ. 2532: 16)

สถานีและศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

ปัจจุบันงานของมูลนิธิโครงการหลวงดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน แม่ฮ่องสอน และ พะเยา มีสถานีวิจัย 4 แห่ง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 34 แห่ง รวมจำนวนหมู่บ้านในพื้นที่โครงการหลวงทั้งสิ้น 294 หมู่บ้าน มีประชากรเป้าหมายซึ่งมีทั้งคนไทยพื้นราบ(คนเมือง)และชาวเขารวม 14,093 ครอบครัว คิดเป็นจำนวนประชากร 73,425 คน

สถานีวิจัย

มูลนิธิโครงการหลวงมีสถานีวิจัยหลัก 4 สถานีคือ

1. สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานีวิจัยแห่งแรก ซึ่งทำการวิจัยด้านไม้ผลเมืองหนาว รวบรวมพันธุ์ไม้ผลเมืองหนาว ผักเมืองหนาว พืชไร่
2. สถานีเกษตรหลวงปางดะ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินงานด้านการขยายพันธุ์ไม้ผลเมืองหนาว งานวิจัยไม้ตัดดอก งานวิจัยไม้ผลกิ่งเมืองร้อน และงานฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ และ เกษตรกร
3. สถานีวิจัยโครงการหลวงอินทนนท์ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินงานด้านการวิจัยไม้ดอกเมืองหนาวกับเมล็ดพันธุ์ รวมทั้งโดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และที่สถานีขุนห้วยแห่ง ซึ่งเป็นสถานีย่อยได้ทดลองปลูกไม้ผล Exotic Fruits ทับทิม มะเดื่อ ฝรั่งคั้นน้ำ และอื่นๆ
4. สถานีวิจัยและส่งเสริมกาแฟอาราบิก้าแม่หลอด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการวิจัยหาสายพันธุ์กาแฟอาราบิก้าที่ปลอดโรคราสนิม และการปรับปรุงวิธีปลูกตลอดจนการบำรุงรักษาต่าง ๆ

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

เพื่อจะพัฒนาอาชีพ ยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย กับทั้งเพื่อเป็นการหยุดยั้งการปลูกฝิ่น การทำไร่เลื่อนลอย และการตัดไม้ทำลายป่า โดยมุ่งหวังที่จะถ่ายทอดงานวิจัยต่าง ๆ ให้ถึงมือเกษตรกร ให้สามารถประกอบอาชีพการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และสนับสนุนการดำเนินการด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม มูลนิธิ

โครงการหลวงจึงได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขึ้นรวม 34 แห่ง (รวมทั้งงานพัฒนาในหมู่บ้านต่าง ๆ ของสถานีวิจัยของมูลนิธิด้วย) ได้แก่

ตาราง 1 ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและจำนวนประชากรใน 5 จังหวัด

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง	อำเภอ	จังหวัด	ประชากร			
			หมู่บ้าน	ครอบครัว	ประชากร	เผ่า
จังหวัดเชียงใหม่						
1. ศูนย์พัฒนาฯอ่างช้าง	ฝาง	เชียงใหม่	6	601	2,697	มูเซอดำ,ลีซอ ปะหล่อง
2. ศูนย์พัฒนาฯอินทนนท์	จอมทอง	เชียงใหม่	16	501	2,793	กะเหรี่ยง,ม้ง
3. ศูนย์พัฒนาฯปางคะ	สะเมิง	เชียงใหม่	3	155	1,100	คนเมือง,ม้ง
4. ศูนย์พัฒนาฯแม่หลอด	จอมทอง	เชียงใหม่	2	65	281	คนเมือง
5. ศูนย์พัฒนาฯขุนวาง	แม่วาง	เชียงใหม่	7	189	1,126	ม้ง,กะเหรี่ยง
6. ศูนย์พัฒนาฯแกน้อย	เชียงดาว	เชียงใหม่	7	415	2,664	มูเซอดำ,อีก้อ ทึนซ้อ,มูเซอ แดง
7. ศูนย์พัฒนาฯห้วยลึก	เชียงดาว	เชียงใหม่	1	163	1,400	คนเมือง,ม้ง กะเหรี่ยง
8. ศูนย์พัฒนาฯหนอง เขียว	เชียงดาว	เชียงใหม่	2	496	2,472	มูเซอดำ,อีก้อ ละว้า,มูเซอ แดง, คะฉิ่น
9. ศูนย์พัฒนาฯแม่สาใหม่	แม่วิม	เชียงใหม่	2	140	1,287	ม้ง
10. ศูนย์พัฒนาฯหนองหอย	แม่วิม	เชียงใหม่	5	442	2,007	ม้ง,ลีซอ คนเมือง
11. ศูนย์พัฒนาฯป่าเมี่ยง	ดอยสะเก็ด	เชียงใหม่	39	730	2,986	คนเมือง, กะเหรี่ยง
12. ศูนย์พัฒนาฯดินตก	สันกำแพง	เชียงใหม่	17	349	1,226	คนเมือง

ตาราง 1 (ต่อ)

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง	อำเภอ	จังหวัด	ประชาชน			
			หมู่บ้าน	ครอบครัว	ประชากร	เผ่า
13. ศูนย์พัฒนาแม่ทาเหนือ	สันกำแพง	เชียงใหม่	10	461	2,211	คนเมือง กะเหรี่ยง
14. ศูนย์พัฒนาแม่อนเงาะ	แม่แตง	เชียงใหม่	17	443	1,824	คนเมือง ม้ง
15. ศูนย์พัฒนาแม่สะป๊อก	แม่วาง	เชียงใหม่	2	325	1,721	คนเมือง กะเหรี่ยง
16. ศูนย์พัฒนาทุ่งหลวง	แม่วาง	เชียงใหม่	11	433	2,647	กะเหรี่ยง
17. ศูนย์พัฒนาแม่แอ	แม่วาง	เชียงใหม่	11	251	2,847	กะเหรี่ยง ม้ง คนเมือง
18. ศูนย์พัฒนาปางอุ้ง	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	13	293	2,847	กะเหรี่ยง, ม้ง
19. ศูนย์พัฒนาวัดจันทร์	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	17	671	3,819	กะเหรี่ยง
20. ศูนย์พัฒนาขุนแปะ	จอมทอง	เชียงใหม่	11	365	1,913	กะเหรี่ยง, ม้ง
21. ศูนย์พัฒนาหมอกจำน	แม่อาข	เชียงใหม่	8	988	4,702	กะเหรี่ยง, เข่า, อีโก้, ไทยใหญ่, มูเซอแดง, ตีสอ
22. ศูนย์พัฒนาทุ่งเร้ง	หางดง	เชียงใหม่	4	169	764	คนเมือง, ม้ง
23. ศูนย์พัฒนาทุ่งเรา	หางดง	เชียงใหม่	4	274	1,451	คนเมือง, ม้ง, ไทยใหญ่
24. ศูนย์พัฒนาห้วยเสี้ยว	หางดง	เชียงใหม่	5	607	2,250	คนเมือง, ม้ง
25. ศูนย์พัฒนาห้วยผักไผ่ (สวนกุหลาบโครงการ หลวงห้วยผักไผ่)	หางดง	เชียงใหม่	3	321	1,766	คนเมือง

ตาราง 1 (ต่อ)

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง	อำเภอ	จังหวัด	ประชาชน			
			หมู่บ้าน	ครอบครัว	ประชากร	เผ่า
จังหวัดเชียงราย						
26. ศูนย์พัฒนาฯ สะโจะ	เชียงแสน	เชียงราย	5	139	630	คนเมือง, อีเก้อ
27. ศูนย์พัฒนาฯ ห้วยโป่ง	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	4	90	370	คนเมือง, ม้ง, มูเซอคำ
28. ศูนย์พัฒนาฯ ห้วยน้ำริน	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	4	157	644	คนเมือง, มูเซอคำ
29. ศูนย์พัฒนาฯ แม่ปุนหลวง	เวียงป่าเป้า	เชียงราย	4	249	1,253	ลีซอ, มูเซอคำ, อีเก้อ, จีนฮ่อ, มูเซอแดง
30. ศูนย์พัฒนาฯ ห้วยน้ำขุน	แม่สรวย	เชียงราย	16	787	4,221	อีเก้อ, กะเหรี่ยง, มูเซอคำ, มูเซอแดง
จังหวัดลำพูน						
31. ศูนย์พัฒนาฯ พระบาท ห้วยคัน	ลี้	ลำพูน	12	1,979	8,842	คนเมือง, กะเหรี่ยง
แม่ฮ่องสอน						
32. ศูนย์พัฒนาฯ แม่สะเรียง	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่อง สอน	6	125	2,679	กะเหรี่ยง ลัวะ
33. ศูนย์พัฒนาฯ แม่สะเรียง	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่อง สอน	11	125	2,462	กะเหรี่ยง ลัวะ
จังหวัดพะเยา						
34. ศูนย์พัฒนาฯ บึงคำ	ปง	พะเยา	1	125	717	ม้ง
รวมพื้นที่ปฏิบัติงาน						
	20	5	285	14,223	73,497	

หน้าที่สำคัญของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง

1. ส่งเสริมให้เกษตรกรในหมู่บ้านใกล้เคียง มีรายได้โดยการปลูกพืชชนิดต่างๆ เช่นผักเมืองหนาว ไม้ดอกเมืองหนาว ไม้ผลเมืองหนาว พืชไร่ รวมไปถึงการเลี้ยงสัตว์ และการประมง
2. พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน และคุณภาพชีวิตของชาวเขาพร้อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
3. สนับสนุนงานทดสอบ สาธิต วิจัย และผลิตพันธุ์พืชสัตว์
4. อนุรักษ์ ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการกำหนดขอบเขตอย่างแน่ชัดว่าที่ใดควรเป็นป่า และที่ใดควรใช้เพาะปลูก และการปลูกป่าต้องนึกถึงผลประโยชน์ของไม้ด้วย สำหรับพื้นที่การเกษตรได้พิจารณาถึงความลาดชันของหน้าดิน และน้ำชลประทาน เป็นประการสำคัญ และได้ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ที่ดิน เพื่อกันหน้าดินพังทลายโดยการทำขั้นบันได ทางระบายน้ำตามแนวระดับ หรือปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับ เป็นต้น

งานส่งเสริมศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง

บริเวณเขตพื้นที่ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง ติดกับอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นเทือกเขาสูงจากระดับน้ำทะเล 960 - 1,200 เมตร มีระยะทางห่างจากเชียงใหม่ 75 กิโลเมตร และเป็นที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 50 ปี

ชนชาวไทยภูเขากลุ่มนี้มีอาชีพในการเกษตรกรรม พืชที่สำคัญที่เพาะปลูกได้แก่ ข้าว รองลงมาคือ ผัก พืชเสพติด พืชผักต่าง ๆ และไม้ผล ซึ่งปลูกไว้สำหรับบริโภคภายในครัวเรือน และขายแก่ตลาดในพื้นที่ราบ หรือต่างหมู่บ้านบ้าง แต่ส่วนใหญ่พืชผลที่ได้จากการปลูกก็ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ชีวิตของพวกเขาจึงอยู่ในท่ามกลางความยากไร้ตลอดมา

ในปี 2521 มูลนิธิโครงการหลวงได้เข้าไปสำรวจหมู่บ้านแห่งนี้ และได้จัดตั้งเป็น “โครงการหลวงทุ่งหลวง” ขึ้นเมื่อปี 2522 และต่อมาได้เปลี่ยนเป็น “ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง” ตั้งขึ้นในเขตหมู่บ้านห้วยดอง หมู่ที่ 10 ตำบลแม่วิน บนพื้นที่ 250 ไร่

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นผู้ดำเนินงานและประสานงาน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท พัฒนาการคมนาคมและแหล่งน้ำ กรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการพัฒนาที่ดินและอนุรักษ์ดินและน้ำ และ กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนด้านส่งเสริมการเกษตร ฯลฯ

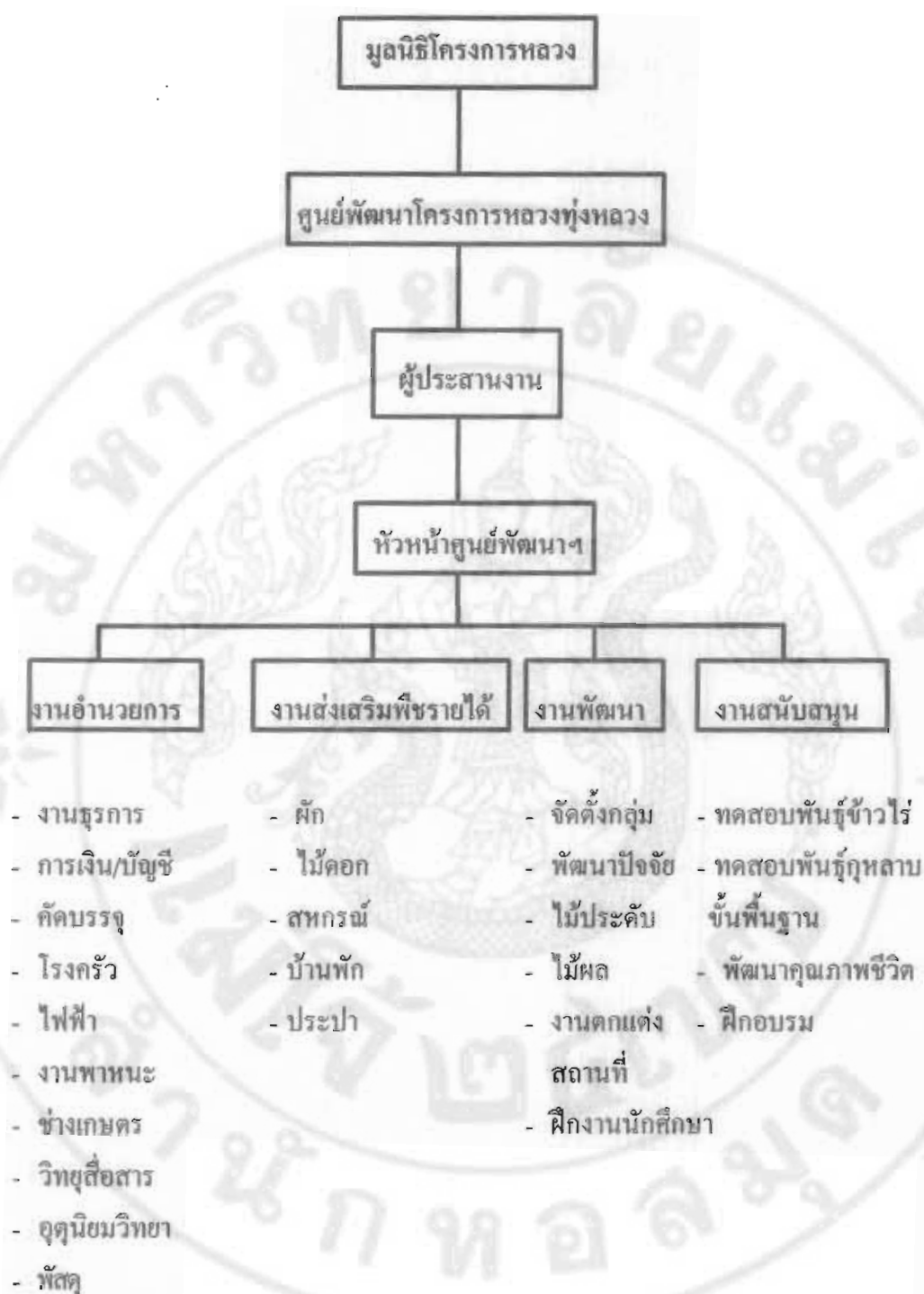
ประชากรมากกว่า 2,500 คน จาก 503 ครอบครัว ใน 11 หมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 68,000 ไร่ ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตร ด้วยการสนับสนุนพันธุ์พืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ดี และสามารถปลูกเป็นพืชที่ทำรายได้ทดแทนการปลูกพืชที่เป็นพืชผิดกฎหมายซึ่งมีเจ้าหน้าที่ให้การแนะนำส่งเสริมอย่างใกล้ชิด ตลอดจนปรับปรุงระบบการให้น้ำ สร้างถนน และจัดตั้งโรงเรียนเยาวชนชาวเขาด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทดสอบพันธุ์พืชที่ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกในพื้นที่
2. เพื่อชักจูงและสนับสนุนการใช้พื้นที่ขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพสูงที่สุด เพื่อลดการตัดไม้ทำลายป่า การทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งจะมีผลต่อแหล่งต้นน้ำลำธาร
3. เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่ม ดำเนินงานอาชีพทุก ๆ ด้าน
4. เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวเขาให้ดีขึ้น

ตาราง 2 ประชากรในแต่ละหมู่บ้านของโครงการหลวงทุ่งหลวง

หมู่บ้าน	เผ่า	หลังคาเรือน	ประชากร
1. ห้วยดอง	กะเหรี่ยง	70	398
2. ห้วยข้าวลิบ	กะเหรี่ยง	69	215
3. ห้วยอีค่าง	กะเหรี่ยง	51	302
4. โป่งสมิต	กะเหรี่ยง	50	279
5. ทุ่งหลวง	กะเหรี่ยง	50	330
6. ห้วยทราย	กะเหรี่ยง	38	263
7. ห้วยเกียง	กะเหรี่ยง	29	164
8. หนองดำ	กะเหรี่ยง	82	508
9. ห้วยเย็นแม่ว	ม้ง	17	217
10. ห้วยเย็นกะเหรี่ยง	กะเหรี่ยง	32	219
11. แม่สะยะ	ม้ง	15	114
รวม	2	503	3,109

ภาพ 1 โครงสร้างศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง

พืชที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวงให้การส่งเสริมได้แก่

1. พืชผักเมืองหนาว เช่น ผักกาดหอมห่อ ผักกาดหอมใบแดง ผักกาดหวาน เบบีแครอท หอมญี่ปุ่น แครอท ปวยเล้ง ชูกินี
2. ไม้ผลเมืองหนาว เช่น สาลี่ ท้อ พลัม บ๊วย
3. ไม้ดอกเมืองหนาว เช่น แกลดิโอลัส เบญจมาศ กุหลาบ
4. พืชไร่ เช่น กาแฟ ถั่วเหลือง

พืชเกษตรกรรมที่เป็นพืชเด่นของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวงได้แก่ ผักเมืองหนาวชนิดต่าง ๆ โดยฝ่ายตลาดมูลนิธิโครงการหลวงช่วยขาย และช่วยรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากชาวเขาที่ได้รับการส่งเสริม นำออกขายให้ผู้บริโภคในราคายุติธรรม และผลผลิตบางชนิดยังแนะนำให้เกษตรกรรู้จักขายผลผลิตของตนโดยไม่ต้องผ่านฝ่ายตลาดมูลนิธิโครงการหลวงอีกด้วย

กระบวนการของการเปลี่ยนแปลง (Process of Change)

Kurt Lewin (1986) ใน สุรินทร์ เลขาธินันท์ (2531: 21) ให้แนวทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล และ กลุ่ม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ การละลายพฤติกรรม (unfreezing) การเปลี่ยนแปลงไปสู่พฤติกรรมใหม่ (changing) และ การกระทำให้พฤติกรรมใหม่ดำรงอยู่อย่างมั่นคง (refreezing)

1. การละลายพฤติกรรม (unfreezing)

สมยศ นาวิการ (2538: 331) ได้ให้ความเห็นว่า การกระตุ้นและทำให้บุคคลหรือกลุ่มพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง การละลายพฤติกรรม จะต้องเคลื่อนย้ายบุคคลที่ถูกเปลี่ยนแปลงไปให้พ้นจากที่ที่เขาคุ้นเคยอยู่เป็นประจำแหล่งข้อมูล และ ความสัมพันธ์ทางด้านสังคม ทำลายความสนับสนุนทางด้านสังคมทุกฝ่าย เพื่อให้ประสบการณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันในตัวบุคคลหมดความหมายเพื่อช่วยให้พวกเขามองเห็นเจตคติและพฤติกรรมเก่าเป็นสิ่งที่ไม่มีคุณค่าและควรเปลี่ยนแปลงได้แล้วและการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนกับความเต็มใจ ในการเปลี่ยนแปลงและการลงโทษกับความไม่เต็มใจในการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ นงนุช วงษ์สุวรรณ (2535: 72) กล่าวว่าขั้นตอนของการละลายระบบที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยการสร้างบรรยากาศของการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น และทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าจะมีความมั่นคงยิ่งขึ้นถ้าเกิดการเปลี่ยน

แปลง ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2530: 153) กล่าวเพิ่มเติมว่า การละลายพฤติกรรมเป็นเรื่องของการทำลายขนบประเพณีดั้งเดิมของบุคคล ทำลายวิธีการเก่า ๆ ทั้งหลายที่ไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันด้วยการทำลายสิ่งเก่า ๆ เหล่านี้จะทำให้บุคคลสามารถรับเอาสิ่งใหม่ ๆ ได้ดีขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงไปสู่พฤติกรรมใหม่ (changing)

สมยศ นาวิการ (2538: 332) กล่าวว่า เมื่อบุคคลถูกกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลง โดย กลไก 2 วิธีเข้าด้วยกัน คือการเรียนรู้แบบ และ การเปลี่ยนแปลงภายใน การเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ไม่เพียงแต่เพราะว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความอยู่รอดเท่านั้น แต่เป็นเพราะว่าความต้องการใหม่ ๆ ที่มีความรุนแรงสูงที่ถูกชักนำโดยพฤติกรรมใหม่ด้วย ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2530: 154) กล่าวว่า การใช้กำลังเข้าบังคับ และการร้องทุกข์ บางครั้งก็ถือว่าเป็นตัวกำหนดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้เช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จะใช้การให้รางวัลหรือการลงโทษเป็นเครื่องมือ การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมประเภทนี้จะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อผู้ใช้อำนาจไม่อยู่ในที่แห่งนั้นแล้ว นงนุช วงษ์สุวรรณ (2535: 73) กล่าวว่า การเรียนรู้ พฤติกรรมใหม่จะต้องใช้สิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม จนกระทั่งเกิดการแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ

3. การสร้างความมั่นคงของพฤติกรรม (refreezing)

สมยศ นาวิการ (2538: 332) ชี้ให้เห็นว่า ถ้าหากว่าพฤติกรรมใหม่ได้กลายเป็นสิ่งภายในขณะที่เรียนรู้แล้วสิ่งเหล่านี้จะช่วยอำนวยความสะดวกในการสร้างความมั่นคงพฤติกรรมโดยอัตโนมัติ เพราะว่าเป็นการเข้าใจกันได้โดยธรรมชาติกับบุคลิกภาพของบุคคลอยู่แล้ว การสร้างความมั่นคงของพฤติกรรม คือ พฤติกรรมใหม่จะต้องไม่หายไปในระยะเวลาดั้ง ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2530: 155) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่าพฤติกรรมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคลนี้มักจะไม่ใช่สิ่งสั้นทันท่วงทีที่มีอยู่ ดังนั้นเพื่อให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น เราจะต้องกำหนดเวลาสำหรับสนับสนุนต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายให้ถูกทางที่สุดเท่าที่จะทำได้ คือการให้การสนับสนุนแบบต่อเนื่อง (continuous) และการให้การสนับสนุนเป็นบางครั้งบางคราว (intermittent) คือถ้าหากต้องการให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว บุคคลต้องได้รับแรงสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และ เมื่อได้เรียนรู้แล้วมีพฤติกรรมใหม่ได้แล้วจึงค่อยเปลี่ยนการสนับสนุนมาเป็นแบบ ครึ่งคราว ทั้งนี้เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ คงอยู่ถาวรต่อไป

การวัดการเปลี่ยนแปลง

เจมส์ เอส คอนเนลลี จูเนียร์ และ คณะ ใน เชี่ยวชาญ อาศุวัฒนกุล (2532: 216) ได้แบ่ง การวัดกระบวนการเปลี่ยนแปลง ประกอบไปด้วย 8 ขั้นตอน

1. พลังที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงถือได้ว่าเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์การ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สร้างพลังกดดันให้ไม่สามารถหยุดนิ่งได้

2. การตระหนักถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารที่ฉลาดจะต้องเรียนรู้ถึงสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะสามารถเรียนรู้จากอาการต่าง ๆ ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในองค์การ เช่น พนักงานในองค์การขาดงานมากขึ้น มีการอุทธรณ์ร้องทุกข์กันมาก เกิดการต่อต้านในหมู่พนักงาน และมีการละเมิดกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงองค์การไม่ใช่มีสาเหตุมาจากปัจจัยแวดล้อม ภายในองค์การแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากยังมีปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่ผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงและคอยเรียนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

3. การกำหนดปัญหา เมื่อมีอาการของปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น ขั้นตอนต่อไปก็คือการวิเคราะห์สาเหตุ และปัญหาที่แท้จริงซึ่งจะต้องทำการวินิจฉัยอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้นมา สำหรับแนวทางที่จะวินิจฉัยปัญหานั้นมีหลักการที่จะต้องตั้งคำถามอยู่ 3 ประการด้วยกันคือ ประการแรก อาการของปัญหาต่าง ๆ นั้นมาจากสาเหตุ และปัญหาอะไร ประการสอง จะต้องเปลี่ยนแปลงอะไรถึงจะแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ และประการสุดท้าย เป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับจากการเปลี่ยนแปลงนั้นคืออะไร ส่วนวิธีการที่ค้นหาปัญหานั้นอาจจะใช้หลายวิธีการ เช่น การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต และการศึกษาจากเอกสาร เป็นต้น

4. การกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา หลังจากที่ทราบปัญหาที่แท้จริงแล้วสิ่งที่จะต้องทำต่อไปก็คือ การกำหนดทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาดังจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงมีกลยุทธ์อยู่มากมายหลายประการ ซึ่งได้แก่ แนวทางการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างเทคโนโลยี หรือมนุษย์ในองค์การทางเลือกในการแก้ปัญหาเหล่านี้จะประกอบขึ้นด้วย วิธีการอย่างมากมาย และต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างแยกกันไม่ออก ปัญหาหนึ่งๆ อาจจะต้องใช้หลาย ๆ วิธีการ ดังนั้นในการเปลี่ยนแปลงจะต้องค้นหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหามากที่สุดก่อนที่จะตัดสินใจเลือกทางดีที่สุด

5. การตระหนักถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ในองค์กร แนวทางหรือวิธีการที่จะนำมาใช้เปลี่ยนแปลงต้องไม่ใช่เป็นเรื่องเพื่อฝันหากแต่จะต้องสามารถนำมาปฏิบัติได้โดยการพิจารณาถึงเงื่อนไขข้อจำกัด หรือสภาพความเป็นจริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความพึงพอใจ

6. การเลือกวิธีการและกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญห เมื่อสามารถกำหนดทางเลือกและทราบถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเลือกวิธีการจากทางเลือกต่าง ๆ จะไม่ค่อยมีปัญหามากนัก อย่างไรก็ตามนักวิชาการส่วนใหญ่ต่างเห็นว่าการให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วม หรือใช้อำนาจร่วมกับฝ่ายบริหาร เพื่อค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ไข จะเป็นแนวทางที่ดีที่สุดที่จะได้มาซึ่งวิธีการและกลยุทธ์ในการเปลี่ยนแปลงองค์กรอย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง

7. การปฏิบัติตามแผนการเปลี่ยนแปลง ถือว่าเป็นการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่จะต้องการจะเปลี่ยนแปลงตามแผนที่ได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติตามแผนโดยทั่วไปจะมีสิ่งที่จะต้องคำนึงอยู่ 2 ประการคือ ประการแรกเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเวลาซึ่งหมายถึงว่าการเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจจะต้องเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสม ประการที่สอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับขอบเขตของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องไม่มีผลกระทบต่อการอย่างกว้างขวางเกินกว่าความสามารถที่จะปฏิบัติได้

8. การประเมินผลการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงจะมีความสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมีการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เพราะจะทำให้ทราบว่าการเปลี่ยนแปลงที่ได้ทำมานั้นประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างไรบ้างและในทางปฏิบัติการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการเปลี่ยนแปลงและตัวชี้บอกถึงความสำเร็จของโครงการเสียก่อน หลังจากนั้นจึงจะประเมินดูว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

วิจурย์ สิมะโชคดี (2537: 124) กล่าวว่า ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมทั้งหลายจึงควรทำการติดตามผลการฝึกอบรมของตนเป็นประจำ การพิจารณาผลที่เกิดขึ้นโดยส่วนรวมของกลุ่มคนที่เข้ารับการฝึกอบรมภายหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม แล้วว่าเขาเหล่านั้นมีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถและเจตคติที่เปลี่ยนแปลงไปจากก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอย่างไรบ้าง ซึ่งมีอยู่ 2 รูปแบบ

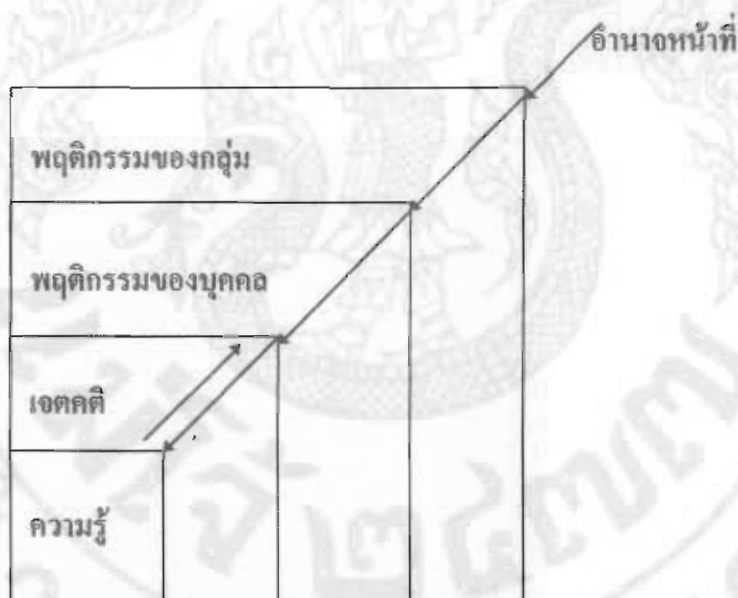
1. รูปแบบก่อน-หลังการฝึกอบรม (the before-after model) การวัดผลก่อนและหลังฝึกอบรม จะแสดงผลเป็นค่าดัชนีที่สัมพันธ์กับที่จะได้รับจากการฝึกอบรม

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

อรุณ รักธรรม (2526: 533) ได้แบ่งปัจจัยที่มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ แบ่งได้ 3 ลักษณะคือ

1. การใช้อำนาจหน้าที่ (authority) ซึ่งหมายถึงผู้ดำรงอยู่ในตำแหน่งสูง ๆ ขึ้นไปย่อมสามารถที่จะมีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาผู้ที่มีชั้นหรือฐานะและตำแหน่งที่รองลงมา หรือ ต่ำกว่าได้นั้น อยู่ที่สมมติฐานที่ว่าผู้มีอำนาจหน้าที่มากจะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้มีอำนาจหน้าที่น้อยได้ นงนุช วงษ์สุวรรณ (2535: 81) ได้แบ่งการใช้อำนาจเพื่อการเปลี่ยนแปลงได้ 2 ลักษณะ

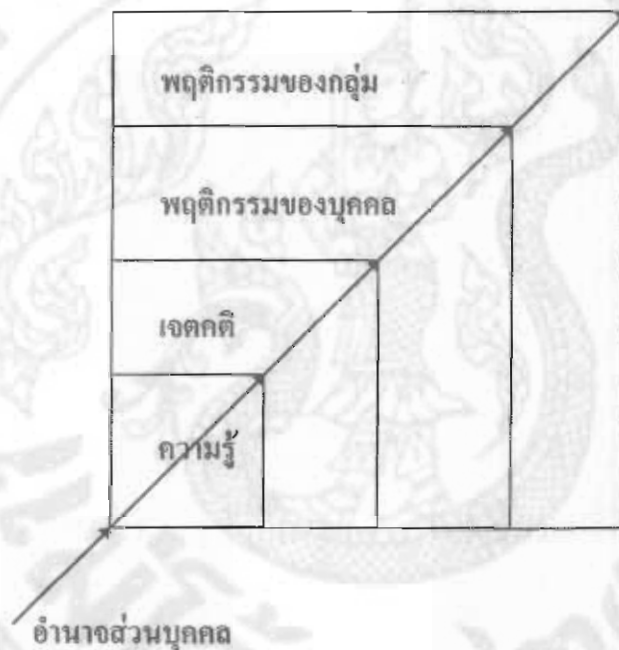
1.1 การใช้การบังคับบัญชาเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยใช้การบังคับจากเบื้องบน โดยเริ่มการเปลี่ยนแปลงจากระดับพฤติกรรมของกลุ่ม พฤติกรรมของบุคคล เจตคติ และความรู้

ภาพ 3 การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงวิธีนี้อาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโดยการบังคับนี้ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ อันนำไปสู่การปฏิบัติอีกต่อหนึ่งได้เช่นกัน ลักษณะดังกล่าวนี้อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแบบให้การร่วมมือก็ได้

1.2 การใช้ความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลง เป็นการใช้อำนาจส่วนบุคคลเป็นเครื่องมือ เพื่อการเปลี่ยนแปลง นำมาปฏิบัติเมื่อได้ความรู้ใหม่ ๆ หวังว่ากลุ่มจะยอมรับและพัฒนา เจตคติไปในทางที่ดี มีการใช้ความร่วมมือโดยตรง โดยบุคคลหรือกลุ่มในการช่วยกำหนดเป้าหมายของกลุ่มอย่างเป็นทางการ ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2530: 150) ชี้ให้เห็นว่าการแนะนำสิ่งใหม่ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนี้ อาจเป็นที่คาดหวังได้ว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามาใหม่ กลุ่มจะให้การต้อนรับหรือยอมรับ แล้วนำไปสู่การพัฒนาการเพื่อการเปลี่ยนแปลงต่อไป การให้ความร่วมมือดังกล่าวนี้ อาจเริ่มต้นด้วยความคิด ความเข้าใจ และการก้าวต่อไป สิ่งเหล่านี้จะถูกนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างแท้จริง

ภาพ 4. การใช้อำนาจส่วนบุคคลเพื่อการเปลี่ยนแปลง

การใช้อำนาจวิธีนี้จะมีความเหมาะสมกับกลุ่มทำงานที่มีความรับผิดชอบ โดยมีการให้ความรู้และประสบการณ์ การเปลี่ยนแปลงวิธีนี้จะมีประสิทธิภาพ เมื่อได้รับการกระตุ้นและมีการเปลี่ยนแปลง โดยการร่วมมือเกิดขึ้นแล้ว มักจะคงทนอยู่ได้นาน

สมยศ นาวิการ (2538: 324) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น 4 ระดับคือ การเปลี่ยนแปลงความรู้ การเปลี่ยนแปลงเจตคติ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล และ การเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือองค์กร การเปลี่ยนแปลงความรู้เป็นไปได้ง่ายที่สุด ซึ่งเป็นผลจาก

การอ่านหนังสือหรือบทความ หรือได้ฟังบางสิ่งบางอย่างใหม่ ๆ จากบุคคลที่เคารพนับถือ การเปลี่ยนแปลงเจตคติจะมีความยุ่งยากมากกว่าการเปลี่ยนแปลงความรู้ เพราะว่าเจตคติมีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยที่อาจจะเป็นบวกหรือลบได้ การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของบุคคลจะมีความยุ่งยาก และใช้เวลามากกว่าการเปลี่ยนแปลงระดับใดระดับหนึ่ง 2 ระดับ ที่กล่าวมาความแตกต่างระหว่างความรู้ เจตคติ และ พฤติกรรม อาจจะเป็นผลที่เกิดขึ้นจากเขาได้รับการอบรม ประสบการณ์ในอดีต

อรุณ รัชธรรม (2526: 545) ให้ข้อเสนอแนะว่านอกจากการใช้อำนาจหน้าที่ (authority) การร่วมแรงร่วมใจ (collaboration) การใช้กลุโบาย หรือ กุศโบาย (manipulation) ก็เป็นเครื่องมืออีกประการหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์สืบเนื่องมาหลังจากการใช้ อำนาจหน้าที่ไม่ได้ผล การใช้กุศโบายจะดักดวง เอาผลประโยชน์จากความต้องการ (needs) ของมนุษย์เป็นหลัก บางทีก็อาจจะดักดวงเอาผลประโยชน์ จากการสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน หรือต่างคนต่างพึ่งพาอาศัยกัน การใช้กุศโบายมีอยู่ 2 ขั้นตอนคือ ขั้นสร้างความสัมพันธ์ และ ขั้นการผลประโยชน์จากขั้นแรก การใช้กุศโบายมักค่อยเป็นค่อยไปไม่ชวนฮวบ และ การกระทำในลักษณะลุ่มลุ่มไม่มองการแบบ “ฉันทันที”

2. การเปลี่ยนแปลงโดยผ่านการปรับปรุงพฤติกรรมของมนุษย์ การศึกษาของ Likert ใน นงนุช วงษ์สุวรรณ (2535: 84) พบว่าการที่ผู้ได้บังคับบัญชาตอบสนองต่อความหวัง และความเชื่อมั่นอันสูงส่งของหัวหน้างาน และพยายามทำให้หัวหน้างานพอใจ ก็จะทำให้หัวหน้างานมีความไวเนื้อเชื่อใจลูกน้อง ทำให้ทุกฝ่ายมีความหวังสูง ปริมาณงานจะสูงตามไปด้วยซึ่งเรียกว่าวัฏจักรที่มีประสิทธิภาพ ในทำนองกลับกันถ้าทุกฝ่ายมีความหวังต่ำ ปริมาณงานก็จะต่ำไปด้วย ซึ่งเรียกว่า วัฏจักรที่ขาดประสิทธิภาพดังภาพ

ภาพ 5 วัฏจักรที่มีประสิทธิภาพ และ วัฏจักรที่ขาดประสิทธิภาพ

ผู้บริหารมีส่วนช่วยให้ความหวังของทุกฝ่ายสูงขึ้น โดยการเพิ่มเติมสิ่งกระตุ้น และ ปรับปรุงพฤติกรรมของมนุษย์ โดยพยายามเรียนรู้พฤติกรรม และ ลักษณะพฤติกรรมของผู้ร่วมงาน และ ให้ความสนใจต่อพฤติกรรมที่ดีมีประโยชน์ โดยจะนำเอาพฤติกรรมที่ดีนั้นมาใช้ ประโยชน์ในทันทีเมื่อผู้ร่วมงานมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ก็จะมีการยกย่องชมเชยให้รางวัล และ เมื่อผิดพลาด ก็จะใช้แรงจูงใจ เพื่อเปิดโอกาส ให้บุคคลกระทำดีต่อไป

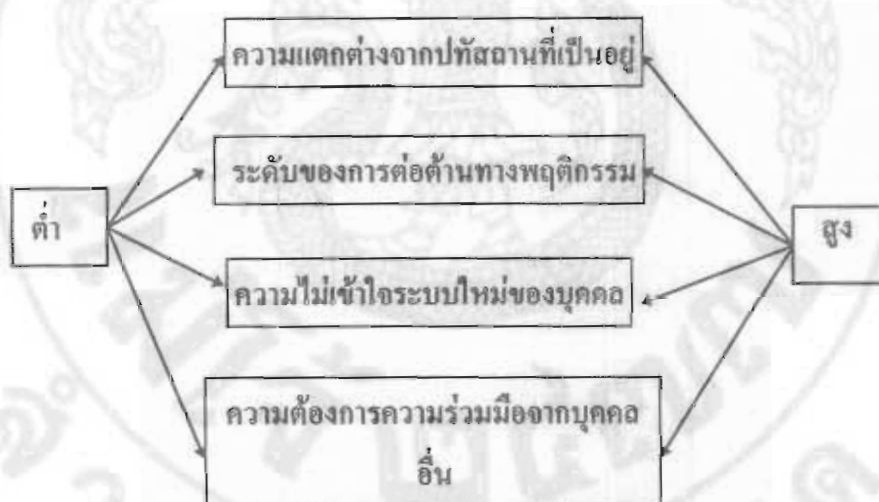
มนุษย์ยังคงอยู่ได้อำนาจของคนอื่น หรือ มีสภาพเป็นทาสอยู่นั่นเองเพียงแต่ว่าการ เป็นทาสในสมัยก่อนนั้นถูกบังคับให้ทำงานโดยได้รับค่าตอบแทนน้อย หรือไม่คุ้มค่ากับผลงานที่ ทำไปบางครั้งอาจไม่ได้เลย แต่ปัจจุบันมีเงื่อนไขอื่นบังคับ โดย ผู้ปฏิบัติค่อนข้างจะมีความพอใจ หรือได้รับความพึงพอใจสูง อินทรีย์มีความพอใจกับเงื่อนไขนั้น การควบคุมพฤติกรรม บางครั้ง นักจิตวิทยาเรียกว่าค้ำพฤติกรรมด้วย รางวัล และ การลงโทษเป็นตัวเสริมแรงแบบบวก และ แบบ ลบ

อย่างไรก็ตามการลงโทษก็ยังเป็นสิ่งที่มีผู้ปฏิบัติกันมากในปัจจุบัน จุดมุ่งหมายก็ เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การลงโทษแต่ละครั้งของการลงโทษจะเป็นเพียงเพื่อให้ อินทรีย์แสดงพฤติกรรม หรือ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไว้ไม่ให้ปรากฏชั่วคราวเท่านั้น

มิใช่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างถาวรการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวรต้องใช้วิธีการอื่น ๆ สำหรับควบคุม เพราะอินทรีย์ที่ถูกลงโทษจะมีความไม่พอใจ หรือโกรธเคืองผู้ลงโทษเสมอ

3. การวางแผนและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งใดก็ตามจำเป็นต้องมีการวางแผน เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ หาความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลง สร้างบรรยากาศการเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์ปัญหา แสวงหาวิธีการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม เลือกวิธีการที่จะเปลี่ยนแปลง ลงมือปฏิบัติและประเมินผลการเปลี่ยนแปลง

Argyris ใน นงนุช วงษ์สุวรรณ (2535: 71) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะง่ายหรือ ยาก ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ โดยเงื่อนไขต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องใช้หลักเกณฑ์บางประการเป็นเครื่องมือ ดังแสดงในแผนภูมิ จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงจะทำได้ง่าย เมื่อระดับต่าง ๆ อยู่ในทางซ้ายมือ (ต่ำ) และในทางตรงกันข้ามการเปลี่ยนแปลงจะทำได้ยาก เมื่อระดับต่าง ๆ อยู่ทางขวามือ (สูง)

ภาพ 6 เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

Zuckerman (1973) ใน บุญสม วราเอกศิริ (2535: 91) ได้สรุปว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประกอบไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (interacting factors) ดังนี้

- การจูงใจ
(motivation)	- ทฤษฎี
(theoretical)
- ความมั่นใจ
(conviction)	- ปฏิบัติ
(practical)

ภาพ 7 กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

ปัจจัย = สภาพหรือสภาพการณ์จำเป็นหนึ่ง ๆ หรือสิ่งเกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่จำเป็นกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น เช่น เงินลงทุน ผลประโยชน์ที่ได้รับ

เจตคติ = ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อพฤติกรรมนั้นเมื่อมีความตระหนักหรือต้องการในการเปลี่ยนแปลง (motivation) และความมั่นใจ

ความรู้ = แนวความคิดความชำนาญ และ ประสบการณ์ในวิชาการแผนใหม่ ซึ่งมีทั้งในด้าน ทฤษฎี และ ด้านปฏิบัติ

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2531: 78) เกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ประกอบด้วย

1. ในสิ่งที่เขา^{รู้} : ความรู้ (in what people know : knowledge)
2. ในสิ่งที่เขา^{คิด} : เจตคติ (in what people think : attitude)
3. ในสิ่งที่เขาสามารถทำได้ : ทักษะ (in what they can do : skill)
4. ในสิ่งที่เขาทำจริง ๆ : ความสามารถ (in what they actually do : ability)

เทพนม เมืองแมน และ สวิง สุวรรณ (2529: 2) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า พฤติกรรมระดับบุคคลนี้มีองค์ประกอบหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งแบ่งได้เป็น 4

องค์ประกอบ คือ การรับรู้ (perceptions) เจตคติ (attitudes) ค่านิยม (values) และสภาวะรับการจูงใจ (motivation) องค์ประกอบเหล่านี้ นอกจากจะมีอิทธิพลทำให้แต่ละบุคคลมีลักษณะ และกระทำการพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ยังมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การอีกด้วย

ภาพ 8 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของพฤติกรรมระดับบุคคล

อรุณ รักธรรม (2535: 20) ได้ระบุว่า การวิเคราะห์พฤติกรรมในระดับบุคคล (individual behavior) โดยทั่วไปย่อมจะมีตัวแปรหรือปัจจัยพฤติกรรมของมนุษย์อยู่มากมาย โดยทั่วไปจะยอมรับกันว่า เมื่อกล่าวถึงการศึกษวิเคราะห์พฤติกรรมในระดับของบุคคลแล้วย่อมจะประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัย ในลักษณะสำคัญของคน อันได้แก่ การรับรู้ บุคลิกภาพ การจูงใจ และท่าทีหรือเจตคติ มัย สุขเอี่ยม (2537: 77) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลที่ปรากฏในสังคมที่มีทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม พฤติกรรมที่เหมาะสมของบุคคลจะเกิดขึ้นได้อย่างน้อยต้องมีปัจจัย 2 ประการ คือ ความสามารถที่จะกระทำและความต้องการที่จะทำ ซึ่งจะต้องมีพร้อมกันทั้ง 2 ปัจจัย บุคคลจึงจะกระทำพฤติกรรมนั้น ความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หมายถึง การมีความรู้ที่เหมาะสมว่า ในกาลเทศะหนึ่งพฤติกรรมที่น่าปรารถนาคืออะไร และจะปฏิบัติอย่างไร นอกจากนั้นแล้วบุคคลยังจะต้องสามารถที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้นได้อย่างดีด้วยพฤติกรรมบางประเภทบุคคลจะปฏิบัติได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้และประสบการณ์ประกอบกับวุฒิภาวะทางจิต ซึ่งในการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์มีรูปแบบดังนี้

1. การรับรู้ (perception)

Hanneman (1975) ในบุญสม วราเอกศิริ (2535: 125) ได้ให้ความหมายว่า คือการสร้างความหมายจากประสบการณ์ โดยการถอดรหัสสิ่งกระตุ้น จากสิ่งแวดล้อม เพื่อการได้รับข้อมูล อรุณ รักธรรม (2535: 20) ได้ให้ความหมายว่า การที่บุคคลมองไปหรือเห็นอะไรแล้ว จะเลือกเก็บสิ่งที่เห็นนั้นเข้ามาในจิตสำนึกและเข้าใจความหมายหรือให้นิยามต่อสิ่งนั้นด้วย ด้วยความรู้สึนึกคิดของตนเอง วิชัย โกสุวรรณจินดา (2536: 40) ให้ความหมายว่า บุคคลที่ได้พบเห็นสิ่งต่างๆ โดยประสาทสัมผัสทั้ง 6 (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) แล้วเลือกเก็บสิ่งเหล่านั้นเข้ามาในจิตสำนึกและเข้าใจความหมายหรือให้นิยามต่อสิ่งเหล่านั้นด้วยความรู้สึนึกคิดของตนเอง ในทำนองเดียวกัน สุรินทร์ สังข์อ่อง (2526: 9) กล่าวว่า เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเขา ในการรับรู้นี้บุคคลนั้นจำเป็นต้องใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น นัยน์ตา หู ผิวหนัง หรือ ที่เรียกว่า ต้องอาศัยเครื่องมือที่จะช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลไปสู่ประสาทสัมผัส และจากประสาทสัมผัสจะถูกเปลี่ยนไปเป็นข้อมูลที่เราเรียกว่า (electrical and chemical events) ส่งไปยังสมอง จึงทำให้บุคคลนั้นรับทราบต่อเหตุการณ์นั้นๆ จะเห็นได้ว่าการรับรู้นำไปสู่การสื่อความหมาย และการสื่อความหมายทำให้เกิดการเรียนรู้

การรับรู้ของคนเป็นบ่อเกิดของพฤติกรรมที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะบุคคลจะมีพฤติกรรมไปตามการรับรู้ของเขาที่เห็นว่าพฤติกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องแม้ว่าบุคคลอื่นอาจเห็นเป็นสิ่งที่ผิดก็ได้ หากการรับรู้ของคนจำนวนมากเห็นตรงกันทางสังคม

อรุณ รักธรรม (2535: 21) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การรับรู้ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของมูลฐานพฤติกรรมของคน สิ่งที่เราถูกอยู่ที่เราเห็นเข้าใจ แล้วให้ความหมาย หรือนิยามถึงนั้นว่าคืออะไร ย่อมจะต้องผ่านเข้ากระบวนการภายในความรู้สึนึกคิด ความนึกคิด (thinking) ความเชื่อ (belief) และประสบการณ์หรือการรู้ (experience or cognition) พฤติกรรมของบุคคลจึงไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอนว่าจะต้องเป็นอย่างไร ฉะนั้น พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งจึงอาจไม่ตรงกับความคิดหวัง (expectation) ของบุคคลอื่นๆ ได้เสมอไป พฤติกรรมของคนไม่มีใครบอกได้แน่นอนว่ามี ความถูกต้องหรือไม่เพียงไร แต่สิ่งที่เรายอมรับว่าถูกหรือผิดนั้น เป็นการนำเอาพฤติกรรมนั้นมาเทียบกับมาตรฐานที่สังคมในขณะนั้นกำหนดขึ้น

จำเนียร ช่วงโชติ ใน ขุริท อ่อนโลกสูง (2522: 100) ได้กล่าวสนับสนุนว่า เนื่องจากการรับรู้เป็นสิ่งที่สัมพันธ์ที่เกื้อหนุนควบคู่กันไป คือ มีการรับรู้ก่อนแล้วจึงเกิดการเรียนรู้ หรือ เพราะมีการเรียนรู้แล้วจะทำให้การรับรู้ง่ายขึ้นเร็วขึ้น และ ถูกต้องยิ่งขึ้น

2. การเรียนรู้ (learning)

หมายถึง การที่บุคคลได้รับประสบการณ์ และ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น เปลี่ยนแปลงในด้านความคิด อารมณ์ หรือเปลี่ยนแปลงในทางพฤติกรรม การเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับนั้นอาจเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ ประสาทอิศรปริดา (2522: 87) ได้ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ถาวร หรือ ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือ การฝึกหัดอบรม บุญสม วราเอกศิริ (2535: 113) ให้ความหมายว่า คือ กระบวนการ การรับความรู้ การเรียนรู้นั้นไม่อาจมองเห็นสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่จะทราบว่าเกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว ก็ต่อเมื่อมองเห็นหรือสังเกตเห็นได้จากการปฏิบัติหรือผลการกระทำ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างการฝึกหัด (เหตุ) จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร (ผล) ดังไดอะแกรมนี้

ภาพ 9 กระบวนการเรียนรู้

นัย สุขเยี่ยม (2537: 78) ได้แบ่งลักษณะของการเรียนรู้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจเป็นไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ก็ได้
2. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ มีลักษณะที่ค่อนข้างถาวร
3. ประสบการณ์ เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม
4. การเน้นย้ำหรือการเสริมแรง (reinforce) ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวรมากขึ้น

บุญสม วราเอกศิริ (2535: 122) ระบุว่า บุคคลมีการเรียนรู้ได้จะต้องถูกกระตุ้นเตือน มีความพอใจในความต้องการพื้นฐาน (basic needs) หรือความประสงค์ที่จะได้มาจากการเรียน ถึงที่กระตุ้นเตือนพื้นฐาน (basic motivations) คือ

ความพึงพอใจ (satisfaction)

1.1 ด้านเศรษฐกิจ (economic) ได้แก่สิ่งที่เป็นวัตถุ (material things) ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย

1.2 ด้านสังคม (social) ได้แก่ความมั่นคงและสวัสดิการภายในกลุ่ม

2. การตอบสนอง (response) ได้แก่การตอบสนองต่อความปรารถนาที่ต้องการ การเจ็บไข้ได้ป่วย สุขภาพอนามัยของผู้อื่น

3. ความสำนึก (recognition) ได้แก่การสำนึกในฐานะ (status) และยศฐาบรรดาศักดิ์กับเพื่อนมนุษย์

4. ประสบการณ์ใหม่ (new experience) ได้แก่ความปรารถนาที่จะเรียนรู้ และทดลองในสิ่งใหม่ๆ

3. ค่านิยม (value)

มัย สุขเอี่ยม (2537: 79) ได้ให้ความหมายว่า คือสิ่งที่บุคคลเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดของตน เน้นความเชื่อว่าอะไรดีอะไรไม่ดี อะไรควรอะไรไม่ควร อะไรมีค่าหรือไม่มีค่า อะไรควรประพฤติ และ อะไรไม่ควรประพฤติ เมื่อบุคคลตัดสินใจว่าสิ่งใดที่เขาเห็นว่ามีความสำคัญจะนำมาเป็นแนวปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมไปตามแนวทางของค่านิยมที่ตนยอมรับ

ค่านิยมของบุคคลแต่ละคนที่ยอมรับหรือเห็นว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีคุณค่าสำหรับตน เช่น คนที่เห็นว่าปัญญาเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต ก็จะพยายามศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญญา เพราะเชื่อว่าปัญญาคือสิ่งที่ มีคุณค่าต่อชีวิตของตน

4. บรรทัดฐาน (norms)

มัย สุขเอี่ยม (2537: 83) ได้ให้ความหมายว่า มาตรฐานที่สังคมกำหนดให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม อานนท์ อาภาภิรม (2525: 49) ได้ให้ความหมายว่า คือระเบียบหรือแบบแผนแห่งพฤติกรรมซึ่งเกิดจากปฏิบัติตามนิยามของสังคมนั้น

ปทัสถานมีบทบาทสำคัญต่อการควบคุมสัมพันธภาพของบุคคลในสังคม ช่วยทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรม ของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมปรารถนา ทำให้เกิดระเบียบแบบแผนอันดีงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยกำกับให้มนุษย์ในสังคมหนึ่งสามารถประพฤติได้อย่างรวดเร็วและถูก

ต้อง โดยไม่ต้องเสียเวลาใคร่ครวญก็คิดว่า ในสถานการณ์เช่นนั้น ตนควรจะทำอะไรหรือทำอย่างไร

5. เจตคติ (attitude)

มัย สุขเยี่ยม (2537: 84) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้สึก ความเห็น หรือคำที่รวม ๆ ของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะออกมาในรูปเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ชอบไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี สุรเชษฐ์ ชีระมณี (2538: 52) ได้ให้ความหมายว่า การรวมความคิดเห็น (opinion) ความเชื่อ (belief) ความจริง (ความรู้) ความรู้สึก ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมภายนอกของมนุษย์ ชูชีพ อ่อนโลกสูง (2522: 108) ได้ให้ความหมายว่า ความพร้อมที่จะตอบสนองหรือแสดงความรู้สึกต่อวัตถุ สิ่งของ คน สิ่งกับอื่น ๆ ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึกหรือการตอบสนองดังกล่าวอาจเป็นไปในทางชอบ (เข้าไปหา) หรือไม่ชอบ (หลีกเลี่ยงหรือดอยหนี) สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2526: 93) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้สึกหรือ ท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุ สถาบัน และ สถานการณ์ต่าง ๆ สำหรับ นพมาศ ชีระเวทิน (2534: 125) ได้ให้ความหมายว่า สิ่งที่เป็นตัวแทนทางจิตวิทยาของสังคม และ วัฒนธรรม ซึ่งมีอยู่ในตัวปัจเจกบุคคล ลัดดา กิติวิภาค (2526: 158) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ ซึ่งเป็นความพร้อมที่บุคคลจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบอย่างหนึ่งอย่างใดต่อเป้าหมายของ เจตคติ (attitude) ประภาพีญ์ สุวรรณ (2520: 22) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นซึ่งถูกกระตุ้นด้วยอารมณ์ (emotion) ซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2526: 98) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลดังนี้

1. ให้ความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้อง (cognitive approach) ในการเปลี่ยนแปลงเจตคติจะต้องให้ข้อมูลที่นำมาซึ่งความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้องจะช่วยให้บุคคลเปลี่ยนเจตคติได้
2. ให้ทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory approach) การเปลี่ยนแปลงเจตคติอาจใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เหมาะสมก็ได้ โดยใช้ทฤษฎีการวางเงื่อนไข
3. ใช้แบบอย่างที่มีอิทธิพล (credibility of the source) การเปลี่ยนแปลงเจตคติอาจใช้แบบอย่างที่มีอิทธิพลต่อบุคคลเพื่อให้บุคคลเกิดคล้อยตามและนำไปสู่เจตคติอันใหม่
4. ใช้วิธีการแนะแนว (guidance) การเปลี่ยนแปลงเจตคติอาจทำได้โดยวิธีการให้คำปรึกษาเพื่อการปรับตัวองเข้ากับสภาพของตนและสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่

สุรเชษฐ์ ชีระมณี (2538: 55) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้น จะต้องคำนึงถึง

1. ตัวผู้นำการเปลี่ยนแปลง ควรมีลักษณะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ไม่มีความลำเอียง มีบุคลิกภาพเป็นกันเอง
2. วิธีการนำเสนอสิ่งเร้าเพื่อจะให้มีการตอบสนอง (มีเจตคติ) ตามที่ต้องการควรจะเริ่มจากสิ่งเร้าจำนวนน้อย ๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป และเริ่มจากง่ายไปหายาก
3. ศึกษาลักษณะของผู้ถูกเปลี่ยนแปลงเพื่อเลือกสิ่งเร้าให้เหมาะสม ข้อมูลของผู้ถูกเปลี่ยนแปลงที่ต้องรวบรวมได้แก่ระดับการศึกษา วัย เพศ ความสนใจ วัฒนธรรม และอื่นๆ
4. สภาพแวดล้อมอื่นๆ ได้แก่อิทธิพลของกลุ่ม การใช้ข่าวสารช่วงเวลาที่เหมาะสม

นพมาศ ชีระเวคิน (2534: 133) ได้กล่าวถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงเจตคติว่า บางคนอาจจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้เหมาะสมแก่โอกาสและสภาวะแวดล้อม แต่ใจจริงก็อาจมีเจตคติเหมือนเดิม ในการเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้นมีตัวแปรสำคัญที่จะต้องได้รับการพิจารณาข้อแรกคือ กระบวนการกลั่นกรองข่าวสารใหม่ โดยการมีปฏิสัมพันธ์กันทางความรู้สึกนึกคิดกับผู้อื่น ข้อที่สอง คนเป็นถึงสำคัญของเอกลักษณ์ทางสังคมคือ การคงไว้ซึ่งโครงสร้างของเจตคติหรือกล่าวกันง่าย ๆ คือ ทุกอย่างมุ่งเน้นไปยังการอนุรักษ์เจตคติโดยเฉพาะถ้าสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเข้ากับเจตคติของคนส่วนใหญ่

6. ความรู้ (knowledge)

ทัศนีย์ ศิริปัญญา (2538: 9) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า การรับรู้ จำ และเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ โดยเกิดจากประสบการณ์ ซึ่งเป็นความรู้ขั้นต้นของพฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา ซึ่งได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา มาตรฐาน ความรู้ต่างๆ และการตีค่าของสิ่งนั้นๆ ซึ่งโสภณ และ คณะ (2518) ในอุไรวรรณ อรุณา (2531: 30) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า เป็นการรับรู้ จำ และ เข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เกิดจากประสบการณ์ และ เจตคติประกอบขึ้นจากความรู้ต่างๆ ที่เคยได้เรียนมาเกี่ยวกับลักษณะของสิ่งนั้นๆ บวกกับการตีค่าของนั้นๆ กับความรู้ที่มีอยู่

เอนก เพียนอนุฤตบุตร (2522) ใน ทัศนีย์ ศิริปัญญา (2538: 10) ได้จำแนกความรู้ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ในเรื่องเฉพาะ (knowledge of specifics) เช่นจำสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้ความรู้ในขั้นนี้ได้แก่

1.1 ความรู้คำศัพท์เฉพาะ (knowledge of terminology) มุ่งกำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้คำศัพท์สัญลักษณ์บางอย่าง (ทั้งที่เป็นภาษาและมิใช่ภาษา) รวมทั้งสัญลักษณ์ที่ยอมรับกัน

1.2 ความรู้ในข้อเท็จจริงบางอย่าง (knowledge of specific facts) มุ่งกำหนด ให้ผู้เรียนเรียนรู้ในเรื่อง วัน เหตุการณ์ บุคคล สถานที่ โดยครอบคลุมทั้งที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง เช่น วันที่แน่นอน หรือที่มีลักษณะเชิงประมาณ เช่น ช่วงเวลาโดยประมาณก็ได้

2. ความรู้ในเรื่องวิธีการจัดการเฉพาะเรื่อง (knowledge of ways and means of dealing with specific) ได้แก่ความรู้ในเรื่องวิถีทาง วิธีการจัดระเบียบรวมทั้งการวิพากษ์วิจารณ์มุ่ง ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่อยู่ระหว่างความรู้เฉพาะสิ่งกับความรู้ในเรื่องทั่วไปซึ่งได้แก่

2.1 ความรู้ในเรื่องระเบียบประเพณี (knowledge of conventions)

2.2 ความรู้เรื่องแนวโน้มและลำดับเหตุการณ์ (knowledge of trends and sequence)

2.3 ความรู้เรื่องประเภทและจำพวก (knowledge of classifications and categories)

2.4 ความรู้เรื่องเกณฑ์ (knowledge of criteria)

2.5 ความรู้เรื่องระเบียบวิธีการ (knowledge of methodology)

3. ความรู้เรื่องที่เป็นสากลและนามธรรมในสาขาต่าง ๆ (knowledge of the universals and abstractions of a field) ได้แก่ ความรู้ในเรื่อง กฎ ทฤษฎี โครงสร้างคือ

3.1 ความรู้เรื่องหลักและข้อสรุป (knowledge of principles and generalizations)

3.2 ความรู้เรื่องทฤษฎีและโครงสร้าง (knowledge of theories and structures)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520: 10) ได้กล่าวว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้น หรือ โดย การ มองเห็น ได้ยิน ก็จำได้ ความรู้ในขั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับ คำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา มาตรฐาน จะเห็นว่าการจำได้หรือระลึกได้นี้ไม่ได้ ใช้กระบวนการของการใช้ความคิดที่ซับซ้อนหรืออาจจะกล่าวได้ว่าไม่ได้ใช้ความสามารถของสมองมากนัก

7. ทักษะ (skill)

สวางน สุทธิเลิศอรุณ (2526: 109) ได้ให้ความหมายว่าลักษณะของพฤติกรรมการเคลื่อนไหวที่ประสานสัมพันธ์ และต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ ซึ่งตรงกับคำว่า “เชี่ยวชาญ” “ชำนาญ” และ “คล่องแคล่ว” และ แกร์ริสัน ใน ซูชีฟ อ่อนโคกสูง (2522: 105) ได้ให้ความหมายว่าเป็นแบบของพฤติกรรมที่กระทำไปด้วยความราบเรียบ (smoothly) รวดเร็ว และ แม่นยำ ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของคนในทำนองเดียวกัน แกร์ริสัน ใน สิรินันท์ คำรณผล (2527: 226) ได้ระบุว่า เป็นแบบพฤติกรรมที่กระทำไปด้วยความราบเรียบรวดเร็ว และ แม่นยำ ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของคน และ อารี ทองสุขผล (2516: 49) กล่าวว่า ความสามารถของบุคคลที่จะกระทำ (โดยอวัยวะของร่างกาย) และคิด (ใช้สมอง) ได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกต้อง แม่นยำ ง่าย สบาย และ ใช้แรงงานน้อย

Bernard ใน ประสาท อิศรปริดา (2522: 92) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้และระดับของการเรียนรู้ทักษะไว้ 2 ระดับคือ

1. ทักษะทางกลไกสัมผัส (sensorimotor skills) เป็นกลไกที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เช่น การเดิน การขับรถจักรยาน ฯลฯ ทักษะด้านนี้มักเกี่ยวกับการใช้กล้ามเนื้อและข้อต่อ
2. ทักษะทางกลไกการรับรู้ (perceptual motor skills) เป็นทักษะที่มีระดับสูงขึ้น เพราะเกี่ยวข้องกับการจำ และ การคิด เช่น ในขณะที่เราใช้นิ้วเขียนหนังสือ ลำดับขั้นของทักษะในการเขียนอักษรแต่ละตัวเราจะต้องใช้การคัดลอก การจำ การคิด ดังนั้นทักษะด้านนี้จะเป็นเรื่องของการเรียนรู้ความสัมพันธ์ (association learning) ของสิ่งต่าง ๆ

ซูชีฟ อ่อนโคกสูง (2522: 106) ได้กล่าวถึงการกระทำที่แสดงถึงการมีทักษะนั้นจะต้องประกอบด้วย

1. ความแม่นยำและความรวดเร็วในการกระทำ (accuracy and speed) ถ้าพฤติกรรมใดที่กระทำได้ด้วยความเร็ว และถูกต้อง แม่นยำ ย่อมแสดงถึงการมีทักษะ ในการกระทำนั้น
2. ความสอดคล้องผสมผสานกัน (coordination) การกระทำที่เกิดจากการผสมผสานกันอย่างเหมาะสมของกล้ามเนื้อต่าง ๆ เช่น คนที่ เล่นดนตรีได้ไพเราะ (มีทักษะในการเล่นดนตรี) หมายความว่ามีการผสมผสานกันอย่างดีระหว่างมือ ตา หู

ขั้นต่าง ๆ ของการเรียนรู้ทักษะประกอบด้วย

1. ขั้นความรู้ (cognitive phase) เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจ และ รู้ว่าจะกระทำอย่างไรจึงจะเกิดทักษะที่จะเรียน

2. ขั้นปฏิบัติจนไม่มีข้อผิดพลาด (fixation phase) เป็นขั้นที่กระทำพฤติกรรมอย่างถูกต้อง ไม่มีข้อผิดพลาด

3. ขั้นอัตโนมัติ (autonomous phase) เป็นขั้นที่กระทำพฤติกรรมด้วยความรวดเร็วถูกต้อง และ แม่นยำ โดยไม่มีข้อผิดพลาด

สมจิต ธนสุกาญจน์ (2522: 120) ระบุว่าพฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถด้านทักษะ อาจจะแสดงออกมาให้เห็นคือ

1. แสดงให้ถูกลักษณะ เช่น ว่ายน้ำ วิ่ง โยนลูกบอล
2. ปฏิบัติได้ถูกต้อง เช่น เลื่อย เจาะ ตอกตะปู ดัดตั้ง
3. แสดงได้คล่องแคล่ว เช่น เดินรำลูกจันทะ เล่นเปียโน
4. ทำงานได้รวดเร็ว ถูกต้อง และ สวยงาม เช่น พิมพ์ดีด เขียนหนังสือ
5. ทำงานคล่องแคล่วและปลอดภัย เช่น การขับรถ หรือการทำงานต่าง ๆ

8. ความสามารถ (ability)

เทพนม เมืองแมนและสวิง สุวรรณ (2529: 125) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้ ความสามารถและทักษะที่เป็นประโยชน์ หรือมีคุณค่าต่อการแก้ปัญหา หรือต่อการทำงานในบทบาทที่มีอยู่

ความสามารถบางอย่างถูกจำกัดหรือมีอุปสรรค เนื่องจากความจุที่กำหนดเฉพาะของกิจกรรมของบุคคลภายในตัวบุคคลเอง ความรู้ความสามารถที่มีอยู่น้อยนั้นสามารถจะทำการปรับปรุงได้โดยอาศัยประสบการณ์หลาย ๆ ทาง อาศัยการฝึกอบรม และ การศึกษา การมองเห็นภายในตนเองโดยการทดสอบตรวจตราตนเอง เป็นสิ่งจำเป็นต่อการตั้งเป้าหมายที่เชื่อถือได้

ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2530: 20) ได้กล่าวถึงความคาดหวัง (expectancy) และความเอื้ออำนวยต่อความคาดหวัง (availability) ปัจจัยทั้งสองอย่างนี้มีความเกี่ยวเนื่องกัน คือ ความคาดหวังนั้นจะมีผลเกี่ยวเนื่องกับแรงจูงใจ และความสามารถที่จะเอื้ออำนวยก็มีส่วนเกี่ยวพันหรือมีผลต่อจุดมุ่งหมาย ความสามารถที่จะเอื้ออำนวยนี้สะท้อนให้เห็นถึงขีดจำกัดของสภาพแวดล้อมภายนอกต่าง ๆ ที่บุคคลจะนำมาตอบสนองความต้องการของตน ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ฉะนั้นจึงไม่ถือเป็นสิ่งสำคัญเสมอไปว่า สิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่บุคคลต้องการนำมาตอบสนองความต้องการของตนนั้นจะต้องมีอยู่จริง ๆ ตลอดไป บางครั้งก็เป็นแค่เพียงความลำเอียงหรือความนึกคิดบางครั้งก็อาจ

เป็นการตีความหมายจากสภาพความเป็นจริงหนึ่ง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่แท้จริงของบุคคลหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าความจริงหนึ่ง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับความนึกคิด ของแต่ละบุคคลนั่นเอง

แรงจูงใจภายในตัวบุคคล ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมอันจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกได้ด้วยเหตุดังกล่าวบุคคล จึงทราบว่าจุดมุ่งหมายของตนนั้นสามารถที่จะหามาตอบสนองความต้องการของตนเองได้หรือไม่ เมื่อสังเกตจากสภาพแวดล้อมภายนอก การมีหรือไม่มีของวัตถุประสงค์ที่บุคคลแต่ละคนต้องการนั้น มีผลกระทบกระเทือนต่อความคาดหวังของบุคคล ถ้าหากบุคคลมีความคาดหวังสูง ระดับความเข้มข้นของแรงจูงใจก็จะสูงไปด้วย ในบางโอกาสประสบการณ์ที่บุคคลแต่ละคน ได้รับก็มีส่วนก่อให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวกับการมีหรือไม่มีของสิ่งที่บุคคลนั้นต้องการไว้เช่นกัน และในทำนองเดียวกันการมีหรือไม่มีอยู่จริงของจุดมุ่งหมายที่บุคคลต้องการตามสภาพแวดล้อมภายนอก ก็อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อระดับความรุนแรงของแรงจูงใจและอื่น ๆ ภายในตัวบุคคลได้ด้วย

9. ค่านิยม (value)

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2522: 114) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้สึกซึ่งประกอบไปด้วยความชอบความพอใจ ความสนใจ และความต้องการต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ถ้าความรู้สึกเหล่านั้นเกิดขึ้นต่อสิ่งใดก็จะมีค่านิยมสิ่งนั้น และ มัย สุขเอี่ยม (2537: 79) ได้ให้ความหมายว่าสิ่งที่บุคคลเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดของตน เป็นความเชื่อว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรควร ไม่ควร อะไรมีค่าหรือไม่มีค่า อะไรควรประพฤติ และ อะไรไม่ควรประพฤติ เมื่อบุคคลตัดสินใจว่าสิ่งใดที่เขาเห็นว่ามีค่าก็จะนำมาเป็นแนวปฏิบัติ หรือมีพฤติกรรมไปตามแนวทางของค่านิยมที่ตนยอมรับ

ค่านิยมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมค่านิยมบางอย่างได้สร้างแกนของวัฒนธรรมคุณลักษณะขั้นมูลฐานของวัฒนธรรมก็คือการสะท้อนของค่านิยมขั้นมูลฐานของวัฒนธรรมนั่นเอง

อิทธิพลของค่านิยมต่อตัวบุคคล

1. ช่วยให้ผู้บุคคลตัดสินใจว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก ดีหรือไม่ดี มีคุณค่าหรือไม่มีความควรทำหรือไม่ควรทำ
2. ช่วยให้ผู้บุคคลในการกำหนดท่าทีของตนต่อเหตุการณ์ที่ตนต้องเผชิญ
3. ช่วยสร้างมาตรฐานและแบบฉบับจากการประพฤติปฏิบัติของบุคคล
4. มีอิทธิพล เหนือบุคคลในการเลือกคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น และ เลือกกิจกรรมทางสังคมซึ่งตนจะต้องเข้าไปร่วมด้วย

5. ช่วยให้คุณคลำหาความคิดและแนวทางปฏิบัติ

6. ช่วยเสริมสร้างหลักศีลธรรม ซึ่งบุคคลจะใช้ในการพิจารณาการกระทำของตนอย่างมีเหตุผล

10. ความเชื่อ (believes)

มัย สุขเกษม (2537: 86) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ หรือเจตคติที่บุคคลมีต่อโลกต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นการยอมรับในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การยอมรับเช่นนี้อาจเกิดจากการใช้เหตุผลหรือเกิดจากความสรัทธาโดยไม่มีเหตุก็ได้ เมื่อบุคคลมีความเชื่อในสิ่งใดเรื่องใด เขาจะยอมรับว่าสิ่งนั้น เป็นจริง หรือมีอยู่จริง

ลักษณะของความเชื่อแบ่งออกดังนี้

1. ความเชื่อเกี่ยวกับความจริงหรือเท็จ
2. ความเชื่อแบบประเมินสถานการณ์เกี่ยวกับการตัดสินใจในด้านคุณค่าว่าดีเลว

เหมาะสมหรือไม่

3. ความเชื่อที่บ่งถึงการกระทำการปฏิบัติ การกำหนดจุดหมายปลายทางของการกระทำอันเป็นที่ปรารถนาของบุคคลนั้น ๆ

องค์ประกอบที่สำคัญของความเชื่อจะมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบทางด้านความรู้ในเนื้อหา (cognitive) คือบุคคลจะมีความรู้ในสิ่งต่าง ๆ มาก่อนแล้ว หรืออาจเป็นสิ่งที่ศึกษาเองก็ได้ ในสังคมไทยบุคคลมีความเชื่อแตกต่างกันออกไป

11. บุคลิกภาพ (personality)

(Sigmund Freud ใน อรุณ วัชรธรรม (2535: 22) ได้ให้ความหมายว่าคือผลรวมของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งสำคัญ 3 อย่าง คือ พลังทางจิต เมืองแรกของคนที่มีลักษณะเป็นสัญชาตญาณอันเป็นพื้นฐานที่จะสร้างบุคลิกภาพ และ ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่อยู่ภายในจิตใจ ที่จะนำไปสู่การแสวงหาสิ่งต่าง ๆ มาบรรเทาให้เกิดความพอใจ และสภาพของจิตที่สัมพันธ์อยู่ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับตัวบุคคลนั้น หรือเป็นส่วนของพลังจิตที่มีความรู้สึกต่อสิ่งที่ปรากฏอยู่ นอกจากนี้ยังเป็นส่วนของจิตที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมคุณธรรม หรือคุณค่านิยมของสังคมตลอดจนอุดมการณ์ของแต่ละคน ซึ่งถือว่าเป็นกลไกของจิตที่จะตรวจสอบ และควบคุมพฤติกรรมมิให้แสดงออกจนเกินขอบเขตไปจากความรู้สึก ถ้ามีกลไกของแต่ละบุคคล อาชนท์ อาภาภิรม (2525: 45) ได้ให้ความหมายว่า เป็น

แนวความคิด เจตคติ ความสนใจ ความถนัด ความเชื่อ ความเคยชิน ค่านิยม กระสวนแห่งพฤติกรรม ซึ่งบุคคลได้เรียนรู้ในการที่ตนมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และ ขอมรับเขาไว้ เป็นพฤติกรรมของคน

อรุณ รักธรรม (2535: 23) กล่าวว่า คนเราในบางครั้งจะมีความปรารถนาบางประการ แต่ความปรารถนานี้อาจถูกเก็บกดเอาไว้โดยมาตรฐานความประพฤติทางสังคม และ สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการก่อรูป และ สร้างเสริมบุคลิกภาพของบุคคลเพราะฉะนั้น ในชีวิตประจำวัน ที่คนเราอยู่ร่วมกัน เราก็พอจะคาดคิดได้ว่าต่างคนต่างมีสิ่งที่ปรารถนาเก็บกดอยู่ในจิตใจโดยมิได้แสดงออกมา อันเป็นบุคลิกภาพภายในที่ซ่อนเร้นบุคลิกภาพเปิดเผยจากภายนอก

12. การจูงใจ (motivation)

วิชัย โกสุวรรณจินดา (2536: 41) กล่าวว่า เป็นสิ่งที่ผู้บริหารมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล และ ชักจูงให้มีการปฏิบัติตาม และ อรุณ รักธรรม (2523: 642) กล่าวว่า การเลือกใช้วิธีจูงใจให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลเป็นสิ่งที่ขัดความขัดแย้ง และ ก่อให้เกิดความสมานฉันท์ในการทำงานได้ลักษณะความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีนี้แรงจูงใจของ Maslow สามารถจัดลำดับความต้องการได้ 5 ระดับ

1. ความต้องการด้านร่างกาย
2. ความต้องการทางด้านความปลอดภัย
3. ความต้องการทางด้านสังคม
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่อง
5. ความต้องการที่จะตระหนักถึงความเป็นจริงในตนเอง

สิ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์มิใช่เพียงสิ่งจูงใจเพียงอย่างเดียวแท้ที่จริงแล้ว ลักษณะส่วนตัวบุคคลนั้น ความชำนาญงาน ความสามารถ และ ปฏิภาณไหวพริบ ของบุคคลและ สภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งได้แก่โอกาส สถานการณ์ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดวิถีทางประพฤติปฏิบัติ

นอกจากนี้แมคเคลแลนด์ได้พิจารณาถึงความต้องการอีก 2 ชนิดที่มีส่วนให้เกิดพลังจูงใจ คือ ความต้องการไมตรี และ ความต้องการอำนาจ ความต้องการไมตรีนั้นหมายถึง ความปรารถนาที่จะสร้างเสริม และ รักษา ความสัมพันธ์ภาพอันดีกับบุคคลอื่น ๆ ความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นนิยมชมชอบ และ ขอมรับนับถือผู้อื่นด้วย ส่วนความปรารถนาอำนาจหมายถึง ความปรารถนาจะควบคุม บังคับ หรือ มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น

สรุป

(Overview)

พฤติกรรมนับว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตมนุษย์มาก ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาเป็นปฏิกิริยาต่าง ๆ เหล่านี้ นั้น บางอย่างสามารถควบคุมได้ แต่บางอย่างไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งในตัวบุคคล แตกต่างกันจนอธิบายได้ไม่หมด แม้จะดูว่าพฤติกรรมเป็นของธรรมดา และเห็นได้ชัดเจนอาจจะสังเกตเห็นได้ วัดได้ และ เป็นปรนัย แต่มโนภาพของพฤติกรรม และการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมก็แตกต่างกันได้มากจากกริยาอาการที่แสดงออกหรือปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้า (stimulus) ซึ่ง จะมาจากภายนอกหรือภายในร่างกายก็ได้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่คนกระทำหรือรู้สึกไม่ว่าคนอื่นจะสังเกตเห็นหรือไม่ก็ตาม ในการศึกษาในเรื่องความแตกต่างของพฤติกรรมนั้นผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสารตำราหลาย ๆ เล่มนั้นจะพบว่าในการศึกษาวิเคราะห์ พฤติกรรมในตัวบุคคลจะมีตัวแปรหรือปัจจัยพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันอยู่มาก และ การที่จะทราบถึงตัวกำหนดทางพฤติกรรมของมนุษย์ให้ได้ทั้งหมดนั้น ย่อมเป็นการพันวิสัย ดังนั้น เพื่อให้ง่ายในการศึกษาและให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นผู้วิจัยจะศึกษาในเรื่องปัจจัยในลักษณะสำคัญ ๆ ของมนุษย์ได้แก่

ความรู้ (knowledge) คือ เป็นพฤติกรรมขั้นต้น อาจเป็นการนึกได้ หรือ โดยการมองเห็น ได้ยิน จำ และเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ อันเนื่องมาจากประสบการณ์

เจตคติ (attitude) คือ การรวมความคิดเห็น ความเชื่อ ความจริง ความรู้ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมภายนอกของมนุษย์

ซึ่งในการทำวิจัยนี้เพื่อศึกษาหาข้อเท็จจริงเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของมนุษย์ได้

ภาพ 9 กรอบแนวความคิดในการวิจัย (Conceptual Framework of the Study)

จากการศึกษาเอกสารรายงานวิจัยและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยเพื่อทดสอบว่าเกษตรกรที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบและเกษตรกรที่อยู่นอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวงโดยทั่วไปแตกต่างกันในลักษณะของพฤติกรรมในการประกอบอาชีพในด้านความรู้ และเจตคติ

บทที่ 3
วิธีการดำเนินการวิจัย
(RESEARCH METHODOLOGY)

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรม ในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม
ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง
ตำบลแม่วัน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

สถานที่ดำเนินการวิจัย
(Locale of the Study)

สถานที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คือ ตำบลแม่วัน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่ง
ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 3

**ตาราง 3. ประชากรเผ่ากะเหรี่ยงในและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง
ทุ่งหลวง**

	หมู่บ้าน	หลังคาเรือน	ประชากร
ในเขต	1. ห้วยตอง	70	398
	2. ห้วยข้าวลีบ	69	215
	3. ห้วยอีค่าง	51	302
	4. ไป่งสมิด	50	279
	5. ทุ่งหลวง	50	330
	6. ห้วยทราย	38	263
	7. ห้วยเกี้ยง	29	164
	8. หนองเต่า	82	508
	9. ห้วยเย็นกะเหรี่ยง	32	219
นอกเขต	10. หนองมนชา	30	296
	รวม	501	2,976

หน่วยของการวิเคราะห์

(Unit of the Study)

หน่วยของการวิเคราะห์คือ ครอบครัวเกษตรกรในที่นี้ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ หัวหน้าครอบครัวของเกษตรกร หรือ ผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจในการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

(Population and Sampling Procedures)

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นเกษตรกรที่อาศัยอยู่ ตำบลแม่วิน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มที่ 1 เป็นเกษตรกรที่อยู่นอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ซึ่งมีจำนวน 30 หลังคาเรือน

กลุ่มที่ 2 เป็นเกษตรกรที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ซึ่งมี 9 หมู่บ้าน จำนวน 471 หลังคาเรือน เนื่องจากเกษตรกรในกลุ่มที่ 2 มีจำนวนมากและผู้วิจัยมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา งบประมาณ สถานที่ จึงจำเป็นต้องสุ่มตัวอย่างเพื่อหาจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสม

สำหรับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) ของประชากรในกลุ่มที่ 1 มีจำนวน 30 หลังคาเรือน ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมดซึ่งอยู่ในหมู่บ้านหนองมนชา

สำหรับประชากรในกลุ่มที่ 2 ใช้วิธีคำนวณเพื่อหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนประชากรที่แน่นอน (finite population) ซึ่งได้คิดคำนวณทางสถิติตามแบบของ Pagoso, Garcia and Leon, 1978 ใน Chua, 1984 อ้างโดย นำชัย ทนุผล (2532: 134) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 216 หลังคาเรือน

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

ซึ่ง n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง)
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่กำหนดว่าจะเป็น

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธี การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ตามลำดับ ส่วนของ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากจำนวนหมู่บ้านที่ได้รับการส่งเสริมการปลูกผัก ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านที่มีอาชีพปลูกผักมีจำนวนประชากร ไม่เท่ากันจำเป็นต้องหาสัดส่วนที่เหมาะสม ต่อขนาดของประชากรในแต่ละหมู่บ้านโดยใช้สูตร Nagtalon (1983) อ้างโดย นำชัย ทนผล (2532: 134)

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

ซึ่ง n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 N_i = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม
 n_i = จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

จะได้ขนาดของตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านดังนี้

ตาราง 4 จำนวนประชากรและขนาดตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านในตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

หมู่บ้าน	ประชากร(ครัวเรือน)	ขนาดตัวอย่าง (ครัวเรือน)
1. ห้วยดอง	70	32
2. ห้วยข้าวลีบ	69	32
3. ห้วยอีต้าง	51	23
4. โป่งสมิต	50	23
5. ห้วยหลวง	50	23
6. ห้วยทราย	38	17
7. ห้วยเกียง	29	13
8. หนองเต่า	82	38
9. ห้วยเขินกะเหรี่ยง	32	15
รวม	471	216

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล (Research Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และ การประกอบอาชีพของเกษตรกร

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรม ในการประกอบอาชีพเกษตรกรของเกษตรกร

การทดสอบเครื่องมือ (Pre-testing of the Instrument)

ในการทดสอบความตรง (validity) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างแล้วนำเสนอ คณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข และ นำมาแก้ไขปรับปรุงตามที่ คณะกรรมการที่ปรึกษาเสนอแนะให้ถูกต้องครอบคลุมเนื้อหาที่วัด (content validity) มากที่สุด

ด้านการทดสอบความเที่ยง (reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับเกษตรกร ในจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความเที่ยง โดยใช้วิธีหาความเที่ยงตามแบบของ Cronbach ใน ประคอง กรรณสูตร(2535: 42) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{ES_i^2}{S_x^2} \right)$$

เมื่อ	α	หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเที่ยง
	n	หมายถึง จำนวนข้อ
	ES_i^2	หมายถึง ความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_x^2	หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมดหรือกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมด

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ทั้งด้านความรู้ ในการประกอบอาชีพปลูกผัก และเจตคติในการประกอบอาชีพปลูกผักมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการทดสอบ ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์

รายการ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
1. ความรู้ในการประกอบอาชีพปลูกผัก	.79
2. เจตคติในการประกอบอาชีพปลูกผัก	.96
รวม	.96

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Gathering)

การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในนามบัณฑิตศึกษา และ ผู้วิจัย ถึงหัวหน้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง เพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
2. ประสานงานกับหัวหน้าศูนย์ฯ และ เจ้าหน้าที่ ในพื้นที่ เพื่อแจ้งกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตาม วัน เวลา และ สถานที่ ที่นัดหมายจนครบนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์แปลความ สรุป และ รายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

(Analysis of Data)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรนั้น นำมาจัดเป็นหมวดหมู่ และ บันทึกคะแนนแต่ละข้อ แต่ละคนลงในแบบลงรหัส (coding form) หลังจากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์ค่าสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS/PC⁺) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์คือ

1. ลักษณะส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพของเกษตรกร สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ (percent) เพื่อแจกแจงความถี่ของข้อมูล ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของข้อมูล ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดการกระจายข้อมูล

2. พฤติกรรมในการประกอบอาชีพเกษตรกรของเกษตรกร สถิติที่ใช้ t-test เพื่อศึกษาความแตกต่างของพฤติกรรม ในการประกอบอาชีพเกษตรกร ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดการกระจายของข้อมูล การคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของข้อมูล โดย กำหนดช่วงคะแนนดังนี้

คะแนน 1.00 - 2.33 = น้อย

คะแนน 2.34 - 3.67 = ปานกลาง

คะแนน 3.68 - 5.00 = มาก

ns หมายถึง ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

* หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .05$

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

(Research Duration)

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาตั้งแต่เดือน ตุลาคม พุทธศักราช 2539 ถึงเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2540 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการประกอบอาชีพเกษตรกรของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำเสนอผลงานวิจัย และวิจารณ์เป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอน 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ตอน 2 ระดับความรู้ในการปลูกผักของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ตอน 3 ระดับเจตคติ ในการปลูกผักของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ

เกษตรกรที่ศึกษาทั้งหมดมีร้อยละ 80.89 เป็นเพศชายและร้อยละ 19.11 เป็นเพศหญิง (ตาราง 6) ในขณะที่เกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบเป็นเพศชายร้อยละ 46.67 เป็นเพศหญิงร้อยละ 53.33 ส่วนเกษตรกรในเขตรับผิดชอบ เป็นเพศชายร้อยละ 85.65 เป็นเพศหญิงร้อยละ 14.35 ผลการวิจัยนี้แสดงว่าส่วนมากเป็นเพศชายในขณะที่กลุ่มในเขตมีเพศชายมากซึ่งจะสังเกตเห็นว่าผู้ชายในเขตนั้นมีการประกอบอาชีพอย่างถาวร ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ประกอบกับในขณะที่ทางโครงการหลวงและหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น กรมป่าไม้ และกรมพัฒนาที่ดิน มีนโยบายให้จำกัดเขตพื้นที่ทำกิน โดยแบ่งเป็นพื้นที่ป่าและพื้นที่เพาะปลูกออกจากกัน โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ควบคุมดูแล จึงทำให้แรงงานส่วนมากอยู่ในพื้นที่และมีการประกอบอาชีพค่อนข้างจะถาวร ส่วนเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบ ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากจะเป็นเพศหญิง เนื่องจากเพศชายเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นหัวหน้า เป็นผู้นำครอบครัว ประกอบกับมีความเป็นอยู่แบบยังชีพ ดังนั้นการใช้แรงงานจึงจะ ไม่มีอยู่ในพื้นที่มาก เพราะต้องประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น หาของป่า และอีกทั้งเป็นเขตที่ยังไม่มีการส่งเสริมอาชีพจากโครงการหลวง ดังนั้นแรงงานที่อยู่ส่วนมากจะเป็นเพศหญิง

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามเพศ

เพศ	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	14	46.67	185	85.65	199	80.89
หญิง	16	53.33	31	14.35	47	19.11
รวม	30	100.00	216	100.00	246	100.00

2. อายุ

ผลการวิจัยดังแสดงในตาราง 7 พบว่าเกษตรกรเกือบสามในสี่ (73.58%) มีอายุระหว่าง 31- 50 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 43 ปี (43.17) โดยเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบมีอายุต่ำสุด 30 ปี สูงสุด 62 ปี อายุเฉลี่ยประมาณ 40 ปี (40.66 ปี) กลุ่มของเกษตรกรในเขตรับผิดชอบมีอายุต่ำสุด 15 ปี สูงสุด 70 ปี อายุเฉลี่ยประมาณ 45 ปี (45.67 ปี) แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีอายุ โดยเฉลี่ยอยู่ในช่วงวัยกลางคน ทั้งกลุ่มเกษตรกรที่อยู่นอกเขตและในเขตรับผิดชอบเนื่องจากว่าเกษตรกรชาวเขาในช่วงวัยเหล่านี้ จะไม่ค่อยอพยพแรงงานออกจากพื้นที่ เช่น การไปขายแรงงานในพื้นที่อื่น ๆ และจะอาศัยรวมตัวกันอยู่หนาแน่นในพื้นที่ป่าเขา (กองสงเคราะห์ชาวเขา, 2538: 13)

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
30 ปี และต่ำกว่า	1	3.33	30	13.89	31	12.60
31-40	8	26.67	88	40.74	96	39.03
41-50	11	36.67	74	34.26	85	34.55
51-60	9	30.00	19	8.80	28	11.38
มากกว่า 60 ปี	1	3.33	5	2.31	6	2.44
รวม	30	100.00	216	100.00	246	100.00
Mean	40.66		45.67		43.17	
SD	8.91		8.49		8.70	
Range	30-62		15-70		15-70	

3 ระดับการศึกษา

เกษตรกรส่วนมาก (72.76%) ไม่ได้รับการศึกษา (ตาราง 8) มีเพียงร้อยละ 22.36 ได้รับการศึกษาไม่สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และร้อยละ 4.88 จบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากการเปรียบเทียบระดับการศึกษาของเกษตรกรในแต่ละกลุ่มพบว่า เกษตรกรกลุ่มนอกเขตไม่ได้รับการศึกษา เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 93.33 และได้รับการศึกษาไม่สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพียงร้อยละ 6.67 เท่านั้นส่วนเกษตรกรกลุ่มในเขตรับผิดชอบ ไม่ได้รับการศึกษา ประมาณสองในสาม (69.91%) ได้รับการศึกษาไม่สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประมาณหนึ่งในสี่ (24.54%) และได้รับการศึกษาที่สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวนร้อยละ 5.55

จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนมากทั้งในเขตและนอกเขตรับผิดชอบยังไม่ได้
รับการศึกษาเท่าที่ควรและใน พ.ศ. 2525 โครงการหลวงและสำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ ได้จัดโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ สำหรับชุมชนชาวเขา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม
การอ่าน การพูด และการเขียนภาษาไทยแก่ชาวเขาลดจนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม
เศรษฐกิจ หน้าที่พลเมือง และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาจะเห็นว่าการศึกษา
ยังเข้าไปไม่ถึง เกษตรกรชาวเขามากนัก และในปัจจุบันงานพัฒนาการศึกษาของมูลนิธิโครงการ
หลวง ได้ปฏิบัติงานในลักษณะเป็นทีมงานหมุนเวียนออกไปปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบของ
โครงการหลวงทุกแห่ง และได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากหลายฝ่าย ทั้งหน่วยงานของ
ภาครัฐและเอกชน รวมทั้งอาสาสมัคร ช่วยในการจัดตั้งโรงเรียน จัดตั้งและดำเนินงานศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก การจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การจัดทำห้องสมุดในโรง
เรียน การอบรมให้ความรู้ ด้านบัญชีและการวางแผนค่าใช้จ่ายในครอบครัว (กิตติเดช รัชนิ, มจ.
2538: 53-57) ซึ่งจะเห็นว่าการศึกษาสำหรับเกษตรกร น่าจะมีแนวโน้มที่จะขยายได้มากในอนาคต

ตาราง 8 จำนวน และร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	28	93.33	151	69.91	179	72.76
ประถมปีที่ 4	2	6.67	53	24.54	55	22.36
สูงกว่าชั้น ประถมปีที่ 4	-	-	12	5.55	12	4.88
รวม	30	100.00	216	100.00	246	100.00

4. สมาชิกกลุ่มทางการเกษตร

ตาราง 9 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง หรือร้อยละ 58.13% ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย มีเพียงร้อยละ 41.87 เท่านั้น ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มของโครงการหลวง เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มพบว่าเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบทั้งหมด (100%) ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย และในขณะที่เดียวกันเกษตรกรกลุ่มในเขตรับผิดชอบร้อยละ 52.32 ก็ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลยเช่นกัน มีเกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งหรือ ร้อยละ 47.68 ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มโครงการหลวง จากถ้อยคำที่ระบุว่าโอกาสในการเกิดกลุ่มทางการเกษตรนั้นมีน้อยมาก เมื่อมีการเกิดกลุ่มขึ้นและกลุ่มนั้นประสบความสำเร็จควรมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สิ่งสำคัญจะต้องส่งเสริมให้เกิดกลุ่มตามธรรมชาติ ตามความสมัครใจ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรแนะนำและเป็นที่เล็งในเรื่องของการเป็นสมาชิกกลุ่ม แต่โดยแท้จริงควรเกิดจากตัวของเกษตรกรเองเนื่องจากธุรกิจของเกษตรกร โดยทั่วไปต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง และถูกความกดดัน เอารัดเอาเปรียบต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อให้มีกำลังแก้ปัญหาดังกล่าว

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร

สมาชิกกลุ่ม	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เป็นสมาชิก	30	100.00	113	52.32	143	58.13
โครงการหลวง	-	-	103	47.68	103	41.87
รวม	30	100.00	216	100.00	246	100.00

5. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

เกษตรกรที่ให้ข้อมูลทั้งหมดในตาราง 10 มากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 52.44 ไม่เคยติดต่อหรือไม่ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเลย และมีร้อยละ 26.02 เคยติดต่อและได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจำนวน ระหว่างช่วง 1-2 ครั้งต่อเดือน ส่วนอีกร้อยละ 15.45 เท่านั้นที่เคยติดต่อได้รับความรู้ จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจำนวนระหว่างช่วง 3-4 ครั้งต่อเดือน ส่วนอีกร้อยละ 6.09 เคยติดต่อและได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจำนวนระหว่างช่วง 5-6 ครั้งต่อเดือน โดยมีค่าเฉลี่ยทั้งหมดประมาณ 1 ครั้งต่อเดือน (0.70 ครั้ง) (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .83) เมื่อพิจารณาถึงการติดต่อที่ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมแต่ละกลุ่มพบว่า เกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบทั้งหมด (100%) ไม่เคยติดต่อและได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเลย ส่วนเกษตรกรในเขตรับผิดชอบร้อยละ 45.83 ไม่เคยติดต่อและได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเช่นกัน โดยมีเกษตรกรน้อยกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 29.63 เคยติดต่อและได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจำนวนระหว่างช่วง 1-2 ครั้งต่อเดือน และอีกประมาณหนึ่งในห้า หรือร้อยละ 17.59 เท่านั้นได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจำนวนระหว่าง 3-4 ครั้งต่อเดือน มีเพียงร้อยละ 6.95 ที่เคยติดต่อและได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจำนวนระหว่างช่วง 5-6 ครั้งต่อเดือน โดยมีค่าเฉลี่ย 1.39 ครั้งต่อเดือน

จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรในเขตรับผิดชอบได้มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมากเพราะพื้นที่ดังกล่าว ได้รับการควบคุมในเรื่องอาชีพ ความรู้ ตลอดจนแผนการผลิต ซึ่งจะมีโควต้าสำหรับเกษตรกรแต่ละรายที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก หรือเกษตรกรที่อยู่ ในเขตที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในโครงการแต่ประกอบอาชีพในลักษณะเดียวกันก็ได้รับการติดต่อเช่นกันซึ่งอาจจะไม่เป็นทางการ และสำหรับเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบ จะไม่ได้รับการติดต่อในลักษณะเช่นนี้อาจมีสาเหตุเกิดจากทางหน่วยงานยังไม่มีขยายพื้นที่ส่งเสริมในอดีตและประกอบกับการคมนาคมยังไม่สะดวก โดยเฉพาะช่วงฤดูฝน

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ ส่งเสริม (ครั้งต่อเดือน)	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยติดต่อ	30	100	99	45.83	129	52.44
1-2	-	-	64	29.63	64	26.02
3-4	-	-	38	17.59	38	15.45
5-6	-	-	15	6.95	15	6.09
รวม	30	100.00	216	100.00	246	100.00
Mean	.00		1.39		.70	
SD	.00		1.65		.83	
Range	0		1-6		0-6	

6 รายได้

เกษตรกรทั้งหมดมีรายได้จากการขายพืชผลโดยเฉลี่ย 16,043.30 บาทต่อปี (ตาราง 11) เกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (51.22%) มีรายได้จากการขายพืชในรอบปี อยู่ในช่วงระหว่าง 10,001 - 50,000 บาท เมื่อพิจารณารายได้ของเกษตรกรในแต่ละกลุ่ม พบว่าเกษตรกรนอกเขตรับ ผิดชอบ มีรายได้โดยเฉลี่ย 10,816.68 บาทต่อปี (SD 13,863.55 บาท) ซึ่งร้อยละ 70 มีรายได้ไม่เกิน 10,001 บาทต่อปี ร้อยละ 26.67 มีรายได้ในช่วงระหว่าง 10,001-50,000 บาทต่อปี และมีเพียงร้อยละ 3.33 เท่านั้นที่มีรายได้ 50,001-100,000 บาทต่อปี ในขณะที่กลุ่มเกษตรกรในเขตรับ ผิดชอบมีรายได้โดยเฉลี่ย 21,269.91 บาทต่อปี (SD 19,403.67 บาท) , และมากกว่าครึ่งหนึ่ง (54.63%) มีรายได้ในช่วงระหว่าง 10,001-50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 36.11 มีรายได้น้อยกว่า 10,001 บาทต่อปี ร้อยละ 8.80 มีรายได้ในช่วงระหว่าง 50,001 - 100,000 ต่อปี และร้อยละ .46 มีรายได้ในช่วง 100,001 - 150,000 บาทต่อปี จากผลการวิจัยพบว่ารายได้ของเกษตรกรทั้งนอก

เขตและในเขตรับผิดชอบ จากการขายพืชผลยังนับว่าเป็นรายได้หลักอยู่เพราะในรอบปีที่ผ่านมาจะเห็นว่ามียุทธค่ามากพอสมควรทั้งสองกลุ่ม

เกษตรกรทั้งหมดมีรายได้จากการขายสัตว์โดยเฉลี่ย 16,332.64 บาทต่อปี (ตาราง 11) เกษตรกรร้อยละ 91.06 มีรายได้จากการขายสัตว์ ในรอบปีไม่เกินกว่า 10,001 บาท เมื่อพิจารณารายได้ของแต่ละกลุ่ม พบว่าเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบมีรายได้ โดยเฉลี่ย 6,583.33 บาทต่อปี (SD 6,099.86 บาท) ร้อยละ 86.67 มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 13.33 มีรายได้ อยู่ในช่วงระหว่าง 10,001-50,000 บาท ต่อปี ในขณะที่เกษตรกรในเขตรับผิดชอบ มีรายได้โดย เฉลี่ย 26,081.94 บาท (SD 26,873.84 บาท) ร้อยละ 91.37 มีรายได้ไม่เกิน 10,001 บาท ร้อยละ 7.87 มีรายได้ อยู่ในช่วงระหว่าง 10,001-50,000 บาทต่อปี และมีเพียงร้อยละ 0.46 เท่านั้นที่มีรายได้ อยู่ในช่วงระหว่าง 50,001-100,000 บาทต่อปี

จากผลการวิจัยพบว่าลักษณะในการประกอบอาชีพของเกษตรกรทั้งนอกเขตและใน เขตรับผิดชอบมีลักษณะคล้ายกัน การเลี้ยงสัตว์ยังมีความจำเป็นอยู่มากเพื่อใช้เป็นแรงงานในการ ประกอบอาชีพของเกษตรกร เช่น กระบือ และโค ซึ่งสัตว์เลี้ยงจำนวนนี้พอหมดช่วงฤดูทำนา ก็จะ เริ่มนำออกมาขาย โดยจะเหลือไว้เพียงพอเพื่อใช้งานในปีต่อไปเท่านั้น

เมื่อพิจารณาถึงรายได้รวมของเกษตรกรแล้วพบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีรายได้รวม จากการขายพืชผลและสัตว์โดยเฉลี่ย 21,724.31 บาทต่อปี (ตาราง 11) โดยมีเกษตรกรประมาณ สองในสาม (63.01%) มีรายได้สุทธิในรอบปีอยู่ในช่วงระหว่าง 10,001 - 50,000 บาทต่อปี อีก ร้อยละ 26.83 มีรายได้รวมไม่เกิน 10,001 บาทต่อปี มีเพียงร้อยละ 8.53 มีรายได้รวมระหว่าง 50,001 - 100,000 บาทต่อปี ส่วนเกษตรกรเพียงเล็กน้อย ร้อยละ 1.63 มีรายได้รวมระหว่าง 100,001 - 200,000 เมื่อพิจารณาเกษตรกรทั้งสองกลุ่มพบว่าเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบประมาณ หนึ่งในสี่ (26.67%) มีรายได้รวมไม่เกิน 10,001 บาทต่อปี อีกร้อยละ 70 มีรายได้รวม ระหว่าง 10,001 - 50,000 บาทต่อปี และมีเพียงอีกร้อยละ 3.33 มีรายได้รวมระหว่าง 50,001 - 100,000 บาทต่อปี รายได้รวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 17,366.67 บาทต่อปี ส่วนเกษตรกรในเขตรับผิด ชอบประมาณหนึ่งในสี่ (26.85%) มีรายได้ไม่เกิน 10,001 บาทต่อปี และเกษตรกรมากกว่าครึ่ง หนึ่ง (62.04%) มีรายได้รวมระหว่าง 10,001 - 50,000 บาทต่อปี ส่วนเกษตรกรอีกร้อยละ 9.26 มี รายได้

รายได้รวมระหว่าง 50,001 - 100,000 บาทต่อปี และมีเพียงอีกร้อยละ 1.85 มีรายได้รวมระหว่าง 100,001 - 200,000 บาทต่อปี รายได้รวมเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 26,081.94 บาทต่อปี

จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบรายได้รวมของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มพบว่ามีความแตกต่างกัน ในระยะเวลาที่ผ่านมาโครงการหลวงได้ส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความรู้ ความเข้าใจในระบบตลาดและสหกรณ์ เพื่อให้เกิดความสามัคคี รู้จักช่วยเหลือกัน โดยเกษตรกรเหล่านั้นจะได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่าง ๆ จากโครงการหลวง ซึ่งจะมีผลต่อความแน่นอนหรือมั่นใจ กับเกษตรกรในเรื่องของการลงทุนและผลประโยชน์ที่ได้รับดีกว่าเกษตรกรที่อยู่นอกเขตรับผิดชอบซึ่งจะไม่ได้รับปัจจัยดังกล่าว มีผลต่อการลงทุนซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่ง ทำให้เกิดรายได้ต่ำ

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามรายได้ทางการเกษตร

รายได้ (บาท)/ปี	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การขายพืช						
น้อยกว่า 1,0001	21	70	78	36.11	99	40.24
10,001-50,000	8	26.67	118	54.63	126	51.22
50,001-100,000	1	3.33	19	8.80	20	8.13
100,001-150,000	-	-	1	.46	1	.41
Mean	10,816.68		21,269.91		16,043.30	
SD	13,863.55		19,403.67		16,633.61	
Range	1,000-80,000		500-150,000		500-150,000	

รายได้ (บาท)/ปี	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การขายสัตว์						
น้อยกว่า 10,001	26	86.67	198	91.37	224	91.06
10,001-50,000	4	13.33	17	7.87	21	8.54
50,001-100,000	-	-	1	.46	1	.40
Mean	6,583.33		26,081.94		16,332.64	
SD	6,099.86		26,873.84		16,486.85	
Range	500-24,000		400-80,000		400-80,000	
รายได้รวม						
น้อยกว่า 10,001	8	26.67	58	26.85	66	26.83
10,001-50,000	21	70	134	62.04	155	63.01
50,001-100,000	1	3.33	20	9.26	21	8.53
100,001-150,000	-	-	3	1.39	3	1.22
150,000-200,000	-	-	1	.46	1	0.41
Mean	17,366.67		26,081.94		21,724.31	
SD	13,362.28		26,873.84		20,118.06	
Range	1,000-80,000		1,500-280,000		1,500-280,000	

7. ระยะเวลาในการประกอบอาชีพปลูกผัก

ผลการวิจัยในตาราง 12 พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรทั้งหมดมีอาชีพปลูกผักประมาณเกือบ 5 ปี (4.89ปี) โดยมีเกษตรกรร้อยละ 60.16 ได้ประกอบอาชีพปลูกผักมาแล้วต่ำกว่า 6 ปี ร้อยละ 28.05 ประกอบอาชีพปลูกผักอยู่ในช่วงระหว่าง 6-10 ปี มีเพียงร้อยละ 11.79 เท่านั้น ประกอบอาชีพปลูกผักเกินกว่า 10 ปี เมื่อพิจารณาประกอบอาชีพปลูกผักของเกษตรกรในแต่ละกลุ่มพบว่า เกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบประกอบอาชีพปลูกผักมาแล้วโดยเฉลี่ย 1 ปี (1.67 ปี) และมีเกษตรกรเกือบทั้งหมด (93.33%) ประกอบอาชีพปลูกผักไม่เกินกว่า 5 ปี ส่วนกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยเฉลี่ยประกอบอาชีพปลูกผักมาแล้ว 6 ปี (6.44 ปี) โดยมีเกษตรกรร้อยละ 55.56 ได้ประกอบอาชีพปลูกผักมาแล้วไม่เกิน 6 ปี ร้อยละ 31.02 ประกอบอาชีพปลูกผักอยู่ในช่วงระหว่าง 6-10 ปี และมีเพียงร้อยละ 13.42 เท่านั้นที่ปลูกผักเกินกว่า 10 ปี

จากผลการวิจัยแสดงว่าระยะเวลาในการประกอบอาชีพของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มเกษตรกรส่วนมากมีการประกอบอาชีพต่ำกว่า 6 ปี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ระยะเวลาไม่มีผลต่อเกษตรกรในการประกอบอาชีพปลูกผัก ซึ่งจะเห็นได้ว่าการประกอบอาชีพของเกษตรกร มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามระยะเวลาปีปลูกผัก

ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5 ปีและต่ำกว่า	28	93.33	120	55.56	248	60.16
6-10	2	6.67	67	31.02	69	28.05
11-15	-	-	18	8.33	18	7.32
16-20	-	-	11	5.09	11	4.47
รวม	30	100.00	216	100.00	246	100.00

Mean	1.67	6.44	4.89
SD	2.47	4.96	4.95
Range	1-10	1-20	1-20

8. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด

เกษตรกรโดยเฉลี่ยทั้งหมดในตาราง 13 มีพื้นที่เป็นของตนเอง ประมาณ 7 ไร่ (7.19) โดยมีมากกว่าสามในสี่ (78.45%) มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เกินกว่า 11 ไร่ ร้อยละ 16.67 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วงระหว่าง 11-20 ไร่ ร้อยละ 4.06 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วงระหว่าง 21-30 ไร่ ร้อยละ .41 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วงระหว่าง 31-40 ไร่ และ 41-50 ไร่ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาพื้นที่ของเกษตรกรในแต่ละกลุ่มพบว่า กลุ่มเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบ โดยเฉลี่ยมีพื้นที่เป็นของตนเองประมาณ 5 ไร่ (5.47 ไร่) ร้อยละ 93.33 มีพื้นที่เป็นของตนเองไม่เกิน 10 ไร่ ส่วนกลุ่มเกษตรกรในเขตรับผิดชอบโดยเฉลี่ยมีพื้นที่เป็นของตนเองจำนวน 9 ไร่ (8.90 ไร่) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.98 ร้อยละ 76.39 มีพื้นที่เป็นของตนเองไม่เกิน 10 ไร่ จากผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตรทั้งหมดของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งเกษตรกรส่วนมากทั้งในเขตและนอกเขตรับผิดชอบมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรอยู่นั้นเป็นพื้นที่ขนาดเล็ก ซึ่งไม่มีผลต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามพื้นที่ทำการเกษตร

พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10 ไร่และต่ำกว่า	28	93.33	165	76.39	193	78.45
11-20	2	6.67	39	18.06	41	16.67
21-30	-	-	10	4.63	10	4.06
31-40	-	-	1	0.46	1	0.41
41-50	-	-	1	0.46	1	0.41
รวม	30	100.00	216	100.00	246	100.00
Mean	5.47		8.90		7.19	
SD	3.74		6.98		5.36	
Range	1-12		1-50		1-50	

9. พื้นที่ปลูกผัก

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ที่มีอยู่ทำการปลูกผัก (ตาราง 14) ประมาณ 1 ไร่ (1.13 ไร่) และมีถึง ร้อยละ 64.23 ที่ใช้พื้นที่ปลูกผักไม่เกินค่าเฉลี่ย นี้และมีเกษตรกร ร้อยละ 32.93 ใช้พื้นที่ปลูกผักอยู่ในช่วงระหว่าง 2-5 ไร่ ร้อยละ 2.84 ใช้พื้นที่ปลูกผักอยู่ในช่วงระหว่าง 6-10 ไร่ เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่ของแต่ละกลุ่มพบว่าเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ โดยเฉลี่ยมีพื้นที่ปลูกผักไม่เกิน 1 ไร่ (.60 ไร่) ร้อยละ 93.33 และร้อยละ 6.67 ใช้พื้นที่ปลูกผักอยู่ในช่วงระหว่าง 2-5 ไร่ กลุ่มเกษตรกรในเขตรับผิดชอบโดยเฉลี่ยใช้พื้นที่ปลูกผักประมาณ 2 ไร่ (1.66 ไร่) และมีเกษตรกรร้อยละ 60.19 ใช้พื้นที่ปลูก ผักไม่เกินกว่า 1 ไร่ ร้อยละ 36.57 ใช้พื้นที่ปลูกผักในช่วง

ระหว่างจำนวน 2-5 ไร่ และร้อยละ 9.26 ใช้พื้นที่ปลูกผักในช่วงระหว่างจำนวน 6-10 ไร่ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า พื้นที่ปลูกผักของเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งเกษตรกรส่วนมากทั้งในเขตและนอกเขตรับผิดชอบ จะใช้พื้นที่ไม่เกินกว่า 1 ไร่ จึงถือได้ว่าขนาดพื้นที่ในการปลูกผักของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มเป็นพื้นที่ขนาดเล็ก

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามพื้นที่ปลูกผัก

พื้นที่ปลูกผัก (ไร่)	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1 ไร่ และ น้อยกว่า	28	93.33	130	60.19	158	64.23
2-5	2	6.67	79	36.57	81	32.93
6-10	-	-	7	3.26	21	8.84
รวม	30	100.00	216	100.00	246	100.00
Mean	.60		1.66		1.13	
SD	.62		1.47		1.05	
Range	1-2		1-5		1-9	

10. การใช้แรงงานประกอบอาชีพปลูกผัก

จากผลการวิจัยดังแสดงในตาราง 15 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรร้อยละ 62.20 ได้ใช้แรงงานในการปฏิบัติงาน 1-2 คน ต่อครัวเรือน และมีเพียงร้อยละ 32.11 เท่านั้นที่ใช้แรงงานปฏิบัติงาน 3-4 คน ต่อครัวเรือน และมีเกษตรกรส่วนน้อย (5.69%) ที่ใช้แรงงานปฏิบัติงานไม่เกิน 6 คน เมื่อพิจารณาการใช้แรงงานปฏิบัติงานของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มจะพบว่าเกษตรกรนอกเขตรับผิด

ชอบมากกว่าครึ่งหนึ่ง (53.33%) ใช้แรงงานปฏิบัติงาน 1-2 คนต่อครัวเรือน รองลงมาน้อยกว่าครึ่งหนึ่ง (40.00%) ใช้แรงงานปฏิบัติงาน 3-4 คนต่อครัวเรือนและมีเพียงร้อยละ 6.67 ใช้แรงงานปฏิบัติงานมากกว่า 4 คน สำหรับเกษตรกรในเขตรับผิดชอบร้อยละ 63.43 ใช้แรงงานปฏิบัติงาน 1-2 คนต่อครัวเรือน รองลงมาร้อยละ 31.02 ใช้แรงงานปฏิบัติงาน 3-4 คนต่อครัวเรือน ส่วนเกษตรกรที่มีเพียงเล็กน้อย ร้อยละ 5.55 ใช้แรงงานมากกว่า 4 คนต่อครัวเรือน

ผลการวิเคราะห์จะพบได้ว่าการใช้แรงงานประกอบอาชีพของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือเกษตรกรส่วนมากทั้งนอกเขตและในเขต จะใช้แรงงานโดยเฉลี่ย 1-2 คนต่อครัวเรือนทั้งนี้อาจเนื่องจากเกษตรกรไทยจะใช้แรงงานตนเองมากกว่าการจ้าง ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ (2515: 102) ได้กล่าวว่าเกษตรกรในชนบทไทย มีพอเพียงแก่การทำงานในไร่นาตามฤดูกาล เพราะครอบครัวเกษตรกรมักจะเป็นครอบครัวใหญ่ ดังนั้น แรงงานเกษตรกรรวมส่วนใหญ่ของชนบทไทย จึงเป็นแรงงานของครอบครัวเกษตรกรเอง ซึ่งแรงงานแลกเปลี่ยนและแรงงานจ้างมีน้อย

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการใช้แรงงานในครัวเรือน

แรงงานใน ครัวเรือน	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-2	16	53.33	137	63.43	153	62.20
3-4	12	40.00	67	31.02	79	32.11
5-6	2	6.67	12	5.55	14	5.69
รวม	30	100.00	216	100.00	246	100.00
Mean	2.63		2.41		2.52	
SD	1.25		1.23		1.24	
Range	1-5		1-6		1-6	

11. แหล่งเงินทุน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเงินทุนในตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรร้อยละ 59.76 ของเกษตรกรทั้งหมด ไม่ได้ใช้แหล่งสถาบันการเงินจากที่ใดเลย มีเพียงร้อยละ 36.99 เท่านั้นที่ใช้แหล่งเงินทุนจากโครงการหลวง และร้อยละ 3.25 ใช้แหล่งเงินทุนจากพ่อค้าในท้องถิ่น เมื่อพิจารณาการใช้แหล่งเงินทุนของแต่ละกลุ่มพบว่า กลุ่มเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบทั้งหมด ไม่ได้มีการใช้แหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินที่ใดเลย ส่วนกลุ่มเกษตรกรในเขตรับผิดชอบร้อยละ 42.13 เท่านั้นที่ใช้แหล่งเงินทุนของมูลนิธิโครงการหลวง และร้อยละ 3.70 ใช้แหล่งเงินทุนจากพ่อค้าในท้องถิ่น ส่วนเกษตรกรมากกว่าครึ่ง (54.17%) ใช้เงินทุนของตนเองในการประกอบอาชีพ

จากผลการวิเคราะห์การใช้แหล่งเงินทุนทั้งสองกลุ่มจะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนมากทั้งนอกเขตและในเขตรับผิดชอบจะไม่ได้ได้รับการบริการแหล่งเงินทุนจากโครงการหลวงเพราะไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกทั้งหมด ดังนั้นจึงมีเกษตรกรบางส่วนเท่านั้นที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีการใช้แหล่งเงินทุนจากโครงการหลวงเพราะเป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกปลูกผักและได้รับระบบเงินทุนทางด้านปัจจัยการผลิตด้วย เช่น ปุ๋ย สารเคมี เมล็ดพันธุ์ และเกษตรกรในพื้นที่บางส่วนก็ได้รับปัจจัยการผลิต เช่น เงินทุน ปุ๋ยเคมี สารเคมี เมล็ดพันธุ์จากพ่อค้าในท้องถิ่น และจะรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร โดยจะหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ รวมถึงทุนที่ให้มา ส่วนที่เหลือก็จะคืนให้กับเกษตรกรส่วนเกษตรกรที่อยู่นอกเขตนั้นจะไม่ได้รับทุนหรือปัจจัยการผลิตจากที่ใดเลยเนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวกประกอบการระยะทางขนส่งผลผลิตไกลมากพ่อค้าเกรงว่าผลผลิตจะเสียหายจึงไม่กล้าเสี่ยงจะไปลงทุนในด้านปัจจัยการผลิต

ตาราง 16 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกการใช้แหล่งเงินทุน

แหล่งเงินทุน	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					
	นอกเขต (n=30)		ในเขต (n=216)		รวม (n=246)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ส่วนตัว	30	100	117	54.17	147	59.76
โครงการหลวง	-	-	91	42.13	91	36.99
พ่อค้า	-	-	8	3.70	8	3.25
รวม	30	100.00	216	100.00	246	100.00

ระดับความรู้ในการปลูกผักของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

การศึกษาเกี่ยวกับความรู้ในการปลูกผักของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง เป็นการทดสอบเกี่ยวกับ ขั้นตอนการเลือกพื้นที่ปลูก ขั้นตอนเตรียมพื้นที่ปลูก ขั้นตอนเลือกเมล็ดพันธุ์ ขั้นตอนปลูก ขั้นตอนดูแลรักษา และขั้นตอนเก็บเกี่ยว โดยกำหนดวิธีการวัดความรู้ในการปลูกผักของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในลักษณะแบบทดสอบแล้วนำคะแนนที่ได้มาประมาณค่าของความรู้ของผู้ให้ข้อมูล โดยให้ความหมายของระดับความรู้ดังนี้

น้อยที่สุด	1	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
มาก	4	คะแนน
มากที่สุด	5	คะแนน

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาแปลผลระบุตามระดับความรู้ มาคำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score : WMS) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบและในเขตรับผิดชอบของโครงการหลวง โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้
1.00 - 2.33	น้อย
2.34 - 3.67	ปานกลาง
3.68 - 5.00	มาก

จากผลการวิจัยในตาราง 17 แสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ของเกษตรกรกลุ่มในเขตรับผิดชอบสูงกว่าความรู้ของเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบ และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -6.41 : P = .000$) จึงสรุปได้ว่าความรู้ของเกษตรกร มีผลต่อการประกอบอาชีพปลูกผัก ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยของความรู้ต่าง ๆ คือขั้นการเลือกพื้นที่ปลูกผัก ขั้นการเตรียมพื้นที่ ขั้นการเตรียมเมล็ดพันธุ์ ขั้นการปลูก ขั้นการดูแลรักษา และขั้นการเก็บเกี่ยวได้มีรายละเอียดดังนี้ (ตาราง 17)

ก. ขั้นการเลือกพื้นที่

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีความรู้ในระดับมาก (ค่า น้ำหนักเฉลี่ย 4.47) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .83 มากกว่าความรู้ของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบซึ่งมีความรู้ในระดับปานกลาง (ค่า น้ำหนักเฉลี่ย 2.87) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.80 ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -4.83 : P = .000$) ซึ่งแสดงว่าความรู้ของเกษตรกรด้านการเลือกพื้นที่ปลูกมีผลต่อพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผัก

ข. ขั้นการเตรียมพื้นที่

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีความรู้ในระดับมาก (ค่า น้ำหนักเฉลี่ย 4.78) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .50 มากกว่าความรู้ของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ ซึ่งมีความรู้ในระดับปานกลาง (ค่า น้ำหนักเฉลี่ย 3.53) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.50 ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -4.49 : P = .000$)

จึงกล่าวได้ว่าความรู้ของเกษตรกร ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูกมีผลต่อพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผัก

ค. ชั้นเตรียมเมล็ดพันธุ์

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีความรู้ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.71) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 มากกว่า ความรู้ของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ ซึ่งมีความรู้ในระดับปานกลาง (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 2.50) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.50 ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t=-4.30 : P = .000$) จึงกล่าวได้ว่าความรู้ของเกษตรกร ด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์มีผลต่อพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผัก

ง. ชั้นการปลูก

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีความรู้ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.64) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 มากกว่า ความรู้ของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ ซึ่งมีความรู้ในระดับปานกลาง (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 2.83) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.64 ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t=-5.93 : P = .000$) จึงกล่าวได้ว่าความรู้ของเกษตรกรด้านการปลูกมีผลต่อพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผัก

จ. ชั้นการดูแลรักษา

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีความรู้ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.21) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.84 มากกว่า ความรู้ของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ ซึ่งมีความรู้ในระดับปานกลาง (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.00) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.76 ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t=-3.73 : P = .000$) จึงกล่าวได้ว่าความรู้ของเกษตรกร ด้านการดูแลรักษามีผลต่อพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผัก

ฉ. ชั้นการเก็บเกี่ยว

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีความรู้ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.39) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 มากกว่า ความรู้ของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิด

ชอบ ซึ่งมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 2.73) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.36 ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -6.53$: $P = .000$) ซึ่งกล่าวได้ว่าความรู้ของเกษตรกร ด้านการเก็บเกี่ยวมีผลต่อพฤติกรรมในอาชีพปลูกผัก

ตาราง 17 เปรียบเทียบความรู้ของเกษตรกรด้านการปลูกผัก

รายการ	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล						t value	P
	นอกเขต (n=30)			ในเขต (n=216)				
	SD	WMS	ระดับ	SD	WMS	ระดับ		
เลือกพื้นที่	1.80	2.87	ปานกลาง	.83	4.47	มาก	-4.83*	.000
เตรียมพื้นที่	1.50	3.53	ปานกลาง	.50	4.78	มาก	-4.49*	.000
เตรียมเมล็ดพันธุ์	1.50	2.50	ปานกลาง	1.04	3.71	มาก	-4.30*	.000
ปลูก	1.64	2.83	ปานกลาง	.71	4.64	มาก	-5.93*	.000
ดูแลรักษา	1.76	3.00	ปานกลาง	.84	4.21	มาก	-3.73*	.000
เก็บเกี่ยว	1.36	2.73	ปานกลาง	.76	4.39	มาก	-6.53*	.000
รวม	1.23	2.91	ปานกลาง	.45	4.37	มาก	-6.41*	.000

ระดับเจตคติในการปลูกผักของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

การศึกษา เจตคติของเกษตรกรต่ออาชีพการปลูกผัก เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเลือกพื้นที่ปลูกผัก การเตรียมพื้นที่ การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ตลอดจนถึงการตลาด โดยให้เกษตรกรระบุเจตคติ ดังนี้

เห็นด้วยน้อยที่สุด	1	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	2	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	3	คะแนน
เห็นด้วยมาก	4	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	5	คะแนน

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาแปลงระบุดตามระดับของเจตคติมาคำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score : WMS) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบและในเขตรับผิดชอบของโครงการหลวงโดยมีเกณฑ์ดังนี้

ช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับเจตคติ
1.00 - 2.33	น้อย
2.34 - 3.67	ปานกลาง
3.68 - 5.00	มาก

สำหรับผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอผลเกี่ยวกับเจตคติในการปลูกผักดังรายละเอียดดังนี้

นี้คือ

เจตคติด้านการเลือกพื้นที่ปลูก

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าค่าน้ำหนัก คะแนนเฉลี่ยตามเจตคติของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ด้านการเลือกพื้นที่ปลูก ด้วยสถิติ t-test (ตาราง 18) พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -3.79$: $P = .001$) ซึ่งกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.97 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .58 และกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.39 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .81 จึงกล่าวได้ว่าเจตคติของเกษตรกรในเขตและนอกเขตรับผิดชอบด้านการเลือกพื้นที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการ

ประกอบอาชีพปลูกผักในเขตของพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ดังผลการทดสอบมีรายละเอียดตามตาราง 18 ดังนี้

1. สภาพดินที่มีสีดำนุ่มชุ่มจะเป็นดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกผักได้ดีกว่าดินชนิดอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.14) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .81 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.77) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .94 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -2.32 : P = .021$)

2. พื้นที่เหมาะสมสำหรับปลูกผักจะต้องเป็นดินที่ไม่มีน้ำขัง ไม่ชื้นและระบายน้ำได้ดี ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.13) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.30) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .99 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -4.70 : P = .000$)

3. การคมนาคมสะดวก ควรเลือกแปลงปลูกที่ติดถนน ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.07) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .75 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.47) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.01 : P = .005$)

4. การเลือกพื้นที่ทำแปลงปลูกควรเลือกพื้นที่ที่มีความลาดชันน้อย ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.72) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .74 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.07) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .94 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -4.39 : P = .000$)

5. พื้นที่สำหรับปลูกผักควรเป็นพื้นที่โล่งแจ้ง เพื่อลดการเกิดโรคและแมลงระบาดได้ง่าย ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.79) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .73 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.33) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .96 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -2.52 : P = .017$)

ตาราง 18 เปรียบเทียบเจตคติของเกษตรกรด้านการเลือกพื้นที่ปลูก

การเลือกพื้นที่ ปลูก		กลุ่มผู้ให้ข้อมูล						t value	P
		นอกเขต (n=30)			ในเขต (n=216)				
		SD	WMS	ระดับ	SD	WMS	ระดับ		
1. ดินที่มีสีดำ ร่วนซุย		.94	3.77	ปานกลาง	.81	4.14	มาก	-2.32*	.021
2. เป็นดินที่ไม่มี น้ำขัง ไม่ขึ้น และระบายน้ำ ได้ดี		.99	3.30	ปานกลาง	.89	4.13	มาก	-4.70*	.000
3. ดินดอนหรือ มีการคมนาคม สะดวก		1.04	3.47	ปานกลาง	.75	4.07	มาก	-3.01*	.005
4. มีความลาดชัน น้อย		.94	3.07	ปานกลาง	.74	3.72	มาก	-4.39*	.000
5. เป็นพื้นที่โล่ง แจ้งเพื่อลดการ เกิดโรคและ แมลง		.96	3.33	ปานกลาง	.73	3.79	มาก	-2.52*	.017
รวม		.81	3.39	ปานกลาง	.58	3.97	มาก	-3.79*	.001

เจตคติด้านการเตรียมพื้นที่ปลูกผัก

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยรวมเจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มด้านการเตรียมพื้นที่ปลูกด้วยสถิติ t-test (ตารางที่ 19) พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.17 : P = .003$) ซึ่งกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.91 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .59 และกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.38 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .90 จึงกล่าวได้ว่าเจตคติของเกษตรกรในเขตและนอกเขตรับผิดชอบด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผักในเขตของพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ดังผลการทดสอบมีรายละเอียดตามตาราง 19 ดังนี้

1. ก่อนที่จะมีการปลูกผักควรมีการไถหรือขุดพลิกดินตากแดด เพื่อทำลายโรคและแมลงในดิน ผลการวิจัยพบว่า เจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.89) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .77 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.33) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.12 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -2.62 : P = .013$)

2. เพื่อลดการไหลหรือพังทลายของหน้าดินจะต้องเตรียมแปลง แบบยกร่อง ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.80) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .77 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.50) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.08 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.48 : P = .148$)

3. ในพื้นที่ที่มีความลาดชันมาก ๆ ควรเตรียมแปลงแบบขั้นบันได ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.63) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .76 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.30) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.95 : P = .059$)

4. ปุ๋ยชีวช่วยในการปรับสภาพของดินและช่วยป้องกันการระบาดของโรคในดิน ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับเดียวกัน คือระดับปานกลาง โดยกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมี ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.63 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .84 และกลุ่มเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบ มีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.26 โดยทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.97 : P = .057$)

5. การใส่ปุ๋ยคอก (ขี้ไก่, ขี้วัว, ขี้ควาย) ขณะเตรียมแปลงเพื่อให้ดินมีสภาพดีขึ้นผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรที่อยู่ในเขตมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.56) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .62 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.60) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.10 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -4.65 : P = .000$)

ตาราง 19 เปรียบเทียบเจตคติของเกษตรกรด้านการเตรียมพื้นที่ปลูกผัก

การเตรียมพื้นที่ปลูก	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล						t value	P
	นอกเขต (n=30)			ในเขต (n=216)				
	SD	WMS	ระดับ	SD	WMS	ระดับ		
1.การไถหรือขุด								
พลิกตากแดด	1.12	3.33	ปานกลาง	.77	3.89	มาก	-2.62*	.013
2.เตรียมแปลง								
แบบยกร่อง	1.08	3.50	ปานกลาง	.77	3.80	มาก	-1.48 ^{ns}	.148
3.เตรียมแปลงแบบขั้นบันได								
ในที่ลาดชัน	1.06	3.30	ปานกลาง	.76	3.63	มาก	-1.95 ^{ns}	.059
4. การใช้ปูนขาว	1.26	3.17	ปานกลาง	.84	3.63	ปานกลาง	-1.97 ^{ns}	.057
5.การใส่ปุ๋ยคอก	1.10	3.60	ปานกลาง	.62	4.56	มาก	-4.65*	.000
รวม	.90	3.38	ปานกลาง	.59	3.91	มาก	-3.17*	.003

เจตคติด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยรวมเจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม ด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์ด้วยสถิติ t-test (ตาราง 20) พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.18 : P = .002$) ซึ่งกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.90 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .71 และกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.45 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 จึงกล่าวได้ว่าเจตคติของเกษตรกรในเขตและนอกเขตรับผิดชอบด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผักในเขตของพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวงดังผลการทดสอบมีรายละเอียดตามตาราง 20 ดังนี้

1. เมล็ดพันธุ์ผักที่ดีจะต้องตรงตามพันธุ์สะอาดมีความงอกสูง ไม่มีโรคและแมลง ผลการวิจัยพบว่า เจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.13) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .84 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.40) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.40 : P = .002$)

2. การปลูกผักภาคหอมห่อถ้าจะให้ได้ผลดีควรทำการเพาะเมล็ดทุกครั้ง ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.07) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .84 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.37) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.29 : P = .002$)

3. การปลูกผักให้ประสบผลสำเร็จจะต้องเริ่มต้นด้วยกล้าที่แข็งแรงปราศจากโรคและแมลง ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.93) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .82 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.60) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.10 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.58 : P = .123$)

4. การเพาะเมล็ดแบบหยอดเป็นแถวเป็นระยะดีกว่าแบบหว่านทั่วทั้งแปลง ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.80) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .84 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.30) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.02 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.03 : P = .003$)

5. แปลงเพาะเมล็ดจะต้องใช้พลาสติกคลุมแปลงเพื่อกันฝนถูกต้นกล้าผลการวิจัยพบว่า เจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับเดียวกัน คือระดับปานกลาง โดยกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมี คำนำน้หนักเฉลี่ย 3.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .84 และเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบมีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.60 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t=.11$: $P = .913$)

ตาราง 20 เปรียบเทียบเจตคติของเกษตรกรด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์

ขั้นการเตรียมเมล็ดพันธุ์	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล						t value	P
	นอกเขต (n=30)			ในเขต (n=216)				
	SD	WMS	ระดับ	SD	WMS	ระดับ		
1. ใช้เมล็ดพันธุ์ที่สะอาด มีความงอกสูง ไม่มีโรคและแมลง	1.13	3.40	ปานกลาง	.84	4.13	มาก	-3.40*	.002
2. การปลูกผักกาดหอมห่อต้องเพาะเมล็ดทุกครั้ง	1.13	3.37	ปานกลาง	.84	4.07	มาก	-3.29*	.002
3. ดินกล้าที่จะนำไปปลูกต้องแข็งแรง	1.10	3.60	ปานกลาง	.82	3.93	มาก	-1.58 ^{ns}	.123

ตาราง 20 (ต่อ)

ขั้นการเตรียม เมล็ดพันธุ์	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล						t value	P
	นอกเขต (n=30)			ในเขต (n=216)				
	SD	WMS	ระดับ	SD	WMS	ระดับ		
4.การเพาะเมล็ด ต้องหยอดเป็น แถว	1.02	3.30	ปานกลาง	.84	3.80	มาก	-3.03*	.003
5.ใช้พลาสติก คลุมแปลง เพาะเมล็ด	1.25	3.60	ปานกลาง	.84	3.57	ปาน กลาง	.11 ^{ns}	.913
รวม	.88	3.45	ปานกลาง	.71	3.90	มาก	-3.18*	.002

เจตคติด้านวิธีการปลูก

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยรวมเจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม ด้านการปลูก ด้วยสถิติ t-test (ตาราง 21) พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -2.08 : P = .045$) ซึ่งกลุ่มในเขตรับฝัชมอบมีค่าเฉลี่ย 3.86 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .62 และกลุ่มนอกเขตรับฝัชมอบมีค่าเฉลี่ย 3.29 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89 จึงกล่าวได้ว่าเจตคติของเกษตรกรในเขตและนอกเขตรับฝัชมอบด้านการปลูกมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผักในเขตของพื้นที่รับฝัชมอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ดังผลการทดสอบมีรายละเอียดตามตาราง 21 ดังนี้

1. ก่อนที่จะย้ายกล้าผักปลูกควรทำให้ต้นกล้ามีความแข็งแรงก่อนเสมอผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.81) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .80 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.53) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.34 : P = .190$)

2. วิธีง่าย ๆ ที่ให้ต้นกล้าแข็งแรงโดยการรดให้น้ำและปล่อยให้ถูกแสงแดดเต็มที่ ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับเดียวกัน คือระดับปานกลาง โดยกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมี ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.59 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .87 และกลุ่มเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบ มีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.12 โดยทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.21 : P = .233$)

3. เพื่อง่ายในการดูแลรักษาและสะดวกต่อการเก็บเกี่ยวผัก ควรนำต้นกล้าที่โตเท่ากันมาปลูกพร้อมกัน ผลการวิจัยพบว่าเจตคติกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.81) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .79 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.50) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .97 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -1.96 : P = .015$)

4. การปลูกผักแบบมีระยะและเป็นแถว กว้าง x ยาว เป็นวิธีปลูกที่ถูกต้องผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.69) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .74 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.43) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .97 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.37 : P = .181$)

5. การใช้เมล็ดหยอดลงแปลงปลูกทันที เช่น ผักกาดหอมห่อถือว่าเป็นวิธีสิ้นเปลืองมาก ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.09) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.53) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.16 : P = .002$)

ตาราง 21 เปรียบเทียบเจตคติของเกษตรกรด้านวิธีการปลูก

ขั้นการปลูก	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล						t	P
	นอกเขต (n=30)			ในเขต (n=216)				
	SD	WMS	ระดับ	SD	WMS	ระดับ		
1.กล้าผักที่จะปลูกควรทำให้แข็งแรง	1.07	3.53	ปานกลาง	.80	3.81	มาก	-1.34 ^{ns}	.190
2.งคให้น้ำต้นกล้าและให้ถูกแสงแดด	1.12	3.33	ปานกลาง	.87	3.59	ปานกลาง	-1.21 ^{ns}	.233
3.ควรใช้ดินกล้าที่โตสม่ำเสมอ	.97	3.50	ปานกลาง	.79	3.81	มาก	-1.96 [*]	.015
4.การปลูกผักแบบมีระยะปลูกเป็นแถว	.97	3.43	ปานกลาง	.74	3.69	มาก	-1.37 ^{ns}	.181
5.การใช้เมล็ดหยอดลงแปลงปลูก	1.04	3.53	ปานกลาง	.89	4.09	มาก	-3.16 [*]	.002
รวม	.89	3.29	ปานกลาง	.62	3.86	มาก	-2.08 [*]	.045

เจตคติด้านการดูแลรักษา

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยรวม เจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มด้านการดูแลรักษา ด้วยสถิติ t-test (ตาราง 22) พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.36 : P = .002$) ซึ่งกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .66 และกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.29 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89 จึงกล่าวได้ว่าเจตคติของเกษตรกรในเขตและนอกเขตรับผิดชอบด้านการดูแลรักษามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผักในเขตของพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ดังผลการทดสอบมีรายละเอียดตามตาราง 22 ดังนี้

1. การปลูกผักเพื่อให้ได้ผลผลิตเต็มที่หลังจากปลูกไปแล้ว 5-7 วัน เมื่อพบต้นตายให้รีบปลูกซ่อมทันที ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.90) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .83 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.33) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .99 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.44 : P = .001$)

2. การปลูกผักให้ได้คุณภาพจะต้องทำการกำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยร่วมกันเสมอ ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.81) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .78 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.23) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .92 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.94 : P = .000$)

3. ต้องคอยสำรวจในแปลงปลูกอยู่เสมอเมื่อพบการระบาดของโรคให้นำเอาไปเผาหรือฝังทันที ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.82) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .82 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.30) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.21 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -2.30 : P = .028$)

4. คอยพ่นยาอยู่เสมอเมื่อพบการระบาดของแมลง ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.18) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .79 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.37) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.80 : P = .001$)

5. ใช้กับดักกาวเหนียวในแปลงเพื่อลดการระบาดของแมลงและประหยัดค่าใช้จ่าย ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับเดียวกัน คือระดับปานกลางโดยกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.60 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .80 และกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบมีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.27 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .98 โดยทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -2.06 : P=.041$)

ตาราง 22 เปรียบเทียบเจตคติของเกษตรกรด้านวิธีการดูแลรักษา

ขั้นการดูแลรักษา	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล						t value	P
	นอกเขต (n=30)			ในเขต (n=216)				
	SD	WMS	ระดับ	SD	WMS	ระดับ		
1. ต้นตายให้รีบ								
ปลูกซ่อมทันที	.99	3.33	ปานกลาง	.83	3.90	มาก	-3.44*	.001
2. การกำจัดวัชพืช								
และใส่ปุ๋ยรวม								
กันเสมอ	.92	3.23	ปานกลาง	.78	3.81	มาก	-3.94*	.000
3. ผาหรือฟางเมื่อ								
พบการระบาดของ								
ของโรค	1.21	3.30	ปานกลาง	.82	3.82	มาก	-2.30*	.028
4. พ่นยาอยู่เสมอ	1.13	3.37	ปานกลาง	.79	4.18	มาก	-3.80*	.001
5. ใช้กับดัก								
กาวเหนียว	.98	3.27	ปานกลาง	.80	3.60	ปานกลาง	-2.06*	.041
รวม	.89	3.29	ปานกลาง	.66	3.86	มาก	-3.36*	.002

เจตคติด้านการเก็บเกี่ยว

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยสะสมของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มด้านการเก็บเกี่ยว ด้วยสถิติ t-test (ตาราง 23) พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -2.47 : P = .014$) ซึ่งกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .71 และกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .80 จึงกล่าวได้ว่าเจตคติของเกษตรกรในเขตและนอกเขตรับผิดชอบด้านการเก็บเกี่ยวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผักในเขตของพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ดังผลการทดสอบมีรายละเอียดตามตาราง 23 ดังนี้

1. การเก็บเกี่ยวผลผลิตที่เหมาะสมควรเก็บในช่วงเช้าหรือบ่าย ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.69) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .83 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.27) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .91 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -2.57 : P = .011$)

2. การใช้ปูนแดงทาบริเวณรอยแผลเพื่อลดการเข้าทำลายของเชื้อโรค ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.65) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .79 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.37) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.79 : P = .074$)

3. การหึ่งผักที่เก็บเกี่ยวให้แห้งก่อนที่บรรจุเพื่อลดการสูญเสียผลผลิตก่อนนำไปขาย ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.69) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .83 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.47) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .90 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.40 : P = .164$)

4. การคัดแยกเกรดผลผลิตดีกว่าการกะเกรดของผลผลิต ที่จะนำไปขาย ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ มีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.68) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .87 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.40) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.16 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.25 : P = .219$)

5. ผลผลิตที่เปลี่ยนดินควรทำความสะอาดและตัดแต่งก่อนที่จะส่งตลาดทุกครั้ง ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.79) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .84 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.27) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.05 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.09 : P = .002$)

ตาราง 23 เปรียบเทียบเจตคติของเกษตรกรด้านการเก็บเกี่ยว

ขั้นการเก็บเกี่ยว	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล						t value	P
	นอกเขต (n=30)			ในเขต (n=216)				
	SD	WMS	ระดับ	SD	WMS	ระดับ		
1.เก็บผลผลิตช่วงเช้าหรือบ่าย	.91	3.27	ปานกลาง	.83	3.69	มาก	-2.57*	.011
2.ใช้ปูนแดงทารอยแผล	.89	3.37	ปานกลาง	.79	3.65	มาก	-1.79 ^{ns}	.074
3.สิ่งของที่เก็บเกี่ยวให้แห้ง	.90	3.47	ปานกลาง	.83	3.69	มาก	-1.40 ^{ns}	.164
4.คัดแยกเกรดผลผลิต	1.16	3.40	ปานกลาง	.87	3.68	มาก	-1.25*	.219
5.ทำความสะอาดและตกแต่งผลผลิต	1.05	3.27	ปานกลาง	.84	3.79	มาก	-3.09*	.002
รวม	.80	3.35	ปานกลาง	.71	3.70	มาก	-2.47*	.014

เจตคติด้านการตลาด

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยรวมเจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มด้านการตลาดด้วยสถิติ t-test (ตาราง 24) พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t=1.94 : P = .061$) ซึ่งกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .64 และกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .91 จึงกล่าวได้ว่าเจตคติของเกษตรกรในเขตและนอกเขตรับผิดชอบด้านการตลาดไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผักในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง เนื่องจากการตลาดของโครงการหลวงจะผิดไปจากหน้าที่ของตลาดทั่ว ๆ ไป อยู่บ้างเพราะเป็นธุรกิจที่ทำโดยไม่หวังผลกำไร ซึ่งมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ทั้งด้านการซื้อ การรวบรวม การขาย เนื่องจากโครงการหลวงมิได้เป็นผู้ซื้อมาขายไป แต่จะเป็นในลักษณะเป็นตัวแทนช่วยขายเพื่อช่วยหรือทำหน้าที่การตลาด ซึ่งในบางครั้งทำให้เกิดความล่าช้ากว่า ตลาดของเอกชนทั่ว ๆ ไป จึงทำให้เกษตรกรมีโอกาสได้เลือกขายผลผลิต หรือในบางช่วงการผลิตนอกฤดูกาล ผลผลิตบางชนิดจะมีราคาแพง ซึ่งจะไม่แปลกเลยที่มีพ่อค้าอื่น ๆ เข้ามาแย่งซื้อจึงทำให้เกษตรกรไม่กังวลในเรื่องของตลาดมากนัก ดังผลการทดสอบมีรายละเอียดตามตาราง 24 ดังนี้

1. ถ้าราคาผลผลิตดีท่านจะขยายพื้นที่ปลูกผักเพิ่มขึ้นอีก ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 4.00) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .83 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.40) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.00 : P = .005$)

2. การขายผลผลิตจะเกรงดีกว่าการขายแบบแยกเกรด ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.94) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.00 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.60) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .97 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.74 : P = .083$)

3. การรวมกลุ่มการขายผลผลิต จะได้ราคาดีกว่าการนำผลผลิตไปขายเอง ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับเดียวกัน คือระดับปานกลาง โดยกลุ่ม

เกษตรกรที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.61 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .79 และกลุ่มเกษตรกรที่อยู่นอกเขตรับผิดชอบมีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.37 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.10 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -1.16 : P = .232$)

4. การนำผลผลิตไปขายเองโดยไม่ผ่านตัวแทนมักจะถูกกดราคาเสมอ ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับเดียวกัน คือระดับปานกลาง โดยกลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.59 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .83 และกลุ่มเกษตรกรที่อยู่นอกเขตรับผิดชอบมีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.12 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.22 : P = .363$)

5. ถึงแม้ราคาผักจะต่ำทันทักยังปลูกเพราะมีอายุสั้น, ปลูกง่าย ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับเดียวกัน คือระดับปานกลาง โดยกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 2.66 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .99 และกลุ่มเกษตรกรที่อยู่นอกเขตรับผิดชอบมีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 2.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -.92 : P = .040$)

ตาราง 24 เปรียบเทียบเจตคติของเกษตรกรด้านการตลาด

ชั้นการตลาด	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล						t value	P
	นอกเขต (n=30)			ในเขต (n=216)				
	SD	WMS	ระดับ	SD	WMS	ระดับ		
1.ขยายพื้นที่เพิ่ม								
เมื่อราคาสูง	1.07	3.40	ปานกลาง	.83	4.00	มาก	-3.00 [*]	.005
2.ขายผลผลิต								
ตระเกรดดีกว่า								
การขายแบบ								
แยกเกรด	.97	3.60	ปานกลาง	1.00	3.94	มาก	-1.74 ^{ns}	.083

ตาราง 24 (ต่อ)

ขั้นการตลาด	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล						t value	P
	นอกเขต (n=30)			ในเขต (n=216)				
	SD	WMS	ระดับ	SD	WMS	ระดับ		
3.รวมกลุ่มกัน								
ขายผลผลิตจะได้								
ราคาดีกว่าการนำ								
ผลผลิตไป								
ขายเอง	1.10	3.37	ปานกลาง	.79	3.61	ปานกลาง	-1.16 ^{ns}	.232
4.นำผลผลิตไป								
ขายเองมักจะถูก								
ถดราคาเสมอ	1.12	3.33	ปานกลาง	.83	3.59	ปานกลาง	-1.22 ^{ns}	.363
5.ราคาผักต่ำก็ยัง								
ปลูก	1.28	2.43	ปานกลาง	.99	2.66	ปานกลาง	- .92 [*]	.040
รวม	.91	3.23	ปานกลาง	.64	3.56	มาก	-1.94 ^{ns}	.061

เจตคติด้านการปลูกผัก

ผลการวิจัยดังแสดงในตาราง 25 พบว่า เกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีเจตคติด้านการปลูกผักอยู่ในระดับเดียวกัน คือ ปานกลาง โดยกลุ่มในเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 3.26 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .47 และกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ย 2.90 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t = -3.10 : P = .004$) จึงกล่าวได้ว่าเจตคติของเกษตรกร ในเขตและนอกเขตรับผิดชอบด้านการปลูกผักมีผลต่อพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผัก เพราะ จากที่โครงการหลวงทุ่งหลวงได้ก่อตั้งมาเป็นระยะเวลา 22 ปี นั้นได้มีการส่งเสริมทางด้านประกอบอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนให้ความรู้ทางด้านวิชาการทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ

เป็นระยะเวลายาวนาน โดยมีลักษณะงานแบบนำร่องและมีการส่งเสริมให้เป็นรูปธรรม โดยเกษตรกรนั้นจะได้รับผลประโยชน์พอกินพออยู่ โดยไม่เป็นภาระสังคมมากนัก สิ่งเหล่านี้จะเป็นบทพิสูจน์ได้ว่า การเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดในลักษณะเข้าถึงตัวเกษตรกรนั้นเป็นวิธีที่ค่อนข้างจะได้ผล ดังผลการทดสอบมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการเลือกพื้นที่ปลูกผัก ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่มีอยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.97) มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.39) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .81 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t=-3.79 : P=.001$)

2. ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูกผัก ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.91) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .59 มากกว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มนอกเขตรับผิดชอบ (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.38) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .90 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t=-3.17 : P=.003$)

3. ด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์ผัก ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.90) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .71 มากกว่ากลุ่มที่อยู่นอกเขต (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.45) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t=-3.18 : P=.002$)

4. ด้านการปลูก ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.86) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .62 มากกว่ากลุ่มที่อยู่นอกเขต (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.29) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .84 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t=-2.08 : P=.045$)

5. ด้านการดูแลรักษา ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.86) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .66 มากกว่ากลุ่มที่อยู่นอกเขต (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.29) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t=-3.36 : P=.002$)

6. ด้านการเก็บเกี่ยว ผลการวิจัยพบว่าเจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.70) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .71 มากกว่ากลุ่มที่อยู่นอกเขต (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.35) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .80 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ ($t=-2.47 : P=.014$)

7. ขั้นการตลาด ผลการวิจัยพบว่า เจตคติของเกษตรกรกลุ่มที่อยู่ในเขตรับผิดชอบมีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.56) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .64 มากกว่ากลุ่มที่อยู่ในนอกเขต (ค่าน้ำหนักเฉลี่ย 3.23) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .91 เมื่อทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($t = -1.94$: $P = .061$)

ตาราง 25 เปรียบเทียบเจตคติของผู้ให้ข้อมูลด้านการปลูกผัก

ขั้นการตลาด	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล						t value	P
	นอกเขต (n=30)			ในเขต (n=216)				
	SD	WMS	ระดับ	SD	WMS	ระดับ		
1. เลือกพื้นที่ปลูกผัก	.81	3.39	ปานกลาง	.58	3.97	มาก	-3.79*	.001
2. เตรียมพื้นที่	.90	3.38	ปานกลาง	.59	3.91	มาก	-3.17*	.003
3. เตรียมเมล็ดพันธุ์	.88	3.45	ปานกลาง	.71	3.90	มาก	-3.18*	.002
4. ปลูก	.84	3.29	ปานกลาง	.62	3.86	มาก	-2.08*	.045
5. ดูแลรักษา	.89	3.29	ปานกลาง	.66	3.86	มาก	-3.36*	.002
6. เก็บเกี่ยว	.80	3.35	ปานกลาง	.71	3.70	มาก	-2.47*	.014
7. ตลาด	.91	3.23	ปานกลาง	.64	3.56	มาก	-1.94 ^{ns}	.061
รวม	.63	2.90	ปานกลาง	.47	3.26	ปานกลาง	-3.10*	.004

การสรุปสมมติฐาน

จากสมมติฐานที่ตั้งไว้เกษตรกรที่อยู่ในเขตรับผิดชอบและเกษตรกรที่อยู่นอกรับผิดชอบ ในการประกอบอาชีพปลูกผักมีความแตกต่างกันซึ่งสามารถสรุปสมมติฐานได้ดังนี้

1. ความรู้

จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรในเขตรับผิดชอบและเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบในเรื่องของความรู้ในการประกอบอาชีพปลูกผักทางด้าน การเลือกพื้นที่ การเตรียมพื้นที่ การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา ตลอดจนถึงการเก็บเกี่ยว นั้นมีความแตกต่างกันและเมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งหมดจึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ระดับความรู้ในการประกอบอาชีพการปลูกผักของเกษตรกรในเขตและนอกเขตรับผิดชอบมีความแตกต่างกัน

2. เจตคติ

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เกษตรกรในเขตรับผิดชอบและเกษตรกรนอกเขตรับผิดชอบมีความแตกต่างกันทางด้าน การเลือกพื้นที่ การเตรียมพื้นที่ การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่กล่าวว่า เจตคติในการประกอบอาชีพของเกษตรกรที่อยู่ในเขตและนอกเขตรับผิดชอบมีความแตกต่างกัน และจากการศึกษาทางด้านตลาด พบว่ามีเจตคติไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า เจตคติในการประกอบอาชีพปลูกผักทางด้านตลาดมีความแตกต่างกันและเมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งหมดนั้นพบว่ามี ความแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่าระดับเจตคติในการประกอบอาชีพปลูกผักของเกษตรกรในเขตและนอกเขตรับผิดชอบมีความแตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

(SUMMARY, IMPLICATIONS AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการศึกษา

(Summary)

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมในการประกอบอาชีพเกษตรกรของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง
ในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง
จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึง ลักษณะส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และการประกอบ
อาชีพของเกษตรกร ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการ
หลวงทุ่งหลวง

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและ
นอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่อยู่นอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนา
โครงการหลวงทุ่งหลวง จำนวน 30 ราย และเกษตรกรที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนา
โครงการหลวงทุ่งหลวงจำนวน 216 ราย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ที่สร้าง
ขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผ่านการทดสอบความตรงและความเชื่อมั่น ซึ่งการทดสอบ
ความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ความรู้และเจตคติ ในการประกอบอาชีพปลูกผัก ผู้
วิจัยวิเคราะห์ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient alpha) = .79 และ .76 ตามลำดับ ส่วนข้อมูล
ที่ได้นำมาถอดรหัสและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์
(SPSS/PC⁺) ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล

เกษตรกรส่วนใหญ่ (80.89 %) เป็นเพศชายมีอายุเฉลี่ย 43 ปี อายุสูงสุด 70 ปี และ
ต่ำสุด 15 ปี ส่วนมากไม่ได้รับการศึกษามีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยจำนวน 2 คน
ประสบการณ์การประกอบอาชีพปลูกผักเฉลี่ย 5 ปี

2. ลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ

เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (58.13%) ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ส่วนร้อยละ 52.44 ไม่เคยติดต่อหรือไม่ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม มีเพียงร้อยละ 47.56 ที่เคยติดต่อและได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เกษตรกรมีรายได้สุทธิโดยเฉลี่ย 21,724.31 บาทต่อปี มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดซึ่งเป็นของตนเองเฉลี่ยจำนวน 7 ไร่ และแบ่งเป็นพื้นที่ปลูกผักโดยเฉลี่ย จำนวน 1 ไร่ ซึ่งมีถึงร้อยละ 59.76 ไม่ได้ใช้แหล่งสถาบันการเงินในการประกอบอาชีพและประมาณหนึ่งในสาม (36.99%) เท่านั้นที่ใช้แหล่งเงินทุนจากโครงการหลวง

3. ความรู้ทางการประกอบอาชีพปลูกผัก

กลุ่มเกษตรกรในเขตและนอกเขตรับผิดชอบทั้งสองกลุ่มมีความรู้ในระดับต่างกัน (ตาราง 17) เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละด้านแล้วปรากฏคะแนนเฉลี่ยของความรู้ด้วยสถิติ t-test ความรู้ขั้นการเลือกพื้นที่ปลูกผัก ขั้นการเตรียมพื้นที่ ขั้นการเตรียมเมล็ดพันธุ์ ขั้นการปลูก ขั้นการดูแลรักษา ขั้นการเก็บเกี่ยวมีความแตกต่างทางสถิติ จึงสรุปว่าโดยภาพรวมของความรู้ในการประกอบอาชีพปลูกผักของเกษตรกรทั้งในเขตและนอกเขตรับผิดชอบมีผลต่อพฤติกรรมในการประกอบอาชีพปลูกผักในพื้นที่ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง

4. เจตคติในการประกอบอาชีพปลูกผัก

ผลการวิจัยเจตคติในการประกอบอาชีพปลูกผักของเกษตรกรในเขตและนอกเขตรับผิดชอบทั้งสองกลุ่มมีเจตคติอยู่ในระดับต่างกัน (ตาราง 25) เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละด้านแล้วปรากฏคะแนนเฉลี่ยของเจตคติด้วยสถิติ t-test พบว่าเจตคติด้านการเลือกพื้นที่ปลูกผัก เตรียมพื้นที่ เตรียมเมล็ดพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ตลอดจนถึงการตลาดนั้นมีความแตกต่างกันทางสถิติ จึงสรุปว่าโดยภาพรวม ของความรู้ในการประกอบอาชีพปลูกผักของเกษตรกรทั้งในเขต และนอกเขตรับผิดชอบมีผลต่อพฤติกรรม ในการประกอบอาชีพปลูกผัก ในพื้นที่ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง

อภิปรายผลการวิจัย

(Implications)

ผลการวิจัยพฤติกรรมในการประกอบอาชีพเกษตรกรของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจากผลการวิจัยเห็นได้ว่าเกษตรกรมี อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การประกอบอาชีพใกล้เคียงกันกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีความรอบรู้ ประสบการณ์ ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม การใช้บริการแหล่งเงินทุน ตลอดจนรายได้รวมสุทธิประจำปี เห็นได้ว่าเกษตรกรที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวงที่ได้รับการส่งเสริมรายได้แตกต่างกัน ซึ่ง วิจิตร ดนอมถัน (2536 : 112) กล่าวว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นกลจักรสำคัญในการผลักดัน ให้งานส่งเสริมก้าวหน้ามาตามลำดับโดยทำการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านวิธีการปลูกผักอย่างใกล้ชิดกับเกษตรกร เมื่องานส่งเสริมเริ่มขยายตัวมากขึ้น และเจ้าหน้าที่รวมทั้งเกษตรกรผู้ปลูกเริ่มมีประสบการณ์มากขึ้น และมีความหลากหลาย ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่างานส่งเสริมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตนั้น ประสบผลสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่ายและหลายหน่วยงาน จึงเป็นไปได้ว่าการที่เกษตรกรได้รับความรู้หรือข่าวสารต่าง ๆ ที่คอยกระตุ้นหรือเป็นข้อมูลช่วยในการตัดสินใจและได้รับโอกาสที่ดีกว่าจึงมีผลให้ฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน จึงส่งผลในเรื่องของการลงทุน กล่าวเสี่ยงในการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพมากกว่า กลุ่มที่ค่อยโอกาส

เมื่อพิจารณาทางด้านพฤติกรรมโดยรวมของเกษตรกรชาวเขาในเขตและนอกเขตรับผิดชอบพบที่มีความแตกต่างทางสถิติ ทั้งทางด้านความรู้และเจตคติซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับกระบวนการจิตวิทยา รวมทั้งระบบการรับรู้ การเรียนรู้ การกระตุ้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ เกษตรกรไม่สามารถแก้ไขปัญหของเขาได้ด้วยตนเองเพราะเขามีความรู้ไม่เพียงพอหรือไม่ถูกต้อง การเรียนรู้เน้นบทบาท สถานการณ์ และสภาพแวดล้อมในการก่อให้เกิดพฤติกรรม โดยมีความสัมพันธ์กันกับสิ่งเร้าและตอบสนอง ในทำนองเดียวกัน ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2538: 276) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ของการเลียนแบบ โดยการดูว่าอะไรที่คนอื่น (นั่นคือตัวแบบ) กำลังกระทำ และสังเกตที่ตามมาของการกระทำถ้าตัวแบบก่อให้เกิดรางวัล ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะก่อเกิดพฤติกรรมเช่นนั้นในอนาคตแต่ถ้าตัวแบบ ก่อให้เกิดการถูกลงโทษ ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะไม่ทำตาม ในลักษณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้น เปลี่ยนแปลงได้ยาก เพราะเจตคติเป็นสิ่งที่มีความคงทน แต่ในบางอย่างหรือบางเรื่องก็อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ง่าย อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงเจตคติไม่ว่าจะเปลี่ยนในเรื่องใดก็ตาม โดยปกติจะต้องประกอบ 3

ลักษณะคือ องค์ประกอบทางความรู้ องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึกและองค์ประกอบทางการกระทำ และ Zuckerman (1973) ในบุญสม วราเอกศิริ (2535: 9) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประกอบไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ปัจจัยเช่น เงินลงทุน ผลประโยชน์ที่ได้รับ เจตคติความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ และความรู้ทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พฤติกรรมในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลและหน่วยงานที่ดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรบนพื้นที่สูงดังนี้

1. การส่งเสริมการเกษตรสำหรับบนพื้นที่สูง โดยเฉพาะเกษตรกรชาวเขา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรให้ความใกล้ชิดและติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจทั้งทางด้านวิชาการและปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา โดยเกษตรกรนำไปปฏิบัติได้อย่างแน่ใจและเห็นผลชัดเจน
2. ควรจะมีหน่วยงานสำหรับ งานส่งเสริมการเกษตรบนพื้นที่สูง ทั้งภาครัฐและเอกชนมากขึ้น เพื่อที่จะได้ขยายโอกาสสำหรับเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล
3. ปัจจุบันในการส่งเสริมการเกษตรบนที่สูงควรมีการจัดตั้งกลุ่มทั้งการผลิตและการจำหน่ายเพื่อที่เกษตรกรเหล่านั้นจะได้ช่วยเหลือตัวเองได้ในระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป (Recommendations for Further Study)

จากผลการวิจัย พฤติกรรมในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะเพื่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้พิจารณาดังนี้

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงตัวแปรอื่นเพิ่มมากขึ้น เช่น ทักษะ, ความสามารถ, การรับรู้เพื่อใช้เป็นข้อมูลศึกษาถึงพฤติกรรมได้อย่างถูกต้องแม่นยำ
2. ควรจะมีการขยายพื้นที่ ในการศึกษาให้มากขึ้นทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมถึงเกษตรกรชาวเขาอย่างแท้จริงเพื่อใช้สำหรับในงานส่งเสริมบนพื้นที่สูงในลักษณะเดียวกันได้

เอกสารอ้างอิง

- กริช สืบสนธิ. 2537. วัฒนธรรมและพฤติกรรม การสื่อสารในองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กองสงเคราะห์ชาวเขา. 2536. โครงการพัฒนาพื้นที่สูงไทย-ออสเตรเลีย. กรุงเทพมหานคร: กองสงเคราะห์ชาวเขา, กรมประชาสงเคราะห์, กระทรวงมหาดไทย.
- _____. 2538. ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ปี 2538. กรุงเทพมหานคร: กองสงเคราะห์ชาวเขา, กรมประชาสงเคราะห์, กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม.
- กองพัฒนาเกษตรที่สูงและมูลนิธิโครงการหลวง. 2529. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง. กองพัฒนาเกษตรที่สูง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ฉลองชัย สุรวัฒนบูรณ์. 2528. การเลือกและการใช้สื่อการสอน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เชี่ยวชาญ อาศุวัฒน์กุล. 2532. การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. 2522. จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ฉรงต์ ศรีสวัสดิ์. 2515. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถวิล ธาราโกชน. 2532. จิตวิทยาสังคม. (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.

นงนุช วงษ์สุวรรณ. 2535. การพัฒนาองค์การ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นพมาศ ชีระเวคิน. 2534. จิตวิทยาสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นำชัย ทนุผล. 2532. การวางแผนและประเมินผลโครงการส่งเสริมการเกษตร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2538. จิตวิทยาสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ฝ่ายเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ทัศนีย์ ศิริปัญญา. 2538. ความรู้ความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทำนอง สิงคาลวนิช. 2531. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.

เทพพนม เมืองแมน และตวัน สุวรรณ. 2529. พฤติกรรมองค์การ. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

บัญญัติ ไชยพจน์. 2528. ยุทธวิธีการส่งเสริมการเกษตรบนที่สูง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2535. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ B & B Publishing.

บุญสม วราเอกศิริ. 2535. **ส่งเสริมการเกษตร: หลักและวิธีการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

ประคอง กรรณสูตร. 2535. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520. **ทัศนคติ การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.

ประสาธน์ หลักลีลา. 2514. **สัมคมมนุษย์**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร.

ประสาธน์ อิศรปริดา. 2527. **จิตวิทยาการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กราฟิเคอาร์ท.

ปัจฉิมา สมิตะมาน. 2536. **โครงการหลวงกับงานพัฒนาชนที่สูง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิสิทธ์พัฒนาจำกัด.

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. 2531. **การพัฒนาเกษตรที่สูง**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจริญผล.

ไพโรจน์ เจริญพันธุ์. 2530. **พฤติกรรมองค์การและการบริหาร**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอ.เอส.พรินต์ติ้ง.

ภัสเดช รัชนี้, ม.จ. 2532. **โครงการหลวง-20 (ฉบับพิมพ์ 2532)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทอัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด.

_____ 2534. โครงการหลวง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

_____ 2535. พรรณไม้โครงการหลวง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์
พริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด.

_____ 2535. เพียงพระบาทยาดรามาประสพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด.

_____ 2538. มุนิธิโครงการหลวง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิสิทธิ์พัฒนา
จำกัด.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานการสัมมนา เรื่องยุทธวิธีส่งเสริมการเกษตรบนที่สูง
5 - 6 ตุลาคม 2526. ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร, คณะเกษตรศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มัย สุขเอี่ยม. 2537. การพัฒนาประสบการณ์ชีวิตและสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์พิสิษฐ์การพิมพ์.

เจิงชัย หมั่นชนะ. 2535. จิตวิทยาธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
โอเคียนสโตร์.

ศักดิ์ กิติวิภาค. 2526. จิตวิทยาสังคมประยุกต์ทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิจิตร ถนอมถิ่น. 2536. การพัฒนาพืชผักบนที่สูง. เชียงใหม่ : กองพัฒนาเกษตรที่สูง.

วิชัย โกสุวรรณจินดา. 2536. ความสัมพันธ์ขององค์การ. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงเทพ
จำกัด.

วิเชียร รักการ. 2529. วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

_____. 2530. สังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2537. จิตวิทยาองค์กรอุตสาหกรรม. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทส.เอเซียเพรส (1989) จำกัด.

วิศิษฐศักดิ์ ไทยทอง. 2528. จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย. (พิมพ์ครั้งที่1). เชียงใหม่: สำนักพิมพ์สยามศึกษาจำกัด.

ศิรินันท์ ดำรงผล. 2527. จิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2526. จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรบัณฑิต.

สงวนศรี วิรัชชัย. 2527. จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จำกัด.

สมจิต ธนสุกาญจน์. 2522. จิตวิทยากับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.

สมยศ นาวิการ. 2538. พฤติกรรมองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.

สมหญิง กลั่นศิริ. 2525. เทคโนโลยีทางการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุนันท์ สังข์อ่อน. 2526. สื่อการสอน และนวัตกรรมการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สุนันทา เลานันทน์. 2531. การพัฒนาองค์การ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์รุ่งวัฒนา.

สุรเชษฐ์ ชีระมณี. 2538. พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อารีย์ ทองสุกผล. 2516. จิตวิทยาการศึกษา. เชียงใหม่: วิทยาลัยครูเชียงใหม่.

อรุณ รักธรรม. 2516. การพัฒนาองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช.

_____. 2525. ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ การบริหารองค์การ. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.

_____. 2526. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

_____. 2535. พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์รวนพิมพ์ 469.

อานนท์ อาภาภิรม. 2525. สังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์.

อุทัย หิรัญโต. 2523. หลักการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน
สโตร์.

อุไรวรรณ อรุณา. 2531. ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมในการบริโภคสินค้าของสมาชิกที่มี
ต่อร้านสหกรณ์นครเชียงใหม่ จำกัด. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

อังกาบ กอศรีพร. 2525. สังคมวิทยาเบื้องต้น. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

- การวิจัยเรื่อง** พฤติกรรมในการประกอบอาชีพในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ตำบลแม่วีน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
- คำชี้แจง** แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแม่วางจังหวัดเชียงใหม่เพื่อศึกษา “พฤติกรรม ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในเขตและนอกเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง ตำบลแม่วีน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เลขที่สัมภาษณ์ [] [] [] 1-3

ตอน 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพ

คำแนะนำในการกรอกข้อมูล

ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย / ในช่องว่างที่เกษตรกรตอบและเติมข้อความในช่องว่าง

ก. ลักษณะส่วนบุคคล

1. เพศ

() ชาย () หญิง [] 4

2. อายุ ปี (ถ้าเกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี) [] [] 5-6

3. ท่านจบการศึกษาระดับ [] 7

(1) ไม่ได้เรียนหนังสือ

(2) เรียนไม่จบชั้นประถม

(3) เรียนจบชั้นประถม (ป.4)

(4) อื่น ๆ (ระบุ)

ข. ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ

4. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรหรือไม่

- 4.1 () เป็น [] 8
() ไม่เป็น

4.2 ถ้าเป็นท่านเป็นสมาชิกกลุ่มใด

..... [] 9

5. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่แนะนำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

5.1 ปี 2539 ที่ผ่านมามีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพปลูกผักหรือไม่

- () เคย [] 10
() ไม่เคย

5.2 ถ้าเคยท่านเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ครั้ง/เดือน [] [] 11-12

6. ท่านมีรายได้ ปี 2539 โดยแบ่งได้ดังนี้

6.1 รายได้จากการขายพืช

การขายข้าว	บาท	[] [] [] [] [] []	13-17
การขายผัก	บาท	[] [] [] [] [] []	18-22
การขายไม้ผล.....	บาท	[] [] [] [] [] []	23-27
การขายไม้ดอก.....	บาท	[] [] [] [] [] []	28-32
รวม	บาท	[] [] [] [] [] []	33-38

6.2 รายได้จากการขายสัตว์ บาท [] [] [] [] [] [] 39-43

รวมรายได้จากภาคเกษตร บาท [] [] [] [] [] [] 44-49

ค. ลักษณะที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

7. จำนวนปีที่ท่านประกอบอาชีพปลูกผัก [] [] 50-51

8. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ทั้งของตนเอง, เช่า, ผู้อื่นให้ทำเปล่า

(พื้นที่เกิน 2 งานคิดเป็น 1 ไร่ จำนวน ไร่ [] [] 52-53

9. พื้นที่ที่ใช้ในการปลูกผักในรอบปีที่ผ่านมา ไร่ [] [] 54-55

10. แรงงานในครัวเรือนที่สามารถประกอบอาชีพปลูกผักมีจำนวน คน [] 56

11. แหล่งเงินทุน

11.1 ในการปลูกผักปี พ.ศ 2539 ท่านใช้เงินจากแหล่งเงินทุนหรือไม่

☐ ใช่

[] 57

☐ ไม่ใช่

11.2 ถ้าใช่โปรดระบุ

[] 58

ตอน 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

คำแนะนำในการกรอกข้อมูล คำถามในตอนนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผัก โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบในแบบสัณฐานนี้ที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุด โดยใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง

- 5 = มากที่สุด หมายถึง ระดับความรู้จากคะแนนรวมตอบถูก 5 ข้อ
 4 = มาก หมายถึง ระดับความรู้จากคะแนนรวมตอบถูก 4 ข้อ
 3 = ปานกลาง หมายถึง ระดับความรู้จากคะแนนรวมตอบถูก 3 ข้อ
 2 = น้อย หมายถึง ระดับความรู้จากคะแนนรวมตอบถูก 2 ข้อ
 1 = น้อยที่สุด หมายถึง ระดับความรู้จากคะแนนรวมตอบถูก 1 ข้อ

ก. ขั้นตอนการเลือกพื้นที่ปลูก

[] 59

รายการ	ถูก	ผิด	คะแนนรวม
1. ดินดีต้องเป็นดินเหนียว หรือดินลูกรังซึ่งเป็นดิน สำหรับปลูกผักได้ดี			
2. แปลงที่มีน้ำท่วมขัง และระบายน้ำไม่ดี เป็นแหล่ง ใช้ปลูกผักได้ดี			
3. ในการเลือกแปลงปลูกผักจะต้องใกล้กับถนนเพราะ สะดวกและประหยัดเวลาในการขนส่ง			
4. เพื่อลดการชะล้างหน้าดิน ควรเลือกพื้นที่ที่มีความ ลาดชันน้อย			
5. เพื่อลดการระบาดของโรคและแมลงควรเลือกพื้นที่ โล่งแจ้ง ไม่อับลมและแสงแดด			
คะแนนรวม			

ข. ขั้นการเตรียมพื้นที่

[] 60

รายการ	ถูก	ผิด	คะแนนรวม
1. ควรมีการขุดหรือไถตากดิน ก่อนที่จะปลูกผักเพื่อ ฆ่าเชื้อโรคและแมลงในดิน			
2. การเตรียมพื้นที่ ในฤดูฝนที่ถูกวิธีควรมีการยก แปลงเพื่อให้มีการระบายน้ำดี			
3. เมื่อพื้นที่มีความลาดชันมาก ๆ ควรมีการเตรียม แปลงแบบขั้นบันได			
4. เมื่อเปิดพื้นที่ใหม่ ๆ ควรใช้ปูนขาวหว่านลงใน ในดินเพื่อปรับดินและฆ่าเชื้อในดิน			
5. การใช้ปุ๋ยคอก ขี้ไก่ ขี้วัว ทำให้ดินร่วนซุย เหมาะ สำหรับปลูกผักยิ่งขึ้น			
คะแนนรวม			

ค. ขั้นตอนเตรียมเมล็ดพันธุ์

[] 61

รายการ	ถูก	ผิด	คะแนนรวม
1. วิธีที่ให้เมล็ดพันธุ์งอกเร็ว ๆ ควรแช่น้ำแล้วบ่มด้วยผ้าชื้นก่อนเพาะ			
2. การเพาะเมล็ดต้องใช้ดินหรือกลบดำกลบเพื่อไม่ให้รากที่งอกมาใหม่ไม่แห้งและยึดเกาะดินได้ดี			
3. ผักบางชนิดควรมีการเพาะเมล็ดก่อน เช่น เบบี๋แคโรท ปวยเล้ง			
4. ผักบางชนิดไม่ควรเพาะเมล็ดก่อนปลูกเช่น ผักกาดหอมห่อ, สลัดใบแดง, หอมญี่ปุ่น, ชุกินี			
5. อายุกล้าผักส่วนใหญ่ก่อนที่จะย้ายปลูกควรมีอายุกล้า 25-28 วัน			
คะแนนรวม			

ง. ขั้นตอนการปลูก

[] 62

รายการ	ถูก	ผิด	คะแนนรวม
1. วิธีที่ทำให้ต้นกล้าแข็งแรงก่อนย้ายปลูกจะต้องงดการให้น้ำหรือปล่อยให้ถูกแสงแดดเต็มที่			
2. เพื่อสะดวกและง่ายในการปฏิบัติงานควรปลูกผักให้มีระยะแถวและระยะต้น (กว้างxยาว) ตามความเหมาะสมของพืชแต่ละชนิด			
3. ควรมีการปลูกซ่อมพืชผักหลังจากเมื่อปลูกไปแล้ว 7-10 วัน			
4. ควรมีการถอนแยกในพืชผักที่ปลูกด้วยการหยอดเมล็ด เช่น เบบี๋แครอท, แครอท, ปวยเล้ง			
5. การเลือกและกำหนดขนาดต้นกล้าผักเท่ากันปลูกก่อนเพื่อสะดวกในการทำรุ่นถอนเก็บเกี่ยวผลผลิต			
คะแนนรวม			

จ. ขันการดูแลรักษา

[] 63

รายการ	ถูก	ผิด	คะแนนรวม
1. ควรใส่ปุ๋ยครั้งแรกทันทีหลังจากย้ายปลูกเมื่อพืชผักตั้งตัวแล้วประมาณ 10 วัน			
2. การปลูกพืชหมุนเวียนสลับกันเป็นการช่วยลดการระบาดของโรคและแมลงได้ทางหนึ่ง			
3. การกำจัดโรคที่ประหยัดอีกวิธีหนึ่งคือการเผาหรือฝังในดิน			
4. การใช้กับดักกาวเหนียวในแปลงพืชผักเป็นวิธีกำจัดแมลงอย่างหนึ่ง			
5. การพ่นยาที่ได้ผลควรเป็นช่วงกลางวันพอดี			
คะแนนรวม			

จ. ขั้นการเก็บเกี่ยว

[] 64

รายการ	ถูก	ผิด	คะแนนรวม
1. ควรหาปูนแดงบริเวณรอยแผลตัด เพื่อลดการเน่าของโคนต้นในผักกาดหอมห่อ			
2. เวลาที่เหมาะสมสำหรับเก็บเกี่ยวผลผลิตควรเป็นตอนเช้าหรือตอนบ่าย			
3. เพื่อไม่ให้ผลผลิตช้ำหรือสูญเสียของผักกาดหอมห่อ ควรเหลือใบแก่ติดไว้ 2-3 ใบ			
4. การเก็บเกี่ยวผลผลิตต้องรีบส่งให้แห้งทันทีเพื่อลดการเน่าเสียของผลผลิต			
5. ภาชนะที่เหมาะสมสำหรับบรรจุผักควรใช้กระสอบปุย			
คะแนนรวม			

ตอน 8 ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

คำแนะนำในการกรอกข้อมูล

คำถามในตอนนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับเจตคติของเกษตรกรผู้ปลูก
ผักแบบสัณฐานนี้ไม่มีคำตอบใดถูก หรือผิดโดยใส่คำตอบที่
ใกล้เคียงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด โดยใส่เครื่องหมาย /
ลงในช่อง - ตามความคิดเห็นของท่าน

- 5 = หมายถึง ระดับเจตคติเห็นด้วยมากที่สุด
4 = หมายถึง ระดับเจตคติเห็นด้วยมาก
3 = หมายถึง ระดับเจตคติเห็นด้วยปานกลาง
2 = หมายถึง ระดับเจตคติเห็นด้วยน้อย
1 = หมายถึง ระดับเจตคติเห็นด้วยน้อยที่สุด

รายการ	ระดับเจตคติ/เห็นด้วย				
	มาก	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย
	ที่สุด				ที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ก. ขั้นการเลือกพื้นที่ปลูกผัก					
1. ดินที่มีสีดาร์วันชุย					[] 65
2. พื้นที่เป็นดินที่ไม่มีน้ำขังไม่ชื้น และระบายน้ำได้ดี					[] 66
3. ดินดอนหรือมีการคมนาคม สะดวก					[] 67
4. มีความลาดชันน้อย					[] 68
5. เป็นพื้นที่โล่งแจ้งเพื่อลดการเกิด โรคและแมลง					[] 69

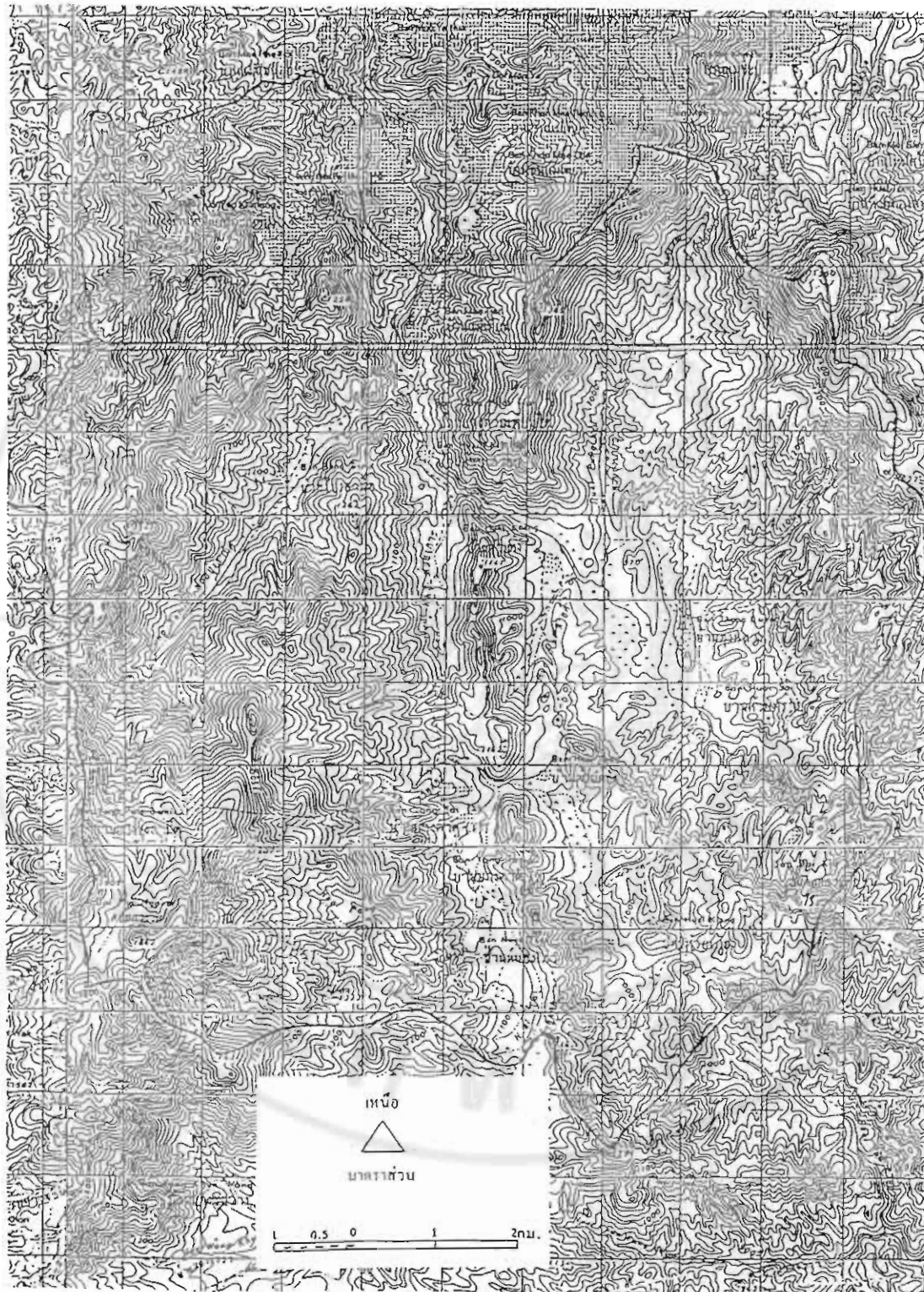
รายการ	ระดับเจตคติ/เห็นด้วย				
	มาก ที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ข. ขั้นเตรียมพื้นที่ 1. การไถหรือขุดพลิกดินตากแดด [] 70 2. เตรียมแปลงแบบยกร่อง [] 71 3. เตรียมแปลงแบบขั้นบันไดใน ที่ลาดชัน [] 72 4. การใส่ปุ๋ยขาว [] 73 5. การใส่ปุ๋ยคอก [] 74					
ค. ขั้นการเตรียมดินพันธุ์ [] 75 1. เมล็ดพันธุ์ผักที่ดีจะต้องตรง ตามพันธุ์ 2. การปลูกผักกาดหอมห่อ [] 76 ต้องเพาะเมล็ดทุกครั้ง 3. การปลูกผักให้ประสบความสำเร็จ [] 77 ต้นกล้าที่จะนำไปปลูกต้อง แข็งแรง 4. การเพาะเมล็ดต้องหยอดเป็น [] 78 แถว 5. ใช้พลาสติกคลุมแปลงเพาะเมล็ด [] 79 เพื่อกันฝนถูกต้นกล้า					

รายการ	ระดับเจตคติ/เห็นด้วย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
ง. ขั้นตอนการปลูก					
1. กล้าผักที่จะปลูกควรทำให้แข็งแรง					[] 80
2. งดให้น้ำต้นกล้าและให้ถูกแสงแดด					[] 81
3. ควรใช้ดินกล้าที่โตสม่ำเสมอ					[] 82
4. การปลูกผักแบบมีระยะ					[] 83
5. การใช้เมล็ดหยอดลงแปลงปลูก					[] 84
จ. ขั้นตอนการดูแลรักษา					[] 85
1. การปลูกผักเพื่อให้ได้ผลผลิตเต็มที่หลังจากปลูกไปแล้ว 5-7 ควรปลูกซ่อม					
2. กำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยร่วมกันเสมอ					[] 86
3. เฝ้าหรือฟุ้งเมื่อพบการระบาดของโรค					[] 86
4. พ่นยาอยู่เสมอ					[] 87
5. ใช้กับดักกาวเหนียว					[] 88

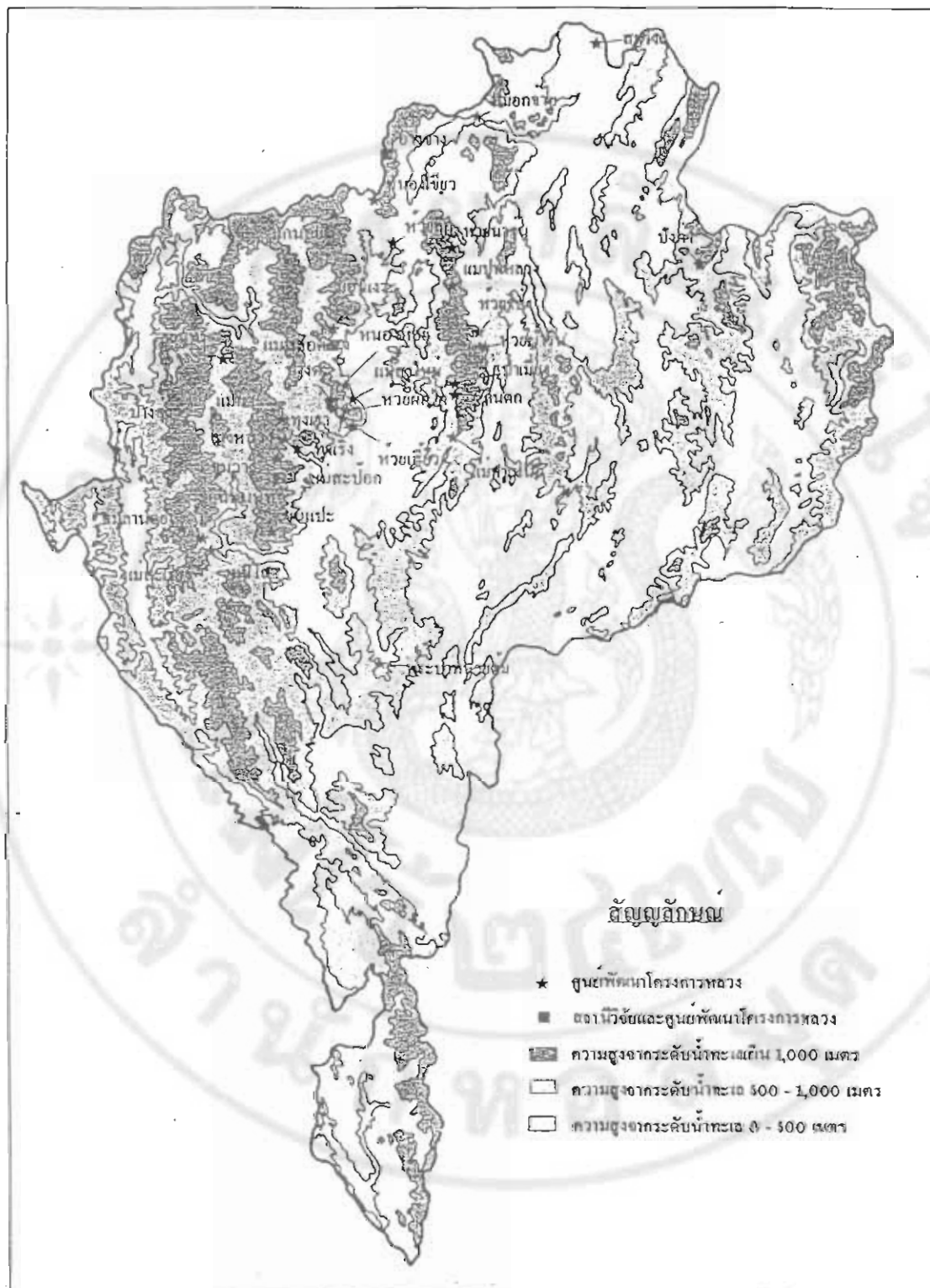
รายการ	ระดับเจตคติ/เห็นด้วย				
	มาก ที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
จ. ขั้นการเก็บเกี่ยว					
1. เก็บผลผลิตช่วงเช้าหรือบ่าย					[] 89
2. ใช้ปูนแดงทารอยแผล					[] 90
3. ผึ่งผักที่เก็บเกี่ยวให้แห้ง					[] 91
4. คัดแยกเกรดผลผลิต					[] 92
5. ทำความสะอาดและตัดแต่ง					[] 93
ข. ขั้นการตลาด					
1. ขยายพื้นที่เพิ่มเมื่อราคาสูง					[] 94
2. ขายผลผลิตขณะเกรดดีกว่าการ ขายแบบแยกเกรด					[] 95
3. รวมกลุ่มกันขายผลผลิตจะ ได้ราคาดีกว่าการนำผลผลิตไป ขายเอง					[] 96
4. นำผลผลิตไปขายเองมักจะ ถูกกดราคาเสมอ					[] 97
5. ราคาผักต่ำก็ยังไม่ปลุก					[] 98

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งหลวง

แผนที่แสดงที่ตั้งสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 35 ศูนย์

ภาคผนวก ค

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

นายอนุชา ศรีมา เกิดวันที่ 16 กันยายน ปีพุทธศักราช 2507 มีภูมิลำเนาอยู่ที่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปว.ส.) เกษตรกรรม วิชาเขตเกษตรลำปาง จังหวัดลำปาง ในปี พุทธศักราช 2528 และจบปริญญาตรี ด้านส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์บัณฑิต (สส.บ.) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี ปีพุทธศักราช 2531 เริ่มเข้าปฏิบัติงานมูลนิธิโครงการหลวง เมื่อปีพุทธศักราช 2528 ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ผลิตพืชผัก ที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ และในปีพุทธศักราช 2530 ย้ายไปปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ผลิตและวิจัยพืชผัก ที่สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จนกระทั่งในปีพุทธศักราช 2531 ย้ายไปปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการพืชสมุนไพร (HERBS) จนถึงปัจจุบัน ที่สำนักงานกลางมูลนิธิโครงการหลวง เลขที่ 65/1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

จำนวน ๒๔๓๗
ฉบับ ก ห อ ล ม ต